

Agendapunt nr.: 15

De raad van de gemeente Hilvarenbeek,
gezien het voorstel van het college,
gelet op de Gemeentewet;

besluit:

De raad besluit:

1. In te stemmen met de begroting 2023 en de meerjarenramingen 2024-2026, met dien verstande:

- de volgende kostenpost te parkeren:

Knop		2023	2024	2025	2026
32.2	Ondersteuning initiatiefnemers		-100.000		

- de posten

	2023	2024	2025	2026
Project verbetering bouwproces	-75.000	-25.000		
Onderzoek naar toekomstige aankoop gronden		-150.000	-150.000	

te wijzigen in:

	2023	2024	2025	2026
Project verbetering bouwproces en versterking slagkracht in het dossier woningbouw	-75.000	-225.000	-100.000	

- de volgende kostenposten in de begroting op te nemen:

Knop		2023	2024	2025	2026
10	Vervanging atletiekbaan		20.000	20.000	20.000
11	Aanleg van een 3 x 3 basketbalveld		2.000	2.000	2.000

- de volgende structurele kostenpost (nr. 17) in de begroting op te nemen:

	2023	2024	2025	2026
Bestrijding van de eikenprocessierups met een andere methode	20.000	20.000	20.000	20.000

- knop 53.2 uit het knoppendocument aan te zetten op € 35.000 voor 2024 en 2025:

	2023	2024	2025	2026
Contractbewaking borgen	0	-€35.000	-€35.000	0

- de volgende structurele kostenpost (nr. 13) in de begroting op te nemen:

	2023	2024	2025	2026
Renovatie en uitbreiding keuken Hercules in Diessen	5000	5000	5000	5000

2. Kennis te nemen van het collegeprogramma.

Besloten in zijn openbare vergadering van 10 november 2022.
de raad,

Raadsgriffier
de heer M. Janus

Voorzitter
de heer E.M.L. Weys

Begroting 2023

gemeente Hilvarenbeek

gemeente **Hilvarenbeek**

Begroting 2023

Hilvarenbeek, 23 september 2022

Versie 2.1
Zaaknr 88419

Gemeente Hilvarenbeek
Postbus 3
5080 AA Hilvarenbeek

Bezoekadres:
Vrijthof 10
5081 CA Hilvarenbeek

Telefoon
(013) 505 83 00

E-mail
gemeente@hilvarenbeek.nl

Internet
www.hilvarenbeek.nl

Inhoudsopgave

Inleiding

Beleidsbegroting

1. Programmaplan	8
1.1 Samenlevend Hilvarenbeek.....	9
1.2 Belevend Hilvarenbeek.....	21
1.3 Ondernemend Hilvarenbeek	39
1.4 Dienstverlenend Hilvarenbeek.....	41
1.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	46
1.6 Overhead en VPB.....	50
2. Paragrafen	53
2.1 Lokale heffingen	54
2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	59
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	65
2.4 Financieringsparagraaf	70
2.5 Bedrijfsvoering	74
2.6 Verbonden partijen	80
2.7 Grondbeleid.....	82

Financiële begroting

3. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting	85
3.1 Overzicht van baten en lasten incl. meerjarenraming	86
3.2 Meerjarige vermogenspositie (balansprognose)	95

Bijlagen

4. Bijlagen	100
4.1 Beleidsindicatoren.....	101
4.2 Overzicht reserves en voorzieningen	104
4.3 Overzicht investeringen (meerjarig).....	105
4.4 Onderbouwing kostendekkendheid heffingen.....	107
4.5 Risicokaart	109
4.6 Berekening renteresultaat	116

Inleiding

Begroting 2023

Voor u ligt de begroting 2023. De begroting is een regulier document in onze planning- en controlcyclus. Maar toch ook weer een bijzonder document. Het is de eerste begroting die uw raad na de gemeenteraadverkiezingen vaststelt. Ook hebben we het collegeprogramma in deze begroting financieel vertaald. Wat we nog niet hebben verwerkt is de septembercirculaire. Dit komt omdat we de septembercirculaire later ontvangen dan dat de begroting het bestuurlijke besluitvormingsproces in gaat. We informeren u separaat over de effecten van deze circulaire voor onze gemeente. De inhoud van de septembercirculaire is voor onze toekomstige financiële ruimte van belang. Op dit moment is het zo dat gemeenten vanaf 2026 significant minder middelen ontvangen van het Rijk. Daardoor is het voor gemeenten moeilijk om structureel ambities waar te maken. Ook wij hebben keuzes moeten maken.

Samen is van iedereen: aan de slag!

In deze begroting presenteren we de maatschappelijke ambities en doelen waarmee we aan de slag gaan. Zo gaan we onder andere aan de slag met het opstellen van positief ouderenbeleid, het afsluiten of autoluw maken van de Hoge Zij en het meer betrekken van inwoners door democratische vernieuwing en de bredere inzet van de maptionnaire. Dat is een tool waarmee inwoners betrokken worden bij grootschalige projecten.

Ook hebben we ambities opgenomen waar we mee verder gaan. U kunt denken aan het landbouwverkeer, de voorbereiding van SWC Doelakkers, het verder doorontwikkelen van het positief jeugdbeleid, het Centrumplan en de woningbouw.

Naast deze ambities komen er ook tal van wettelijke taken op ons af waar we ook mee aan de slag moeten. Denkt u aan de invoering van de Omgevingswet, het klimaatakkoord, de transitie visie warmte, de huisvesting van statushouders en de transitie van de landbouw. De afgelopen jaren is gebleken dat gemeenten door het Rijk worden ingezet voor de afhandeling van crisistoelagen, zoals de TOZO-regeling of de energietoelage. Ook in 2023 verwachten wij dat we worden ingezet voor de afhandeling van dergelijke toelagen.

De voorjaarsnota(+) 2022 ligt aan de basis van deze begroting

Aan de basis van deze begroting liggen de uitgangspunten zoals die in de voorjaarsnota(+) 2022 zijn opgenomen. Dat wil zeggen dat onder andere de autonome ontwikkelingen, nieuwe ontwikkelingen en bijgestelde taakstellingen waar u over heeft besloten verwerkt zijn in de begroting en het meerjarenperspectief. Het vertrekpunt van deze begroting zijn dan ook de saldi 2023 – 2026 van de voorjaarsnota(+).

Bijgestelde begroting en meerjarenperspectief waarbij - = nadelig	2023	2024	2025	2026
Saldi boekwerk Voorjaarsnota(+) 2022	+791	+1.598	+2.130	-280
A-01B Verleggen beheer en onderhoudskosten bij sportverenigingen			-100	-100
A-02 Verwerking precariolasten	+93	+93	+93	+93
Saldi na vaststelling Voorjaarsnota(+) 2022	+884	+1.691	+2.123	-287

Financiële mutaties in deze begroting na vaststelling voorjaarsnota(+)

Met deze begroting stellen we voor om een aantal nieuwe mutaties te verwerken in onze meerjarenbegroting. We gaan nu verder in op welke dit zijn.

Bijgestelde begroting en meerjarenperspectief waarbij - = nadelig	2023	2024	2025	2026
Saldi na vaststelling Voorjaarsnota(+) 2022	+884	+1.691	+2.123	-287
1. Reguliere Financiële technische mutaties begroting 2023	297	277	148	161
2. Nieuwe ontwikkelingen begroting 2023	-163	0	0	0
3. Dekking risico verlies hoger beroep precariobelasting	-4.400 +4.400			
4. Collegeprogramma	-909	-1.020	-529	0
5. Voorlopige dekking 'ravijnjaar 2026' met overschotten voorgaande jaren			-150	+150
Totale mutatie begroting 2023	-775	-743	-531	+311
Saldi begroting 2023 -2026	+109	+948	+1.592	+24
Structureel saldo	+65	+937	+1.696	-111
Incidenteel saldo	+44	+11	-104	+135

1. Reguliere financieel technische mutaties begrotingsboekwerk 2023

Jaarlijks stellen wij ons begrotingsboekwerk op waarbij we een aantal financieel technische exercities doen. Zo berekenen we onze rente opnieuw volgens de wettelijke richtlijnen, stellen we onze kapitaallasten bij, rekenen we de areaaluitbreidingen door. Deze financieel technische mutaties hebben we verwerkt in ons begrotingsboekwerk.

2. Nieuwe ontwikkelingen begrotingsboekwerk 2023

In deze begroting hebben we een aantal ontwikkelingen meegenomen die niet voorkomen in het collegeprogramma en waar we in de begroting van vorig jaar geen rekening hebben gehouden. Het gaat dan vooral om incidentele kosten als gevolg van projecten of een langere doorloop van projecten. Dit zijn de volgende ontwikkelingen:

- Tijdelijke capaciteit I-advies € 78.000 in 2023
- Tijdelijke capaciteit functioneel beheer na implementatie nieuw zaakstelsel € 75.000 in 2023.
- Inventariseren risico-locaties betreft bodemverontreinigingen met lood € 10.000 in 2023.

3. Dekking risico verlies hoger beroep precariobelasting

Met de auditcommissie hebben we scenario's besproken hoe we de resterende incidentele last van € 4,4 miljoen verwerken mochten we het hoger beroep van de precariobelasting verliezen. De conclusie is dat we de meerjarenbegroting zo min mogelijk structureel willen belasten om zoveel mogelijk structurele investeringsruimte te behouden. Daarom willen we de incidentele last onttrekken aan de algemene bedrijfsreserve en de reserve grondexploitaties. We doen dat op de volgende manier. We onttrekken:

- € 2,6 miljoen aan de algemene bedrijfsreserve. Daarmee resteert er zo'n € 1,2 miljoen in deze reserve begin 2023. Dit is voldoende om onze incidentele risico's op te kunnen vangen, zie de risicoparagraaf van deze begroting.
- de overige € 1,8 miljoen aan de algemene reserve grondexploitaties. Daarmee resteert er nog € 2,2 miljoen in deze reserve eind 2023. Dit is voldoende om de risico's van de grondexploitaties op te vangen, zie risicoparagraaf begroting.

4. Collegeprogramma

In het collegeprogramma staan maatschappelijke doelen en ambities uit het samenlevingsakkoord opgenomen die we komende jaren willen bereiken. Om dit te realiseren hebben we in het collegeprogramma ook opgenomen welke extra middelen we met deze begroting beschikbaar willen laten stellen. Daarbij hebben we het volgende afwegingskader gehanteerd:

- We plukken het ‘laaghangend fruit’: dit zijn resultaten die we eenvoudig met weinig middelen kunnen realiseren;
- Werk met werk / going concern: resultaten die we kunnen bereiken door dit mee te pakken in de *going concern*-werkzaamheden of door werk met werk te maken;
- De belangrijkste - prioritaire - politieke ambities krijgen voorrang;
- Wij zijn bij de uitwerking van de begroting 2023 en het collegeprogramma uitgegaan van de cijfers zoals bekend bij de meicirculaire. Dit betekent dat we onze ambities hebben uitgewerkt met inachtneming van ‘ravijnjaar 2026’ waar in gemeenteland over gesproken wordt. In dat jaar krijgen gemeenten significant minder middelen van het Rijk. Door het financieel gat vanaf 2026 is er geen ruimte voor ambities die structurele financiële middelen of capaciteit kosten tenzij we daar een ombuiging tegenover zetten;
- Er zijn wel incidentele middelen beschikbaar voor de eerste jaren. Omdat we aan het begin van een nieuwe bestuursperiode zitten zetten we deze in voor activiteiten die leiden tot het bevorderen van de samenhang tussen verschillende thema’s, het versterken van het netwerk en richting geven voor de komende jaren.
- We gaan uit van de eerder genomen raadsbesluiten en kaders voor tariefsverhogingen van de lokale belastingen.

Het financieel effect van het collegeprogramma ziet u terug in de bovenstaande tabel. Voor de ambities die we oppakken verwijzen we naar het collegeprogramma.

5. Voorlopige dekking ‘ravijnjaar 2026’ met overschotten voorgaande jaren

We hanteren het uitgangspunt dat onze financiële basis op orde moet zijn. Daarbij hoort een duurzaam financieel beleid. Met een meerjarenbegroting waarin inkomsten en uitgaven reëel en structureel met elkaar in evenwicht zijn. Dit betekent dat volgens de richtlijnen van de provincie dat minimaal het eerstvolgende begrotingsjaar of het laatste begrotingsjaar uit het meerjarenoverzicht structureel sluitend moet zijn. Wij streven ernaar in alle jaren een positief begrotingssaldo te presenteren. Ondanks dat we met deze begroting geen extra lasten op het begrotingjaar 2026 leggen blijft jaar 2026 structureel negatief. Er zijn enkele scenario’s hoe om te gaan met het niet structureel sluitende laatste jaar van de meerjarenraming:

- Jaar 2026 blijft een negatief saldo houden;
- Het inzetten van ombuigingen;
- Het verhogen van inkomsten door bijvoorbeeld belastingen te verhogen;
- Het incidenteel dekken van dit jaar met overschotten uit voorgaande jaren (via de algemene bedrijfsreserve). Dit is ook het scenario wat minister Slot aanhaalt in de [Contourennota financieelringssystematiek medeoverheden](#) van 11 juli 2022. Ze geeft aan dat gemeenten de extra miljoenen die ze de komende jaren van het rijk krijgen in een spaarpotje kunnen stoppen. De opbouw van zo’n tijdelijke financiële buffer zou gemeenten door het magere jaar 2026 heen moeten kunnen helpen.

Het college kiest voor dit laatste scenario. Dit doen we in afwachting van de septembercirculaire. Mocht met de septembercirculaire blijken dat we in 2026 toch meer financiële middelen ontvangen van het Rijk dan ontstaat er mogelijk een structureel positief saldo in 2026 en komt er wellicht ook meer ruimte om ambities te realiseren. Deze ambities zullen we dan met de voorjaarsnota(+) 2023, toevoegen aan het collegeprogramma en de begroting. Mocht blijken dat het Rijk niet over de brug

komt voor het laatste jaar dan wegen we de geschetste scenario's opnieuw af met de voorjaarsnota(+) 2023.

Dit past bij de werkwijze die wij voorstaan om jaarlijks bij de voorjaarsnota en de begroting de maatschappelijke keuzes, en de daarbij behorende budgetten, integraal af te wegen. De werkwijze is in lijn met het advies van de auditcommissie.

Onze financiële positie

Met het verwerken van het risico op verlies van het hoger beroep precariobelasting in onze begroting nemen we een grote hap uit onze reserves. Zowel de algemene bedrijfsreserve als de algemene reserve grondexploitaties zijn nog van voldoende omvang om onze risico's op te vangen. Wel komen we door het extra aanwenden van de reserves onder de minimale normering die we hanteren voor de solvabiliteit (eigen vermogen in relatie tot het balanstotaal). Dit vraagt om maatregelen om de ratio te laten stijgen. Enerzijds door terughoudend om te gaan met de inzet van de geraamde incidentele resultaten voor de jaren tot en met 2025. Anderzijds is terughoudendheid met extra nieuwe investeringen van belang, omdat onze schuld door extra investeringen kan stijgen naar een niet wenselijke omvang.

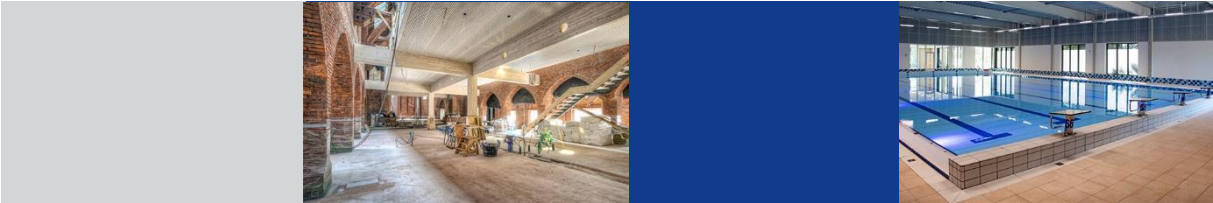
Tot slot

Ondanks de uitdagingen op financieel gebied, kunnen we toch de komende jaren mooie ambities waar maken. We hopen dat de septembercirculaire ons meer financiële ruimte gaat bieden vanaf 2026. Met de voorjaarsnota(+) 2023 maken we dan een nieuwe balans op en stellen we ons collegeprogramma bij. Zo is het collegeprogramma een 'aanpasbaar' document dat meebeweegt met de continue wijzigende omstandigheden.

Het college van Hilvarenbeek.

Beleidsbegroting

1. Programmaplan

Programma 1

Samenlevend Hilvarenbeek

Het versterken van onze actieve en zorgzame samenleving is uitgangspunt van dit programma. Zorg, ondersteuning en onderwijs zijn daarbij randvoorwaarden. Het gaat ook om het stimuleren van een veelzijdig sport- en culturaanbod zodat inwoners - jong en oud - hun horizon kunnen verbreden. We streven naar een gezonde en veilige leefomgeving en we bevorderen een gezonde leefstijl. Daarin krijgen onze inwoners zo snel en eenvoudig mogelijke ondersteuning als zij dat nodig hebben. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen en ondernemers werken we aan de uitvoering van dit programma. We monitoren de resultaten en sturen bij waar nodig. De Monitor Sociaal Domein ondersteunt ons hierbij.

Dit programma bestaat uit de volgende vier thema's:

1. Zorg, jeugd en participatie
2. Sport en cultuur
3. Onderwijs
4. Gezondheidszorg

Naast ambities uit het collegeprogramma vindt u in dit programma ambities terug uit het Koersdocument Sociaal Domein 'Ruimte voor dóórontwikkeling' (vastgesteld op 21 december 2017).

Thema 1

Zorg, jeugd en participatie

Onze ambities

'Iedereen kan meedoen naar vermogen, ook in de kleine kernen' is het uitgangspunt. Deze ambitie sluit mooi aan bij de ambities uit het Koersdocument Sociaal Domein (2017): vanuit eigen kracht, dichtbij, samen en voorkómen. Als onze inwoners ondersteuning nodig hebben, zetten we deze tijdig en adequaat in. Prioriteit ligt bij de ondersteuning van de meest kwetsbare inwoners.

De toenemende tekorten binnen vooral Wmo en Jeugdzorg nopen ons tot het maken van fundamentele keuzes, maar wel met als uitgangspunt dat zorg terechtkomt bij de inwoners die het echt nodig hebben.

Het realiseren van deze ambities doen we tegen de achtergrond van stapelende maatschappelijke problematiek. We zien een toename van kwetsbare huishoudens, crisissituaties en veiligheidsvraagstukken. Dat onder meer in combinatie met een toename in het middelengebruik onder vooral jongeren, onderwijsachterstanden en een toename van de overlast in de openbare ruimte. Het gaat om een opstapeling van problemen als verdwijnende voorzieningen, armoede, gezondheidsproblemen en toenemende eenzaamheid en onveiligheid. Het in standhouden van het belangrijke voorliggende veld is van essentieel belang om in de toekomst niet met (nog) duurdere zorg te worden geconfronteerd.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 gaan uitvoeren.

Ambitie 1: zorgen dat inwoners vanuit eigen kracht kunnen deelnemen

1. *Herijken inkomenstoets huishoudelijke ondersteuning*

De verwachting is dat in 2025 de regelgeving over de eigen bijdrage Wmo wordt aangepast. Vooruitlopend daarop onderzoeken we of, en zo ja wat de mogelijkheden zijn om hierop te anticiperen. Om ervoor te zorgen dat de ondersteuning er is voor de mensen die dat ook echt nodig hebben. Dit ook tegen de achtergrond van de druk op onze financiële middelen.

2. *Continueren en evalueren Taalhuis*

We willen aanvullend budget beschikbaar stellen voor coördinatie van het Taalhuis. Het Taalhuis is in onze gemeente sinds 2019 actief om laaggeletterdheid van volwassenen te bestrijden. Tot en met 2020 werd de coördinator van het Taalhuis gefinancierd uit regionale middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) en stond er een bedrag in onze begroting voor extra taalaanbod. De regionale geldstroom is echter in 2021 gestopt, waardoor er nu aanvullend budget nodig is om het Taalhuis te continueren. We vragen € 24.000 beschikbaar te stellen voor 2023. In 2023 evalueren we het Taalhuis. Het Taalhuis is een laagdrempelige ontmoetingsplek waar laaggeletterde volwassenen en vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten, met als doel te oefenen met lezen, schrijven, spreken, luisteren en rekenen.

Ambitie 2: zorgen dat voorzieningen en ondersteuning dichtbij beschikbaar zijn

3. *Vorbereiden lokaal arbeidsmarktbeleid*

In 2023 gaan we lokaal arbeidsmarktbeleid voorbereiden. We doen onderzoek naar het klantenbestand en de samenstelling daarvan. We voeren gesprekken met lokale werkgevers en zoeken de samenwerking met ze op. Met de verzamelde informatie brengen we de arbeidsmarkt in Hilvarenbeek in kaart en onderzoeken we welke beleidsmiddelen nodig zijn. Op die manier dragen we bij aan een verbeterde uitstroom naar betaald werk en voorkomen we dat meer mensen in een uitkering terecht komen. Deze voorbereiding moet in 2024 resulteren in een visie met een uitvoeringsprogramma.

Ambitie 3: benutten kracht van de samenleving; binnen en buiten onze gemeente

4. *Positief jeugdbeleid evalueren en starten met uitvoeringsprogramma*

In 2023 gaan we het Positief jeugdbeleid 2021-2023 evalueren op behaalde impact. We starten ook om de uitkomsten van deze evaluatie te vertalen naar een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. We werken toe naar een integraal jeugdbeleid wat gaat over alle jeugdigen. Voor hen die professionele hulp nodig hebben en krijgen, maar ook voor kinderen en jongeren die een klein steuntje nodig hebben of met wie het 'gewoon' goed gaat. En gelukkig is dat het merendeel. Verder zetten we de dialoogtafel voort. In het afgelopen jaar waren de dialoogtafels gericht op psycho-educatie en gesprek over relevante jeugdthema's voor professionals. Het komende jaar zal dat meer gericht zijn op de ouders. Ook willen we blijvend inzetten op burgerschap waarin de gelijkwaardige dialoog met kinderen en jeugdigen aangegaan wordt. Thema's die leven onder jeugdigen zoals verslavingen, een woonplek, werk en eenzaamheid worden vanuit deze dialoog opgepakt.

Maatschappelijke DienstTijd (MDT) is een nieuw project waarvoor R-Newt/Jongerenwerk externe middelen heeft aangevraagd. Ze begeleiden, coachen en ondersteunen jongeren (12-26 jaar) om hun talent te ontdekken en met dit talent iets te betekenen voor een ander. Het geeft een kans op persoonlijke ontwikkeling in ruil voor wederkerigheid in product of dienst voor Hilvarenbeek.

In 2023 zal het jongerenwerk zich meer profileren in de kleine kernen van Hilvarenbeek als ook op de basisscholen. Doel is kinderen bekend te maken met (het positieve klimaat van) het jongerenwerk alvorens zij de stap maken naar het voortgezet onderwijs.

Het Positief Jeugdbeleid richt zich op versterking van het gewone dagelijkse leven van onze jeugd.

Waar eerst de focus lag op de kwetsbare jongeren gaat met dit beleid de aandacht naar kansen, mogelijkheden en veerkracht voor alle jeugd in Hilvarenbeek.

5. *Implementeren inkoop sociaal domein*

Per 1 januari 2023 wordt de nieuwe inkoop van het sociaal domein gerealiseerd. Op die datum zijn de contracten voor de Jeugdhulp, Wmo Begeleiding, Wmo Beschermd Wonen en Ontwikkelgerichte Arbeidsmatige Dagbesteding afgesloten. Daarnaast is per 1 juli 2022 de nieuwe inkoop Huishoudelijke Ondersteuning gerealiseerd. Het doel van de brede nieuwe inkoop is de kwaliteit van zorg en ondersteuning in het sociaal domein te verbeteren en kosten beter te beheersen. De nieuwe inkoop is een belangrijk instrument om de beoogde veranderingen te stimuleren en faciliteren.

2023 staat in het teken van het concreet vertalen van en leren omgaan met alle veranderingen in beleid en uitvoering van het sociaal domein die met de nieuwe inkoop te maken hebben. Daarnaast vraagt de nieuwe inkoop om aanpassing van verordening en beleidsregels. Om dit voor elkaar te krijgen is € 50.000 extra benodigd in 2023.

De nieuwe inkoop heeft gevolgen voor taken en verantwoordelijkheden van de contractpartners en de gemeenten. We maken daarvoor een implementatieplan en voeren dit in 2023, samen met de gemeenten in de regio Hart van Brabant en de contractpartners, uit. Daarmee zorgen we voor een soepele overgang van de oude naar de nieuwe contracten; zowel voor cliënten, gemeente, als contractpartners. Op onderdelen werken we hierbij sub-regionaal samen met de gemeenten Goirle en Oisterwijk.

6. *Ontwikkelen positief ouderenbeleid*

In 2023 starten we met een verkenning voor positief ouderenbeleid. Als basis voor deze verkenning gebruiken we analyses en conclusies uit verschillende onderzoeken, waaronder de Woonzorganalyse regio Hart van Brabant en het onderzoek 'Gezond en gelukkig ouder worden'. Daarnaast spreken we met inwoners en verschillende partijen uit het zogenoemde 'voorliggend veld'. Denk daarbij aan onze O3 partners, de KBO's en Platform 60+. Deze verkenning moet in 2024 resulteren in een visie met een uitvoeringsprogramma op het positief ouder worden.

Onze gemeente heeft nadrukkelijk te maken met vergrijzing. Eén op de drie inwoners van Hilvarenbeek is ouder dan 60 jaar. Dit brengt verschillende problemen en uitdagingen met zich mee, onder andere op het gebied van huisvesting en een toenemende vraag naar zorg. Met het ontwikkelen van een positief ouderenbeleid willen we hierop een antwoord formuleren.

Ambitie 4: vroegtijdig signaleren en oppakken problemen om ergere situaties te voorkomen

7. *Continueren vroegsignalering schulden*

We constateren dat vroegsignalering werkt en nodig blijft. Daarom maken we in 2023 vroegsignalering structureel en blijvend. In januari 2022 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening gewijzigd. Hierdoor kunnen gemeenten eerder mensen helpen die door schulden in de problemen dreigen te komen. Het is van belang om dat in een zo vroeg mogelijk stadium te doen. We doen dat door vroegsignalering van schulden op basis van signalen van derden (zoals woningcorporaties en energieleveranciers). De taak vroegsignalering voeren we sinds 2021 uit samen met de gemeente Goirle. Destijds is deze samenwerking begonnen als een pilot, vooral om te onderzoeken of de taken een structureel karakter hebben.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Zorg jeugd en participatie (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	13.444	2.122	-11.322	-11.201	-11.316	-11.264
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Schuldhelpverlening (knop 3)	43		-43	-43	-43	-43
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Vervanging/ verduurzaming warmteopwekking en luchtbehandelingskasten Hercules (knop 19)	2		-2	-2	-2	-2
<u>Taakstellingen</u>						
O3-partners (knop 23)	150	0	-150	-200	-200	-200
Jeugdzorg en WMO (knop 25)	0	0	0	0	0	0
Mutaties collegeprogramma						
Regionale inkoop 3D implementeren en realiseren	50		-50	0	0	0
Voortzetten en evalueren Taalhuis	24		-24	0	0	0
Saldi begroting 2023-2026	13.713	2.122	-11.591	-11.446	-11.561	-11.509

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Autonome ontwikkelingen

Schuldhelpverlening (knop 3 voorjaarsnota, zie ook activiteit 7 van deze begroting)

Met ingang van januari 2022 is de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening gewijzigd. Hierdoor kan de gemeente eerder mensen helpen die door schulden in de problemen dreigen te komen. Van belang hierbij is om in een zo vroeg mogelijk stadium mensen te helpen die dreigen in financiële problemen te komen. Dit doen we door vroegsignalering van schulden op basis van signalen van derden (woningcorporaties, energieleverancier e.d.).

De taak vroegsignalering voeren we sinds 2021 uit samen met de gemeente Goirle. Destijds is deze samenwerking begonnen als een pilot, vooral om te onderzoeken of de taken een structureel karakter hebben. We constateren dat vroegsignalering een structureel en blijvend karakter heeft. Niet in de laatste plaats vanwege allerlei prijsstijgingen en die van de energie in het bijzonder.

De tijdelijke inzet op vroegsignalering willen we structureel maken. Daarvoor is € 43.000 per jaar noodzakelijk.

Nieuwe ontwikkelingen

Vervanging/ verduurzaming warmteopwekking en luchtbehandelingskasten Hercules (knop 19)

De luchtbehandelingskasten (LBK's) en een gedeelte van de cv-ketels in Hercules zijn toe aan vervanging. Omdat we de gemeentelijke gebouwen willen verduurzamen, hebben we de mogelijkheden laten onderzoeken om de vervanging te verduurzamen. Plaatsen van warmtepompen in combinatie met cv-ketels en vervangen van de LBK's levert de beste balans op tussen milieutechnische voordelen en de kosten. De totale kosten voor deze oplossing bedragen € 428.500. In het MeerJarenOnderhoudsPlan is € 143.990 opgenomen voor de vervanging van de LBK's en € 7.500 voor de vervanging van de cv-ketels (in totaal € 151.490). Dat betekent dat we € 287.360 tekortkomen. Bij een afschrijving in 20 jaar komen de jaarlijkse kapitaallasten uit op € 17.000. Na realisatie verwachten we door substantieel minder gasverbruik een besparing van zo'n € 15.000 per jaar. Het energieverbruik is een last voor de huurder. De lasten voor de huurder nemen substantieel af. Daarom stellen we voor de subsidie met hetzelfde bedrag te verlagen. Netto leidt de investering tot een structureel nadeel van € 2.000 (€ 15.000 minder subsidie -/- € 17.000 extra kapitaallasten) vanaf 2023.

Taakstellingen

O3-partners (knop 23)

Bij de behandeling van de begroting 2021 besloot uw raad om - aanvullend op de bezuiniging voor ContourdeTwern - een taakstellende bezuiniging op te leggen aan de O3 partners (ContourdeTwern, Farent, MEE). Voor de jaren 2021 en 2022 realiseerden we een structurele bezuiniging van € 150.000. Er staat nog een taakstelling open van € 150.000 in 2023 en € 200.000 voor 2024 en verder.

We stellen voor om de huidige inzet van de O3 partners - en daarmee de ondersteuning van onze inwoners - op peil te houden en de uitgangspunten van de nieuwe inkoopstrategie te realiseren. Een verdere bezuiniging op het voorliggend veld is in tegenspraak met deze uitgangspunten. De nieuwe inkoopstrategie gaat immers uit van samenwerking met het voorliggend veld en bevorderen van de afname van zorg. Verdere bezuiniging zet de beoogde besparing op de maatwerkvoorzieningen onder druk. Maar ook komen preventie en escalatie van problemen - beide uitgangspunt van beleid - onder druk te staan.

Jeugdzorg en WMO (knop 25)

Met het vaststellen van de begroting 2021 heeft uw raad een 'Aanvullende besparing sociaal domein' opgelegd. Vanaf 2023 gaat het om een besparing van € 300.000 oplopend naar € 500.000 in 2024 e.v. Ook voor het positief jeugdbeleid staat in 2023 nog € 190.000 ongedekt. In het [boekwerk Taakstellingen](#) van 4 juni 2021 kondigden we aan hoe we de aanvullende taakstelling wilden realiseren. Op grond van voortschrijdend inzicht constateren we dat bepaalde maatregelen onvoldoende bijdragen aan de taakstelling en niet opwegen tegen de maatschappelijke onrust; met name onder de pgb houders. Het gaat dan om de maatregelen om de zorgintensiteit met 1 trede te verlagen bij aflopende beschikkingen en de persoonsgebonden budgetten voor Wmo en Jeugd te verlagen van 90% naar 75%. We hebben de besparingsmogelijkheden opnieuw bekeken en een aantal nieuwe maatregelen voor versoering opgesteld voor Wmo en Jeugd. De eerste bezuinigingen zijn gerealiseerd zonder de meest kwetsbare inwoners in de kou te zetten. Op basis van de laatste prognoses van de jeugdhulp gaan we ervan uit dat er vanaf 2023 € 500.000 ruimte is in het budget voor jeugdhulp. Met een deel hiervan dekken we positief jeugdbeleid dat in 2023 nog voor € 190.000 ongedekt is. Het resterend voordeel zetten we in om de taakstelling af te dekken.

Mutaties collegeprogramma

Regionale inkoop 3D implementeren en realiseren

Voor een verdere toelichting zie activiteit 5 van dit thema.

Voorzetten en evalueren Taalhuis

Voor een verdere toelichting zie activiteit 2 van dit thema.

Onze ambities

'Iedereen kan meedoen aan cultuur en sport' is wat we willen bereiken.

Deze ambitie sluit aan bij de ambities van het koersdocument Sociaal Domein. We bevorderen dat iedereen vanuit eigen kracht deel kan nemen aan sport en cultuur. We onderkennen de preventieve werking daarvan.

De inzet die we eerder - samen met de sportraad en verenigingen - pleegden bij de sportvisie, verbreden we met partners en middelen vanuit het lokaal sportakkoord. Zo bereiken we een bredere doelgroep van sportaanbieders en maken we een verbinding met zorg en participatie.

Het Rijk heeft voor de periode 2021-2024 een cultuurnota vastgesteld getiteld 'Cultuur in een open samenleving'. Hierin wordt cultuur geplaatst als tegenmacht versus de macht van ratio en economie. Cultuur dient om te spiegelen, wakker te schudden en te inspireren. Het Rijk geeft vier uitgangspunten waarbij wij willen aansluiten:

- verbreding en vernieuwing
- een sterke cultuursector
- cultuur is voor iedereen
- cultuur is grenzeloos

Wij leveren daarnaast onverminderd een grote bijdrage aan de culturele basis. Dit doen we onder andere door:

- het faciliteren van Cultureel Centrum Elckerlyc.
- te zorgen dat er een bibliotheek is waar mensen de kans krijgen hun talenten te ontplooiën en optimaal deel te nemen aan onze samenleving.
- te zorgen dat muziekverenigingen, musea, en cultuurhistorische bezienswaardigheden en gebouwen blijven bestaan.
- het stimuleren van binnen- en buitenschools cultuuronderwijs.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren.

Ambitie 1: stimuleren van gezondheidsbevordering, sporten en bewegen voor jong en oud

1. We verbinden sportcoaches, positief jeugd- en ouderenbeleid en lokaal sportakkoord.

We blijven onze combinatiefunctionarissen (sport & cultuur) onverminderd inzetten. Wij vragen hiervoor van het Rijk middelen. Om voor deze middelen in aanmerking te komen is cofinanciering van € 58.000 per jaar nodig. We stellen voor dit in onze meerjarenbegroting op te nemen voor de jaren 2023 tot en met 2025.

Verder versterken we de verbinding met het lokale sportakkoord voor korte lijnen tussen sport, zorg en participatie. Waarmee we sport onder meer ook inzetten als middel bij bijvoorbeeld depressie, eenzaamheid of ontbreken/aanvulling dagbesteding.

Investeren in preventie is ook op het gebied van sport en bewegen van belang. Verbinding met basisscholen, verenigingen en ouderen en jongeren zorgen ervoor dat we zoveel mogelijk mensen bereiken.

2. Inzetten sportcoach voor senioren

De komende jaren vergrijst Hilvarenbeek. Blijven bewegen is voor senioren van belang om fit te blijven en daarmee gezondheidsproblemen te voorkomen, zowel lichamelijk als fysiek. Denk ook aan valpreventie. Ouderen vragen specifieke begeleiding en daarom is de inzet van een sportcoach (0,44

fte) voor senioren nodig. De kosten hiervoor zijn € 30.000. We stellen voor dit in onze begroting op te nemen voor de jaren 2023 en 2024.

3. Uitvoeren ambities uit het lokaal sportakkoord

- We investeren in een verdere uitbouw van Actief Hilvarenbeek. Zie hiervoor ook <https://www.actiefhilvarenbeek.nl/> Hiermee maken we het sport- en beweegaanbod bereikbaar en toegankelijk voor ALLE inwoners.
- We zetten in op preventie door verbinding tussen de sport- en beweegaanbieders en de zorgpartners in Hilvarenbeek. Met de verbinding tussen het sportakkoord en het leefstijlakkoord bestendigen we de samenwerking. We betrekken de zorgpartners bij de uitvoering van het leefstijlakkoord.
- We gaan in gesprek met de sportraad over de uitvoeringsmiddelen in 2023 e.v.

4. Opstellen accommodatie- en vastgoedbeleid

We gaan in 2023 accommodatie- en vastgoedbeleid opstellen voor de functies sport en bewegen, onderwijs, gemeenschapshuizen, jeugdvoorzieningen, kunst en cultuur en zorgvoorzieningen.

Het op te stellen beleid moet een groot aantal knelpunten wegnemen. Knelpunten die momenteel worden ervaren in relatie met beheerders, exploitanten, huurders en gebruikers van gemeentelijke accommodaties. Dat gaat onder meer over te hanteren huurprijzen, onderhoudskosten, maar ook of we als gemeente bepaald vastgoed nog wel willen beheren en exploiteren of juist willen afstoten.

Ambitie 2: Er is sprake van een adequate culturele infrastructuur die het onder meer mogelijk maakt dat iedereen die dat wil, kan meedoen aan cultuur.

5. Inventariseren culturele sector

We brengen in 2023 de huidige situatie ten aanzien van de culture sector in onze gemeente in beeld. Mede op basis daarvan definiëren we wat we onder cultuur verstaan en wat mogelijke kaders kunnen zijn voor het mogelijk op te stellen cultuurbeleid. Als vervolg op de beschrijving van huidige situatie, zetten we deze in 2024 af tegen de door de raad gewenste situatie en maken inzichtelijk welke (financiële) impact dit met zich meebrengt.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Sport en Cultuur (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	2.393	500	-1.893	-1.779	-1.775	-1.768
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Aanleg twee watervelden Hockeyclub Hilvarenbeek (knop 2)	15	0	-15	-15	-15	-15
<u>Taakstellingen</u>						
Subsidies (knop 24)	54		-54	-54	-54	-54
Cultuureducatie (knop 26)	32		-32	-32	-32	-32
Verleggen van beheer- en onderhoudskosten bij sportverenigingen (knop 27 + A01B)				-100	-100	-100
Mutaties collegeprogramma						
Cofinanciering Inzet sportcoaches onderwijs (combinatiefunctionarissen)	58		-58	-58	-58	
Inzet van een sportcoach senioren	30		-30	-30		
Saldi begroting 2023-2026	2.632	500	-2.132	-2.118	-2.034	-1.969

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Autonome ontwikkelingen

Aanleg twee watervelden Hockeyclub Hilvarenbeek (knop 2)

Op 10 maart 2022 heeft uw raad besloten om in te stemmen met de aanleg van twee watervelden voor de Hockeyclub Hilvarenbeek. En de geschetste financiële consequenties van dit besluit te verwerken in de Voorjaarsnota 2022.

Zoals ook in het raadsvoorstel is toegelicht is de financiële consequentie gebaseerd op een aan te vragen Bosa-subsidie. De definitieve Bosa-subsidieverlening volgt nadat de watervelden zijn aangelegd. Dit houdt een financieel risico in voor zowel gemeente als hockeyclub. De definitieve Bosa-subsidieverlening kan ook hoger uitvallen dan waar rekening mee is gehouden. In beide gevallen verdelen gemeente en hockeyclub het voor- of nadeel onderling middels de verdeling 50%-50%. We informeren u wanneer de definitieve Bosasubsidieverlening bekend is.

Taakstellingen

Subsidies (knop 24)

U stelde de taakstelling '10% bezuiniging op geselecteerde subsidies' uit totdat er een onderzoek naar de financiële en maatschappelijke impact heeft plaatsgevonden. Het onderzoek is uitgevoerd door adviesbureau Avance Impact. Wij hebben u hierover geïnformeerd met de memo ['definitieve](#)

[resultaten onderzoek maatschappelijke en financiële impact subsidies](#). De resultaten geven ons het inzicht dat de voorgestelde bezuiniging niet wenselijk is gezien de maatschappelijke impact.

Cultuureducatie (knop 26)

Er is een verwacht structureel tekort op de rugzakjesregeling van € 32.400. Mede omdat er meer inschrijvingen zijn geweest. Daarom stellen we voor de eerdere bezuiniging van € 30.000 op deze regeling terug te draaien. Het budget voor cultuureducatie bedraagt in 2022 € 111.000. Daarvan wordt de binnen- en buitenschoolse educatie en de cultuurloper gesubsidieerd (in totaal netto € 53.400) Restterend bedrag voor de rugzakjes is dan € 57.600. Op grond van de voorgaande jaren is de verwachting dat ouders voor ongeveer € 90.000,- aanvragen. Dat betekent dat we met het huidige budget € 32.400 tekortkomen. Het voorstel is het budget voor cultuureducatie structureel op te hogen met € 32.400.

Verleggen van beheer- en onderhoudskosten bij sportverenigingen (knop 27)

In de begroting 2022 is als taakstellende bezuiniging opgenomen dat we beheer- en onderhoudskosten van sportvelden en -accommodaties vanaf 2024 bij sportverenigingen neerleggen. Het voorstel is om deze bezuiniging integraal mee te nemen in het verbrede nieuwe beleid wat gemaakt gaat worden voor (sport)accommodatiebeleid. De afbakening van deze opdracht leggen we in juli aan u voor. Verbreding van de oorspronkelijke opdracht "Buitensportaccommodatiebeleid (aangenomen motie M-05 08-07-2021)" brengt met zich mee dat dit langer gaat duren. Daarom stelden wij voor de taakstellende bezuiniging van € 100.000 per jaar met minimaal een jaar door te schuiven. Met [amendement A01B](#) heeft de raad besloten de volledige taakstelling te laten vervallen.

Mutaties collegeprogramma

Cofinanciering Inzet sportcoaches onderwijs (combinatiefunctionarissen)

Voor een verdere toelichting zie activiteit 1 van dit thema.

Inzet van een sportcoach senioren

Voor een verdere toelichting zie activiteit 2 van dit thema.

Thema 3

Onderwijs

Onze ambitie

'Kinderen ontwikkelen zich tot gelukkige inwoners die erbij horen en meedoen in de samenleving'.

De ambities voor het thema onderwijs hebben we geconcretiseerd in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

Binnen het onderwijs willen we bijdragen aan de optimale doorgaande ontwikkeling van alle Hilvanbeekse leerlingen. Dat doen we door hen een goede start te bieden waarbij zij gelijke ontwikkelingskansen krijgen, en gestimuleerd worden hun talenten aan te spreken en zelfvertrouwen op te bouwen door middel van een kwalitatief sterk aanbod en goede begeleiding; in een veilige en vertrouwde omgeving, op een passende plek, zo thuisnabij mogelijk.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 gaan uitvoeren.

Ambitie 1: Kinderen ontwikkelen zich tot gelukkige inwoners die erbij horen en meedoen in de samenleving

1. Vaststellen van de Lokale Educatieve Agenda (LEA)

Begin 2023 leggen we de nieuwe LEA ter vaststelling aan u voor. In 2022 hebben we samen met het onderwijs en de kinderopvang een nieuwe LEA opgesteld voor de periode 2023 tot en met 2026. De LEA biedt een koers voor de komende jaren. Succesvolle acties uit de vorige LEA periode worden voortgezet en aangevuld met nieuwe onderwerpen zoals:

- Weerbaarheid: de onderwijspartijen hebben gemerkt dat de mentale en emotionele veerkracht tijdens de corona periode een deuk heeft gekregen. In de komende LEA periode gaan we hier extra op inzetten.
- Culturele activiteiten: we gaan onderzoeken hoe we alle kinderen kunnen stimuleren deel te nemen aan de buitenschoolse cultuuractiviteiten.
- Resultaatafspraken: we maken met onderwijs en opvang afspraken welke resultaten we willen bereiken met het extra gesubsidieerde educatieve aanbod aan peuters en kleuters met een onderwijsachterstand. Uiteraard horen daar ook afspraken bij over de wijze waarop die resultaten gemeten worden.

2. Analyseren zorgstructuur binnen het onderwijs

We maken in 2023 een analyse van de huidige zorgstructuur rond het onderwijs en de opvang. Afhankelijk van deze analyse bepalen we of en welke acties en maatregelen noodzakelijk zijn om deze structuur zo optimaal te laten functioneren. Een goede zorgstructuur is nodig om preventief te kunnen werken en tijdig in te kunnen grijpen.

Ambitie 2: Goede onderwijshuisvesting

3. Voorbereiden nieuwbouw Samenwijscentrum St. Jozef in Haghorst

In 2022 is de vervolgstategie bepaald samen met de coöperatie Haghorst. Tweede helft 2022 en 2023 wordt de verdere uitwerking van het ontwerp, planologische procedure en aanbestedingstraject uitgevoerd. Daarna volgt het bestek gereed maken van de bouwplannen en vervolgens de uitvoering (bouwrijp maken en bouw). Het krediet voor de nieuwbouw is al vastgesteld in de raad. Belangrijke randvoorwaarden voor realisatie zijn: inzicht in de financiële haalbaarheid; keuze in aanbestedingsvorm; definitieve programma's van eisen; en behoud van draagvlak. Bij de huidige voortgang geeft de planning aan dat de school in gebruik kan worden genomen in schooljaar 2025-2026.

4. Herontwikkelen Samenwijscentrum Doelakkers in Hilvarenbeek

Over de nieuwbouw voor basisschool Doelakkers is de raad geïnformeerd in de begroting 2022 en Voorjaarsnota 2022. In verband met prioritering en ontbreken van een projectleider is dit project nog niet verder opgepakt in 2022. In 2023 zullen we dit een vervolg geven en daarbij wordt ook onderzocht of de tijdelijke huisvesting voor de nieuwbouw van de school Doelakkers kan worden gerealiseerd in units die later kunnen worden omgebouwd tot wooneenheden. Voor dit vervolg is € 100.000 benodigd voor de jaren 2023 (€ 50.000) en 2024 (€ 50.000).

Het krediet voor de nieuwbouw is in onze begroting richtinggevend opgenomen. Dit bedraagt € 8.450.000. Het college legt op een later moment een voorstel voor aan de raad om dit krediet te laten autoriseren voor de uitvoering. Het college vraagt met deze begroting autorisatie aan de raad om de voorlopige voorbereidingskosten van € 100.000 ten laste te mogen brengen van dit krediet.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Onderwijs (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.650	444	-1.206	-1.187	-1.437	-1.521
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Leerplicht (knop 1)	35	0	-35	-35	-5	-35
Mutaties collegeprogramma						
SWC Doelakkers onderzoeken en voorbereiden	50		-50	-50		
SWC Doelakkers onderzoeken en voorbereiden t.l.v. krediet brengen	-50		50	50		
Saldi begroting 2023-2026	1.685	444	-1.241	-1.222	-1.442	-1.556

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Autonome ontwikkelingen

Leerplicht (knop 1)

Hilvarenbeek heeft zich, middels het ondertekenen van een dienstverleningsovereenkomst Leerplicht en RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt), verbonden aan het uitbesteden van de leerplichttaak door de gemeente Tilburg. De kosten hiervoor bedragen € 34.400 per jaar. Dit bedrag dient structureel in de begroting opgenomen te worden.

Voorheen maakte Hilvarenbeek gebruik van de leerplichtambtenaar van Oisterwijk. Aan deze mogelijkheid kwam een einde toen Oisterwijk besloot ook de leerplicht aan de gemeente Tilburg uit te besteden. Het bedrag van € 34.400 is bepaald naar rato van het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten (Goirle, Oisterwijk, Dongen, Gilze Rijen, Loon op Zand, Tilburg en Hilvarenbeek). In 2024 wordt de samenwerking en de financiering geëvalueerd en zal gekeken worden naar de financierings-systeematiek. Een mogelijke optie is dat het aantal casussen per gemeente leidend wordt.

Mutaties collegeprogramma

SWC Doelakkers onderzoeken en voorbereiden

Zie voor een nadere toelichting activiteit 4 van dit thema.

Thema 4

Gezondheid

Onze ambities

Positieve gezondheid is een belangrijk uitgangspunt in ons beleid. Het accent ligt niet op ziekte. Maar op mensen zelf, op hun veerkracht en wat hun leven betekenisvol maakt. Positieve gezondheid is een bredere kijk op gezondheid. Met die bredere benadering dragen we bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan en om zo veel mogelijk eigen regie te voeren. Het sluit daarmee aan op de ambities van het koersdocument Sociaal Domein. Bij gezond leven hoort ook het bevorderen van een gezonde leefstijl, zoals genoeg bewegen en gezonde voeding en inwoners blijven wijzen op de nadelige gezondheidseffecten van roken, alcohol en drugs.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren

Ambitie 1: Actief en preventief tegengaan van alcohol- en drugsgebruik

1. Heroriëntatie werkgroep alcohol en drugs

We maken een heroriëntatie op de aanpak middelenmisbruik, samen met de ketenpartners. We voeren minimaal drie activiteiten uit waarbij de intentie is ook ouders te ondersteunen in hun pedagogische vaardigheden bij (beginnende) verslaving. We doen dit in samenhang met het Positief jeugdbeleid, Kansrijke Start en het Leefstijlakkoord. We stellen voor hier € 14.000 extra voor beschikbaar te stellen in de jaren 2023 en 2024.

Ambitie 2: Actief inzetten op een gezonde leefstijl

2. Opstellen nieuwe regionale nota Publieke Gezondheid

In 2023 gaan we samen met de GGD en de gemeenten in de regio Hart van Brabant de huidige nota evalueren en een nieuw regionaal gezondheidsbeleid 2024 – 2027 opstellen. In deze regionale nota leggen we verbinding met onze ambities. De huidige regionale nota Publieke Gezondheid 2020-2023 loopt tot 2024.

Kosten

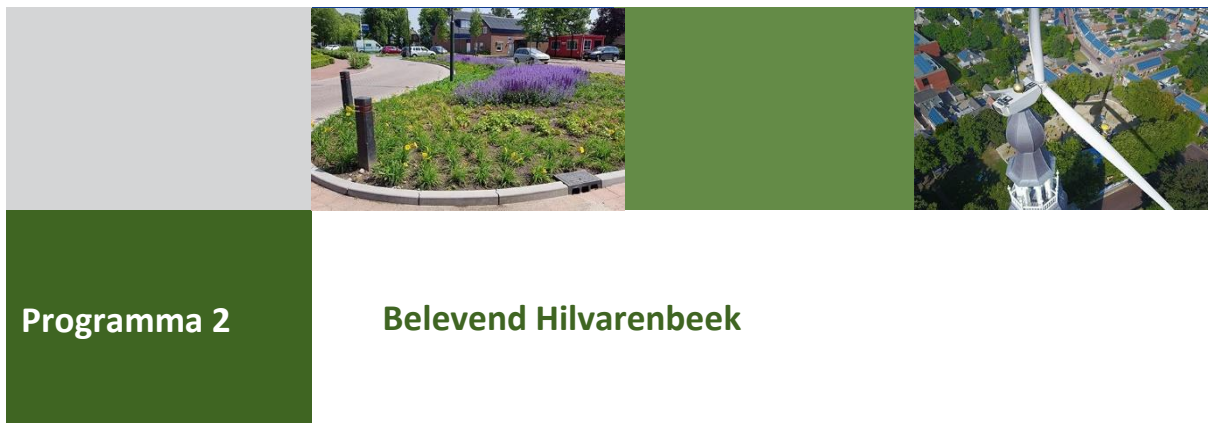
In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Gezondheid (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	594	0	-594	-594	-594	-594
Mutaties collegeprogramma						
Preventie alcohol- en drugsgebruik	14		-14	-14		
Saldi begroting 2023-2026	608	0	-608	-608	-594	-594

Mutaties collegeprogramma

Preventie alcohol- en drugsgebruik

Zie voor een nadere toelichting activiteit 1 van dit thema.

Programma 2

Belevend Hilvarenbeek

Dit programma gaat over het onderhouden en versterken van de kwaliteit van onze fysieke leefomgeving. We maken daarvoor plannen, richten de openbare ruimte in en onderhouden deze. We stellen beleidsinstrumenten vast voor ruimtelijke ordening en volkshuisvesting en voeren het beleid uit door vergunningen te verlenen, faciliteiten te verstrekken en gebieden te (laten) ontwikkelen.

Dit programma bestaat uit de volgende thema's, die we in dit hoofdstuk verder toelichten:

1. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
2. Verkeer en Vervoer
3. Openbare ruimte
4. Milieu
5. Buitengebied
6. Openbare Orde en Veiligheid

Thema 1

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Onze ambities

De druk op de woningmarkt is hoog. Wij blijven ons inzetten om zoveel als mogelijk aan de behoefte te kunnen blijven voldoen door voortdurend aandacht te hebben voor de invulling van (mogelijke) in- en uitbreidingslocaties die kunnen (gaan) voldoen aan de woonbehoefte voor de diverse doelgroepen en met inachtneming van de financiële middelen, een zorgvuldig participatietraject en een balans tussen natuur en bebouwing. Hierbij blijven we ook in gesprek met initiatiefnemers om tot realisatie van plannen te komen. We kijken ook naar de behoefte aan andere woonvormen en andere oplossingen voor het woningtekort.

Ambitie 1: doelgroepgerichte betaalbare woningen bouwen in alle kernen

1. Opstellen kaders, waaronder woonzorgvisie

Met het verwachte addendum in 2022 op de woonvisie en het regionaal marktonderzoek op woonzorggebied zullen we de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte aan woningen beter inzichtelijk hebben. Mede op basis daarvan stellen we kaders op.

We willen integraal met de afdelingen Ruimte en Samenleving een Woonzorgvisie opstellen. De kosten hiervoor bedragen € 30.000 in 2023.

Ook willen we kaders om te kunnen sturen op de programmering wonen, waaronder ook andere woonvormen (zoals Tiny Houses, seniorenwoningen of woningen voor alleenstaanden), zelfbewoning, transformatie en dorps bouwen. Daarom zullen we in 2023-2024 hier nader beleid op maken. De kosten hiervoor bedragen € 80.000 in 2023 en € 50.000 in 2024. Dit alles krijgt een plek in de Omgevingsvisie.

2. *Intensiveren woningbouw*

Voor iedere dorpskern staan in 2023 één of meer woningbouwplannen op de planning. We hebben het (planologisch) mogelijk gemaakt - of werken daar nog aan - om te gaan bouwen in Gelderakkers 2, Beverakkers 5, De Welder 2, Hispohalterrein, Vroonacker 4, Hart van Haghorst en Leeuwerik 3. Daarnaast spelen er vele grotere en kleinere (particuliere) initiatieven die een invulling kunnen geven aan de woonbehoefte. Bij eigen projecten en projecten van derden leggen we de programmering op van de Woonvisie.

3. *Project verbeteren bouwproces*

We willen graag alle activiteiten in de gemeente die met woningbouw te maken hebben doorlichten en onderzoeken hoe het effectiever kan. Hiervoor is € 75.000 in 2023 en € 25.000 in 2024 voor nodig.

Ambitie 2: behouden en versterken unieke karakter dorpskernen

4. *Uitwerken gebiedsontwikkeling Haghorst en Ambrosiusweg*

In 2023 leggen we u de (aangepaste) Samenwerkingsovereenkomst (SOK) voor en gaan we verder met de uitwerking van het plan voor het Upcycle Village aan de Ambrosiusweg - waar twee bedrijven uit Haghorst zich vestigen - en de invulling van de achterblijvende locaties. We leggen de SOK aan u voor zodra er duidelijkheid is over de locatiekeuze en over toepassing van de gemeentelijke compensatieregeling waar u onderzoek naar heeft laten doen.

De voortgang in dit complexe dossier heeft vertraging opgelopen door de complexe besluitvorming bij Waterschap, Provincie en raad. Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd - en deels nog in uitvoering - om een weloverwogen besluit mogelijk te maken. De definitieve locatiekeuze is nog niet gemaakt.

5. *Gebiedsvisie De Baars*

De ontwikkelingen zoals boven omschreven bij Ambrosiusweg raken aan de Gebiedsvisie De Baars. Daarom volgen wij dit nadrukkelijk. Bij het maken van de gebiedsvisie De Baars wordt er voortgeborduurd op eerder gemaakte analyses (Kruijtkok). Op dit moment vindt een verdiepingsslag plaats. Met name ook op het gebied van water en natuur. Als we het totale systeem hebben kunnen de puzzelstukjes van het totale gebied in elkaar worden gelegd: Upcycle Village, Energiehub De Baars en Klimaatopgave (waterberging en verdroging). Het is een integrale benadering van het gebied, waarbij ook het Elisabeth Ziekenhuis en Beekse Bergen zijn opgenomen in deze visie.

6. *Uitwerken sociaal ruimtelijke visie Haghorst*

In 2023 maken we inzichtelijk of de sociaal ruimtelijke visie voor Haghorst financieel haalbaar is. In 2022 is de haalbaarheid van het project, de verschillende inzichten van stakeholders en de vervolgstategie bepaald (gecombineerde aanpak fase 1 en 2 of alleen fase 1). Als de aanpassingen - die gezamenlijk zijn bepaald met de corporatie Haghorst - passen binnen de financiële kaders van uw raad, kunnen we starten met een verdere uitwerking. We gaan dan aan de slag met het ontwerp, de planologische procedure en het aanbestedingstraject. In gebruik name is op zijn vroegst haalbaar in het schooljaar 2025-2026. Als het niet passend is, dan bepalen we in overleg met uw raad hoe we verder gaan.

7. *Uitvoeren Centrumvisie*

In 2023 pakken we diverse onderwerpen uit het Uitvoeringsprogramma Centrumvisie verder op. U kunt daarbij denken aan onderwerpen zoals continueren aanjaagteam, afsluiten Hoge Zij, versterken merk "Het is hier Echt", in actie tegen leegstand, accentueren looproutes en dwaalmilieu, realiseren openbare sanitaire voorziening, verduurzamen vastgoed, parkeerbeleid, terrassenbeleid, kwalitatieve inrichting openbare ruimte en herinrichting van enkele straten. De meeste zaken pakken we samen met andere partijen op.

De centrumvisie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zijn vastgesteld in respectievelijk 2020 en 2021. Het uitvoeringsprogramma bevat verschillende onderwerpen die in het centrum aan de orde zijn. Bij ieder onderwerp is aangeduid in welk jaar het opgepakt wordt en door wie. Deze planning zal in 2023 tegen het licht gehouden worden op haalbaarheid en financiën.

In dit uitvoeringsprogramma zijn nog niet alle onderdelen geraamd in de kosten. Nu wordt extra budget gevraagd voor zaken als het afsluiten of autoluw van de Hoge Zij (€ 50.000 in 2023). Deze kosten vindt u terug bij thema 2.2 Verkeer en Vervoer. Voor het maken van een dwaalmilieu in het centrum en een plan voor de toekomstige herinrichting van het centrum stellen we voor € 50.000 in 2024 in onze begroting op te nemen.

8. *Gebiedsontwikkeling N269*

Op basis van de intentieovereenkomst, welke de provincie en gemeente hebben gesloten in 2019, zijn we in een gebiedsgerichte aanpak aan het verkennen en onderzoeken hoe we met de betonbaan en omgeving N269 om kunnen gaan. De ambitie is het integraal aanpakken van uiteenlopende ruimtelijke vraagstukken rondom de N269 (vanaf de turbotronde tot aan de kluifronde Mierbeek) ten behoeve van:

- een goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid;
- doorstroming en beperken van overlast;
- natuur- en energieopgaven wat bijdraagt aan o.a. het landschap.

Voor het vervolg van deze verkenning hebben we aanvullende middelen nodig voor nadere onderzoeken, namelijk € 50.000 in zowel 2024 als in 2025.

9. *Uitvoeren erfgoedbeleid*

In 2023 gaan we aan de slag met de Uitvoeringsagenda van de Erfgoedvisie. Deze agenda is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Heemkundige Kring, Stichting Erfgoed Diessen en gemeente. We hebben de agenda gezamenlijk opgesteld en daarbij rekening gehouden met ieders beschikbare middelen en tijd. De erfgoedvisie - en de bijbehorende Uitvoeringsagenda - leggen we in november 2022 ter goedkeuring aan u voor. In de Erfgoedvisie benadrukken we dat het erfgoed binnen onze gemeente van iedereen is en het daarom belangrijk is om samen te werken met inwoners, ondernemers, organisaties, stichtingen en verenigingen.

De visie bevat instrumenten voor invulling van die samenwerking. De erfgoedvisie bevat ook een Kernvisie vanwege de directe relatie van religieus erfgoed met cultureel erfgoed. Onder religieus erfgoed vallen kerken, kapellen, pastorieën, tuinen, padjes en begraafplaatsen.

Bij de vaststelling van de begroting 2022 is door uw raad besloten dat met ingang van 1 januari 2023 Welstand wordt afgeschaft. Op basis van de Omgevingswet (1 januari 2023) wordt de invoering van een Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit voorbereid. Deze adviescommissie moet niet alleen verplicht adviseren voor Monumenten maar ook voor Cultuurhistorische objecten en structuren. Er wordt op dit moment in GHO verband onderzocht of hiervoor samenwerking kan worden gezocht met een wisselende deskundige plaatselijke aanvulling. Hierover wordt uw raad te zijner tijd nog een apart voorstel aangeboden.

Ambitie 3: Maken Omgevingsvisie

10. *Maken omgevingsvisie*

In 2023 en 2024 stellen we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties een omgevingsvisie op voor de fysieke leefomgeving inclusief gezondheid. De omgevingsvisie vervangt de structuurvisie en gaat uit van de kernwaarden uit de Toekomstvisie. Deze kernwaarden - kwaliteit, samenwerking, gemeenschapszin, eigen verantwoordelijkheid en kleinschaligheid - kozen onze inwoners ruim tien jaar geleden en zijn nog altijd merkbaar aanwezig in onze samenleving.

Planning is dat uw raad in 2024 de omgevingsvisie kan vaststellen. Daarna stellen we een Uitvoeringsprogramma op.

We schakelen een adviesbureau in om ons te helpen bij het opstellen van de omgevingsvisie. De kosten voor dit bureau passen binnen het beschikbare budget uit de voorjaarsnota 2020. Voor het uitvoeringsprogramma is nog geen budget beschikbaar gesteld.

Het opstellen van een omgevingsvisie is een verplichting uit de Omgevingswet. Wij zien het liever als een kans om het toekomstbeeld voor Hilvarenbeek vast te leggen. En om daar vervolgens op te kunnen sturen. Waar bouwen we woningen? Waar is ruimte voor nieuwe bedrijven? Wat vinden we belangrijk bij een gezonde leefomgeving? Op welke plekken willen we behouden wat we nu hebben?

Ambitie 4: Voldoen aan onze wettelijke taak van het huisvesten van statushouders

11. Onderzoek tussenvoorziening Nieuwe Erf

De gemeente heeft een wettelijke taak in het huisvesten van statushouders. Afgelopen jaren is gebleken dat de gemeente niet/nauwelijks aan deze wettelijke taak kan voldoen. De reden hiervoor is het beperkte aantal (vrijkomende) sociale huurwoningen in de gemeente Hilvarenbeek. Waar de taakstelling de afgelopen jaren gemiddeld zo'n 22 personen per jaar bedroeg, blijkt uit berichtgeving van het ministerie dat de taakstelling in 2023 fors hogere zal zijn (factor 2).

Ten einde te kunnen voldoen aan de taakstelling onderzoeken we de mogelijkheden om de Nieuwe Erf in Diessen als tijdelijke tussenvoorziening gedurende een periode van tien jaar in te zetten voor de huisvesting van statushouders en andere spoedzoekers. Met zo'n 30 kamers kan de gemeente hier tijdelijk zo tussen 60 en 70 personen huisvesten en laten uitstromen zodra een woning beschikbaar komt. De periode van tien jaar moeten we benutten om meer betaalbare woonruimte te realiseren in de vorm van sociale huurwoningen en/of flexwoningen.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	7.730	6.706	-1.025	-808	-823	-823
Mutaties collegeprogramma						
Project verbetering bouwproces	75		-75	-25		
Onderzoek naar toekomstige aankoop gronden			0	-150	-150	
Woonzorgvisie opstellen	30		-30			
Kaderstelling o.m. andere woonvormen, zelfbewoning, dorps bouwen	80		-80	-50		
Uitvoeringsprogramma Centrumvisie (1e deel)			0	-50		
Gebiedsontwikkeling N269			0	-50	-50	
Saldi begroting 2023-2026	7.915	6.706	-1.210	-1.133	-1.023	-823

Mutaties collegeprogramma

Project verbetering bouwproces

Zie voor een nadere toelichting activiteit 3 van dit thema.

Onderzoek naar toekomstige aankoop gronden

De druk op de woningmarkt is hoog. Daarom gaan we via in- en uitbreidingsplannen door met bouwen van koop- en huurwoningen voor de doelgroepen zoals we die benoemden in de Woonvisie. Binnen het proces van de Omgevingsvisie zoeken we verder naar nieuwe locaties. Vanaf 2024 zullen we hier extra op inzetten. Hiervoor is € 150.000 per jaar benodigd in de jaren 2024 en 2025.

Woonzorgvisie opstellen

Zie voor een nadere toelichting activiteit 1 van dit thema.

Kaderstelling o.m. andere woonvormen, zelfbewoning, dorps bouwen

Zie voor een nadere toelichting activiteit 1 van dit thema.

Uitvoeringsprogramma Centrumvisie (1e deel)

Zie voor een nadere toelichting activiteit 7 van dit thema.

Gebiedsontwikkeling N269

Zie voor een nadere toelichting activiteit 8 van dit thema.

Thema 2

Verkeer en vervoer

Onze ambities

Een toegankelijk en veilig openbaar gebied voor alle inwoners. We hebben de maatregelen voor het vergroten van de verkeersveiligheid onder andere opgenomen in het Gemeentelijk Verkeersplan (GVP) en in het Parkeerbeleidsplan. Ook in de centrumvisie zijn verkeersveiligheid en toegankelijkheid belangrijke onderwerpen. Daarnaast streven we naar een weginrichting die de verkeersveiligheid verhoogd. Bijzonder aandachtspunt is de toegankelijkheid van voetpaden en fietspaden. We voeren de werkzaamheden hoofdzakelijk uit door 'werk met werk' met werk te maken, waarbij reconstructies van wegen - of onderhoud aan wegen en riolering - tegelijkertijd een kans bieden om de verkeersveiligheid te optimaliseren.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren.

Ambitie 1: zorgen voor een toegankelijk en veilig openbaar gebied

1. Uitwerken alternatieve routes landbouwverkeer

De afgelopen jaren heeft het Team Landbouwverkeer gewerkt aan de eerste stappen op weg naar een sluitend netwerk van alternatieve routes om de dorpskern heen. Dat netwerk omvat vier kwadranten.

In 2023 - na het doorlopen van de planologische procedures - weten we of we kunnen starten met de aanleg van de alternatieve routes in het noordwestelijk en zuidwestelijk kwadrant. In 2021 stelde uw raad het tracé voor beide westelijke kwadranten vast.

Ook zetten we in 2023 verdere stappen voor het zuidoostelijk kwadrant (van kluifrotonde Diessenseweg in Hilvarenbeek tot rotonde bij De Mierbeek in Esbeek). Die stappen zijn afhankelijk van de uitkomst van het experiment om landbouwvoertuigen toe te staan op de provinciale weg N269. Op basis van die uitkomst besluiten we samen met de provincie of dit een definitieve oplossing kan zijn. Verder vervolgen we in 2023 het onderzoek naar de mogelijkheden voor het noordoostelijk kwadrant. We bekijken de optie om gebruik te maken van de betonbaan - parallel aan de provinciale weg - en de mogelijkheden om ook in dit kwadrant landbouwverkeer toegang te geven tot de provinciale

weg. Als gevolg van een wetswijziging is het wellicht mogelijk om de voertuigen met een bepaalde snelheid toe te laten.

2. Autoluw of autovrij maken Hoge Zij

In 2023 maken we de Hoge Zij autoluw of autovrij. Hierbij gebruiken we de resultaten en ervaringen uit eerder onderzoek naar mogelijke afsluitingsvormen en het experiment met het tijdelijk afsluiten. De kosten hiervoor bedragen € 50.000. Deze maatregel maakt ook onderdeel uit van de Centrumvisie.

Ambitie 2: het ontwikkelen van een nieuwe mobiliteitsvisie

3. Ontwikkelen nieuw mobiliteitsbeleid

In 2023 gaan we ons mobiliteitsbeleid vernieuwen. Hiermee komt het huidige Gemeentelijk Verkeersplan (GVP) te vervallen. Verduurzaming krijgt hierin ook een rol. Bij de ontwikkeling van het nieuwe beleid betrekken we inwoners, ondernemers, gemeenteraad en andere belangrijke stakeholders. Aan het nieuwe beleid koppelen we een uitvoeringsprogramma, waarbij de benodigde financiële middelen op een later moment worden voorgelegd. Het maken van het nieuw beleid kost € 25.000.

4. Ontwikkelen nieuw parkeerbeleid

In 2023 gaan we ons parkeerbeleid vernieuwen. Hiermee komt ons huidige parkeerbeleidsplan te vervallen. Het parkeerbeleid krijgt een plaats in het nieuwe mobiliteitsbeleid. Voor het onderdeel van de parkeernormen gaan we een aparte nota opstellen. We merkten dat initiatiefnemers het lastig vonden om de parkeernormen in ons huidige parkeerbeleid te vinden. Met het verwerken van de parkeernormen in een nota zorgen we voor een gebruiksvriendelijker document. Hierbij wordt ook het parkeren in het centrum meegenomen en de beschikbare openbare parkeerplaatsen.

5. Ontwikkelen nieuw Laadpalenbeleid elektrische voertuigen

In 2023 gaan we ons oplaadpuntenbeleid voor elektrische voertuigen vernieuwen. In 2014 hebben we gezamenlijk met de gemeenten in de regio Hart van Brabant het huidige oplaadpuntenbeleid opgesteld. In 2023 gaan we wederom in samenwerking met de regio Hart van Brabant het nieuwe oplaadpuntenbeleid opstellen. Dit heeft samenhang met het thema duurzame mobiliteit.

6. Mostaert

Bij de Mostaert in Esbeek heeft de coöperatie Esbeek de leiding in het proces. Op dit moment zijn er geen middelen opgenomen voor de uitvoering van deze ontwikkeling. De gemeente heeft nu alleen een faciliterende rol.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Verkeer en vervoer (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.444	36	-1.408	-1.459	-1.463	-1.486
Mutaties collegeprogramma						
Mobiliteitsbeleid vernieuwen (inclusief duurzaamheid)	25		-25			
Afsluiten of autoluw maken Hoge Zij	50		-50			
Beleidsplan openbare verlichting actualiseren			0	-10		
Saldi begroting 2023-2026	1.519	36	-1.483	-1.469	-1.463	-1.486

Mutaties collegeprogramma

Mobiliteitsbeleid vernieuwen (inclusief duurzaamheid)

Voor een nadere toelichting zie activiteit 3 van dit thema.

Afsluiten of autoluw maken Hoge Zij

Voor een nadere toelichting zie activiteit 2 van dit thema.

Beleidsplan openbare verlichting actualiseren

Ondanks het feit dat de geldigheidsduur van het beleidsplan is verstreken, biedt het meer dan voldoende handvaten om de ingeslagen weg voort te zetten om conventionele verlichting te vervangen door onderhoudsvriendelijke en energiezuinige duurzame ledverlichting. We zijn wel voornemens om het beleidsplan te herzien in 2024. Kosten hiervoor bedragen €10.000.

Thema 3

Openbare ruimte

Onze ambities

Behouden en versterken van het groene karakter. Dat is wat we willen bereiken. Het is ook één van de ambities uit de toekomstagenda HLVRNBK2030 en het Samenlevingsakkoord 2022-2026. We vinden het belangrijk om biodiversiteit in onze openbare ruimte te hebben. We stimuleren dat inwoners hun kennis en kunde inzetten om de leefbaarheid te behouden en te bevorderen.

We moeten zuinig zijn op onze zandpaden en bermen. Ze bieden leefruimte aan vogels, kleine zoogdieren, insecten, bloemen en planten. We beschermen cultuurhistorisch waardevolle zandpaden en zetten ons in voor een verantwoord en gifvrij bermbeheer langs de paden.

Meer over onderhoud van openbaar groen, openbare verlichting of speeltoestellen in de openbare ruimte leest u in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren.

Ambitie 1: Behouden en versterken groene karakter van onze gemeente

1. Versterken dorpshart van elke kern

In het Samenlevingsakkoord kunnen we lezen dat het dorpshart van elke kern belangrijk is. En dat we aandacht moeten hebben om dit te versterken. Bij onze reguliere onderhoudswerkzaamheden zullen we hier rekening mee houden en daar waar we werk met werk kunnen maken zullen we deze centra

mooier en veiliger maken. In 2023 houden we de plannen tegen het licht. En vanaf 2024 kan met de uitvoering begonnen worden, waarbij het uitgangspunt is dat we proberen werk met werk te maken. Voor deze werkzaamheden kan het incidenteel door de raad ter beschikking gestelde budget van € 80.000 worden ingezet (amendement A-08 dd. 11-11-2021).

2. *Verbinden kernen met wandelpaden*

Ook houden we de open groene ruimtes rondom onze kernen in stand. In 2023 zullen verder gaan met het verbinden van de kernen met wandelpaden zodat inwoners en toeristen kunnen genieten van de natuur in het buitengebied. Naast natuurbeleving draagt dit ook bij aan de gezondheid van onze inwoners.

3. *Uitvoeren beleidskader bomen*

Om een gezonde en groene leefomgeving in Hilvarenbeek te behouden én verder te ontwikkelen, kijken we kritisch naar ons huidige bomenbestand. Er is vanaf 2023 budget beschikbaar om één procent van ons bomenbestand te vervangen, wat neer komt op 75 bomen. De meest urgente - onveilige - gevallen komen hierbij als eerste aan bod. Elke gekapte boom vervangen we vervolgens door minimaal één andere boom. Naast het vervangen van bomen planten we ook nieuwe bomen voor het vergroenen van onze leefomgeving en het verhogen van de biodiversiteit. Het uitgangspunt bij de aanplant van bomen is dat iedere boom op een veilige manier zijn soorteigen grootte moet kunnen bereiken. Wanneer dit niet mogelijk is, wordt de boom op een andere locatie aangeplant. Op deze manier voeren we een duurzaam en realistisch boombeheer en voorkomen we onveilige situaties, frustraties en extra onderhoudskosten in de toekomst. Budget hiervoor is opgenomen in de begroting.

4. *Maaien bermen en sloten*

Het bestek voor het maaien van bermen en sloten loopt af. We zijn voornemens om een nieuw bestek op de markt te zetten. We zijn deelnemer in het project “kleine kringloop”. Hierbij wordt het slootmaaisel en het bermgras aangewend voor verbetering van landbouwgronden. Met deze methode besparen we jaarlijks op de stortkosten van maaiafval. De besparing van € 10.000 op de stortkosten is al in de begroting verwerkt.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Openbare ruimte (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.678	62	-1.615	-1.595	-1.597	-1.599
Mutaties collegeprogramma						
Opstellen groenbeleidsplan en zandpadenplan			0	-30		
Saldi begroting 2023-2026	1.678	62	-1.615	-1.625	-1.597	-1.599

Mutaties collegeprogramma

Opstellen groenbeleidsplan en zandpadenplan

Het Samenlevingsakkoord geeft aan dat groen belangrijk is voor onze gemeente. En dat de zandpaden die we hebben moeten worden gekoesterd. In 2024 gaan we het beleid herzien voor het Groenbeleidsplan en het Zandpadenplan. Totaal kosten deze twee plannen circa € 30.000.

Thema 4

Milieu

Onze ambities

Binnen dit thema staat duurzaamheid centraal. We zien duurzaamheid als rode draad door allerlei ontwikkelingen en activiteiten heen. We formuleren eerst een integraal beeld op de stand van zaken, vervolgens een ambitie en dan een concreet uitvoeringsplan. We kijken integraal naar het onderwerp duurzaamheid, want er is samenhang met de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS), Global Goals, brede welvaart en het sociaal domein. Het beslaat de transitie op diverse disciplines, als energie, warmte, grondstoffen, klimaat, water en mobiliteit. We moeten rekening houden met beleid van bovenaf en externe factoren, maar gaan lokaal realistisch aan de slag met mogelijkheden die er zijn.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren.

Ambitie 1: Vergroten klimaatbestendigheid Hilvarenbeek

1. Actualiseren paraplunota duurzaamheid

Het thema duurzaamheid loopt als rode draad door allerlei ontwikkelingen en activiteiten heen. In 2023 actualiseren we de paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek. Hierin beschrijven we de manier waarop we werken aan een duurzame gemeente, met aandacht voor de kwaliteiten van onze zes kernen, ons landschap, de economie en de samenleving. Doelstellingen 2030 zijn: 25 % van alle woningen in Hilvarenbeek duurzaam verwarmd; 49% hernieuwbare energie; (in 2025) max 30 kg restafval per inwoner per jaar. In 2050 zijn we energieneutraal, groen, klimaatbestendig, schoon en circulair (grondstoffen gebruiken we steeds opnieuw).

Eerst brengen we de huidige stand van zaken in beeld. Daarna bepalen we onze ambitie en maken we een concreet uitvoeringsplan. We kijken integraal naar het onderwerp duurzaamheid, want er is samenhang met de uitvoering van Klimaatakkoordtaken, Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS), Global Goals, brede welvaart en het sociaal domein. De overgang naar duurzaam omgaan met energie, warmte, grondstoffen, klimaat, water en mobiliteit komen aan bod. We houden rekening met beleid van bovenaf en externe factoren, maar gaan lokaal realistisch aan de slag met mogelijkheden die er zijn.

2. Uitvoeren Klimaatakkoord

Het Rijk en decentrale overheden spraken af zich op tijd aan te passen aan de (versnelde) klimaatverandering om schade te beperken en kansen te pakken. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is de ambitie opgenomen dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht en dat alle sectoren vanaf 2020 klimaatbestendig handelen.

De uitvoering van het Klimaatakkoord is een complexe en grote opgave. Voor de uitvoering krijgen ook de decentrale overheden veel verantwoordelijkheid. Concreet zorgt de uitvoering van het Klimaatakkoord in onze gemeente nu al voor meer werk dan past binnen de beschikbare uren van het team. De aanpak om de gebouwde omgeving te verduurzamen (ook eigen vastgoed), communicatie en de ontwikkeling van energiehubbs (centra voor duurzame opwek) vragen veel inzet. Bij dat alles is energie-armoede een thema dat nu direct veel aandacht en inzet vraagt. De beschikbare middelen

van het Rijk zijn nog onduidelijk, maar we gaan al wel aan de slag. Voor het uitvoeren van de Klimaat-akkoordtaken stellen we voor € 60.000 beschikbaar te stellen voor 2023 en € 80.000 per jaar voor de jaren 2024 en 2025. De uit te voeren werkzaamheden worden afgestemd in regionaal verband.

3. Uitvoeren klimaatprojecten vanuit de REKS

De komende jaren gaan we in regionaal verband aan de slag met kansrijke projecten die de negatieve gevolgen van de klimaatontwikkeling afzwakken. Zoals het verduurzamen van bedrijventerreinen, waterbuffers aanleggen, de bodem weerbaarder maken en bodemleven stimuleren. Verschillende belanghebbenden kunnen deze projecten opstarten of eraan deelnemen. Als gemeente hebben we de ene keer een actieve rol en de andere keer een passieve rol, afhankelijk van het project.

In februari 2022 is het Riool- en Waterprogramma voor de periode 2022-2026 vastgesteld en projecten (deels) worden gefinancierd uit de rioolheffing. Er is bij de budgetreservering uitgegaan van een cofinanciering van 50% aan de hand van de Impulsregeling Klimaatadaptatie en andere subsidies. Deze gelden zijn nog niet zeker gesteld.

De budgetten die gereserveerd zijn, zijn gericht op de organisatie van de overlegtafels in 2023. Afhankelijk van de inventarisatie die daarin gedaan wordt, wordt vanaf 2024 budget aangevraagd voor de uitvoering van de fysieke maatregelen. Aan de overlegtafels nemen plaats initiatiefnemers, stakeholders, gemeente en andere betrokkenen.

4. Regionaal Publiek Ontwikkel Bedrijf vanuit de REKS

Gemeenten in Regio Hart van Brabant en de provincie Noord-Brabant willen samenwerken aan een Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf (RPO) voor de ontwikkeling van wind- en zonneparken in de regio. Het bedrijf geeft uitvoering aan de energie- en klimaatopgaven en kijkt breed naar alle maatschappelijke belangen in het gebied, bijvoorbeeld op het gebied van recreatie, natuurbeheer of energieopslag.

In de raadsocyclus van november/december leggen we u een raadsvoorstel voor waarin we u vragen uw wensen en bedenkingen mee te geven over deelname aan het RPO. Daarnaast vragen we u om een besluit te nemen over de investering. De lasten hebben we nu niet in onze begroting vertaald.

5. Uitvoeren programma Klimaatmakers Hilvarenbeek 2022-2026

In 2023 gaan we verder met kleine maatregelen (zoals bijvoorbeeld stoeptegels eruit en plantjes erin) die we al eerder uitgevoerd hebben in het kader van het programma Klimaatmakers Hilvarenbeek. Dit programma is in 2018 opgestart om onze inwoners bewust te maken van de effecten van extreme weersomstandigheden. Om samen met inwoners onze gemeente klimaatbestendiger én dus duurzamer te maken, zijn niet altijd grote, dure maatregelen nodig. Kleine aanpassingen kunnen al een groot verschil maken. Dat is het idee achter Klimaatmakers.

6. Uitvoeren Transitievisie Warmte

De Transitievisie Warmte (TVW) die in februari 2022 is vastgesteld, beschrijft de eerste stappen naar een aardgasvrije gemeente. De komende jaren stimuleren en ondersteunen we inwoners om energie te besparen en hun huizen te verduurzamen. Dat doen we via communicatie en geven van informatie, door gesprekken te voeren in de buurt over collectieve maatregelen en door het voorkomen van energiearmoede. De aanpak vraagt om een zorgvuldig proces en extra capaciteit. Daarom huren we een (parttime) projectleider in voor de uitvoering van de Transitievisie Warmte. Dit kost ons voor de tweede helft van 2023 € 40.000 en voor de jaren 2024 en 2025 € 80.000 per jaar.

Ambitie 2: Van afval naar grondstof

7. Vaststellen nieuw grondstoffenbeleid

In 2023 ontwikkelen we nieuw grondstoffenbeleid dat op 1 januari 2024 in moet gaan. Kosten hiervoor zijn € 35.000. We betrekken hierbij uw raad, commissieleden, bewoners en ondernemers via een

participatietraject. Nadat de besluitvorming heeft plaats gevonden (maart/april 2023) houden we een Europese aanbestedingsprocedure om een nieuwe contractpartner te vinden voor de huis-aan-huizing van restafval, GFT en PMD en voor lediging van ondergrondse containers voor restafval en glas. Vervolgens implementeren we het vastgestelde beleid en communiceren we erover. We voeren het nieuwe beleid gefaseerd in om huishoudens te laten wennen aan de nieuwe ontwikkelingen en bereidheid te creëren het inzamelgedrag aan te passen. We zetten in om de kostenstijging zoveel als mogelijk te beperken.

Daarnaast zullen we in 2023 ook een aanbestedingsprocedure doorlopen voor de inzameling van oud papier en karton. En verder zullen we een start maken met een aanbestedingsprocedure voor de exploitatie van de milieustraat. De totale kosten voor de drie aanbestedingsprocedures worden geraamd op € 40.000.

De kosten voor het maken van het grondstoffenbeleid en de aanbestedingsprocedures, in totaal € 75.000 dekken we door een onttrekking aan de voorziening afvalstoffenheffing.

Ambitie 3: Transitie bodem naar Omgevingswet

8. Nota bodembeheer 2023-2033

In april 2022 is er gestart met het opstellen van de “Nota bodembeheer 2023-2033”. De nota zal naar verwachting eind 2022 worden vastgesteld door de raad. De reden voor het aanpassen van de nota is enerzijds de komst van de Omgevingswet en anderzijds het feit dat onze Nota Bodembeheer in 2023 verloopt.

De Nota Bodembeheer is een praktische richtlijn voor het omgaan met vrijkomende grond en baggerspecie en geeft invulling aan het grondstromenbeleid. In 2023 gaan we (OMWB) grondtransporten toetsen aan het nieuwe beleid.

9. Gevolgen Omgevingswet voor bodem (sanerings)taken

Met inwerkingtreding van de Omgevingswet (vermoedelijk) op 1 januari 2023 verschuift de bevoegdheid voor de bodem (sanerings)taken van de provincie naar gemeenten. Daarnaast komen er nieuwe bodemtaken bij zoals meldingen voor graafwerkzaamheden.

De drie Brabantse omgevingsdiensten voeren samen met vertegenwoordigers van gemeenten en provincie het project ‘Transitie bodem naar Omgevingswet’ uit.

De kosten extra kosten die wij aan de Omgevingsdienst gaan betalen worden vermoedelijk gedekt door een vergoeding van het Rijk. Dit zal € 20.000 extra kosten met zich meebrengen per jaar. Als hier meer duidelijkheid over is verwerken we dit in het eerstvolgende P&C-document.

Ambitie 4: Werken aan een gezonde, loodvrije openbare ruimte

10. Inventariseren risicolocaties bodemverontreinigingen met lood

We nemen deel aan het project Diffuus bodemlood van de provincie Noord-Brabant. Diffuus bodemlood is de term voor bodemverontreinigingen met lood die geen duidelijke kern of begrenzing hebben. Het project heeft als doel om te bepalen of en waar openbare (speel)locaties zijn met gezondheidsrisico's door blootstelling aan lood. Deelname biedt de mogelijkheid van bodemonderzoek en het treffen van maatregelen door de provincie.

Samen met een aantal andere gemeenten hebben we voor de uitvoering van dit project de hulp ingeroepen van de OMWB. De kosten hiervoor zijn €10.000 in 2023.

Ambitie 5: Duurzaam ondernemen

11. Verkennen mogelijkheden verduurzamen bedrijventerreinen

In 2023 starten we met een verkenning naar de mogelijkheden voor het verduurzamen van bedrijventerreinen. Deze verkenning omvat het ophalen van de behoefte vanuit het bedrijfsleven, de mogelijkheden die er liggen in de openbare ruimte en het stellen van kaders over wat we wel en niet

willen doen. Dit doen we in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, Ondernemend Hilvarenbeek en Midpoint Brabant. Nadat we de verkenning hebben afgerond bepalen we een aanpak voor het vervolg om uiteindelijk te komen tot een zogenoemde Green Deal.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Milieu (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	3.666	3.566	-100	-100	-25	-25
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Bodemtaken (knop 5)	35	0	-35	-35	-35	-35
<u>Taakstellingen</u>						
Risicovol en duurzaam investeren in zonneparken (knop 28)	0	0	0	0	-75	-75
Mutaties collegeprogramma						
Maken grondstoffenbeleid	35		-35			
Diverse aanbestedingsprocedures afval (o.a. milieustraat, papier en inzameling hh afval)	40		-40			
Dekking voorziening afvalstoffenheffing		75	75			
Uitvoering Klimaatakkoord	60		-60	-80	-80	
Projectleiding Transitie Visie Warmte	40		-40	-80	-80	
Overige mutaties begroting 2023						
Inventariseren risico-locaties betreft bodemverontreinigingen met lood	10		-10	0	0	0
Saldi begroting 2023-2026	3.886	3.641	-245	-295	-295	-135

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Autonome ontwikkelingen

Bodemtaken (knop 5)

Bodemtaken zijn overgeheveld van de provincie naar de gemeente zonder voldoende financiële bijdragen. Initiatiefnemers in onze gemeente moeten wij wettelijk voorzien van alle grondgegevens die beschikbaar zijn. Met het grote bouwvolume de komende jaren is hier een halve fte per jaar mee gemoeid; kosten per jaar € 35.000.

De Nota Bodembeheer dateert uit 2013 en dient herzien te worden. Hiervoor zullen we een adviesbureau inschakelen. De kosten worden geraamd op € 40.000.

Taakstellingen

Taakstelling risicovol en duurzaam investeren in zonneparken (knop 28)

De taakstelling van structureel € 75.000 per jaar vanaf 2025 zal niet gehaald worden. De taakstelling houdt in dat we rendement moeten halen uit het aanleggen van zonnenvelden op eigen gronden of participeren in een deelname aan het Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf (RPO). Onze deelname aan het Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf zou op termijn het bedrag van de taakstelling (of een deel daarvan) moeten opleveren. We hebben intussen een intentieovereenkomst voor deelname aan het RPO ondertekend. Bij beide onderdelen is het nog zeer onzeker wanneer er rendement gemaakt kan gaan worden. Het voorstel is om de taakstelling te schrappen en later te bezien in welk jaar rendement gemaakt kan worden. En dit dan vervolgens op te nemen in de begroting.

Overige collegeprogramma

Maken grondstoffenbeleid, diverse aanbestedingsprocedures afval en dekking voorziening afvalstoffenheffing

Voor toelichting zie activiteit 7 van dit thema.

Uitvoering Klimaatakkoord

Voor toelichting zie activiteit 2 van dit thema.

Projectleiding Transitie Visie Warmte

Voor toelichting zie activiteit 6 van dit thema.

Overige mutaties begroting 2023

Inventariseren risico-locaties betreft bodemverontreinigingen met lood

Voor toelichting zie activiteit 10 van dit thema.

Thema 5

Buitengebied

Onze ambities

We staan in ons buitengebied voor lokale veranderopgaven en opgaven voortkomend uit landelijk beleid. Regelgeving over stikstof en (Europese) normen en opgaven voor waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit spelen een belangrijke rol. We kiezen voor duurzame en gezonde landbouw. We willen perspectief bieden aan economische activiteiten die duurzaam toekomstgericht zijn en in balans met de omgeving.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren

Ambitie 1: balans buitengebied

1. Uitvoeren nulmeting transitie landbouw

We kiezen voor duurzame en toekomstbestendige landbouw. Er zijn veel ontwikkelingen gaande rondom de landbouw. Bijvoorbeeld als het gaat over stikstof maar ook over de waterkwaliteit, bodem, klimaat, biodiversiteit en het Schone Lucht Akkoord. Ondanks alle uitdagingen willen we perspectief bieden daar wat het kan. We verkennen eerst de feitelijke huidige situatie op het onderwerp landbouw. Dit doen we met een integrale blik en samen met belanghebbenden. Dat wil zeggen dat we ook kijken naar landbouw in relatie tot eerdergenoemde onderwerpen. We houden daarbij rekening met de lokale en landelijke dynamiek en de gestelde kaders door het Rijk en de provincie. We hebben eerst behoefte aan kennis over wat er speelt. Op basis van een nulmeting bepalen we ambities en vervolgstappen. Deze nulmeting kost € 50.000. We verwachten dat er meer ondersteuning

van de boeren nodig is om de ambities uit het Samenlevingsakkoord en (inter)nationale opgaven waar te maken. Deze ondersteuning kost € 100.000 in 2024. In 2024 willen we ook een landbouwvisie opstellen die € 40.000 kost.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Buitengebied (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	115	56	-59	-59	-59	-59
Mutaties collegeprogramma						
Nulmeting transitie landbouw	50		-50			
Ondersteuning plattelandontwikkeling				-100		
Opstellen landbouwvisie				-40		
Saldi begroting 2023-2026	165	56	-109	-199	-59	-59

Nulmeting transitie landbouw, ondersteuning plattelandontwikkeling en opstellen landbouwvisie
Voor een nadere toelichting zie activiteit 1 van dit thema.

Thema 6

Openbare orde en veiligheid

Onze ambities

Inwoners van Hilvarenbeek zijn en voelen zich veilig. Waar nodig treden wij handhavend op om deze situatie te creëren. Dat is waar we ons op richten binnen het thema Openbare orde en veiligheid. We leggen het accent op een veilige fysieke en digitale omgeving voor onze inwoners. Een andere ambitie binnen dit programma betreft het bestrijden van georganiseerde criminaliteit. Hiervoor trekken wij samen op met andere partijen zoals brandweer, politie, geneeskundige hulpdiensten, woonstichting Leystromen en belangenorganen.

De gemeente zorgt voor aansturing van en samenwerking met inwoners en organisaties om Hilvarenbeek veilig te krijgen en te houden. Op basis van gedegen analyses, signalen vanuit inwoners en partners in de veiligheidsketen en effectieve monitoring, pakken wij onveiligheid aan. Dat doen we primair lokaal. Waar dat nodig en logisch is, zoeken we regionale samenwerking op.

In 2023 gaan wij aan de slag op basis van ons nieuwe Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 dat in samenwerking met de GHO-gemeenten tot stand is gekomen. Dit nieuwe plan wordt later dit jaar nog ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren.

Ambitie 1: Voortzetten van de revitaliseringsaanpak van recreatieparken

1. Continueren aanpak illegale bewoning van recreatieparken

In 2023 continueren we het toezicht op en handhaving van permanente bewoning van recreatiewoningen. Een aantal jaren geleden zijn we gestart met het revitaliseren van recreatieparken. Deze aanpak is succesvol gebleken. Toch blijkt onder andere uit diverse inschrijvingen in de Basis Registratie Personen (BRP) en uit controles, dat er nog steeds sprake is van permanente bewoning van recreatiewoningen. Deze vormen van illegale bewoning dienen zoveel mogelijk ongedaan gemaakt te worden en te blijven.

Ambitie 2: Evenementenaanpak verbeteren op gebied van veiligheid, verkeer en geluid

2. Oppakken uitkomsten evaluatie evenementenjaar 2022

In 2023 gaan wij de uitkomsten van de evaluatie van het evenementenjaar 2022 verwerken. Dit gaat gebeuren door onze nieuwe evenementenregisseur. Deze gaat zorgen voor een verdieping van de huidige werkwijze en uitgangspunten. Om daarmee een verbetering te bewerkstelligen op onder andere veiligheid, verkeersafwikkeling, geluid ed. voor alle evenementen.

Ambitie 3: Doorontwikkelen gemeentelijke crisisbeheersing

3. Doorontwikkelen crisisorganisatie

Regionaal worden plannen gemaakt voor een doorontwikkeling van de gemeentelijke crisisbeheersing. Het gevolg is een verschuiving van taken. Deze nieuwe werkwijze moet goed worden vertaald naar de Hilvarenbeekse situatie en vervolgens binnen de hele gemeentelijke organisatie geïmplementeerd worden.

Ambitie 4: Vergroten (fysieke) veiligheid leefomgeving

4. Beheersbaar maken natuurbranden

Het doel binnen de gebiedscommissie Kempische Landgoederen is om natuurbranden beheersbaar te maken. In de gebiedscommissie zitten onder andere deelnemende gemeenten, landeigenaren, brandweer. Daarvoor worden in 2023 maatregelen uitgevoerd zoals brandgangen en extra vijvers. Deze moeten de komende jaren worden uitgevoerd. Denk hierbij aan een communicatieplan dat zich richt op bewustwording bij bezoekers en ondernemers in de bosgebieden. Om dit uit te voeren vragen we jaarlijks € 3.000 voor de jaren 2023, 2024 en 2025.

5. Uitvoeren plan van aanpak cybercrime

In 2023 maken we een analyse van de huidige situatie in Hilvarenbeek als het gaat om cybercrime. Op basis daarvan maken we een plan van aanpak. We verwachten dat we in het najaar van 2023 kunnen starten met de uitvoering.

Als gemeente hebben wij een belangrijke rol om de digitale weerbaarheid van inwoners en ondernemers te versterken. Dit doen wij door onze inwoners en ondernemers bewust te maken van de gevaren door voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren en campagnes te houden in de lokale media. Om de aanpak uit te voeren vragen we € 5.000 per jaar voor de jaren 2023, 2024 en 2025.

6. Verbeteren bluswatervoorziening

In 2023 - met een mogelijke uitloop naar 2024 - leggen we putten aan als bluswatervoorziening. In de Voorjaarsnota 2022 is extra budget beschikbaar gesteld om het bluswatervoorzieningsniveau te verbeteren.

Ambitie 5: Ondernijnde criminaliteit verminderen

7. *Bewustzijn en weerbaarheid ondernijnde criminaliteit vergroten*

In 2023 leggen we de focus op het weerbaar maken van onze organisatie en gaan we verder met vergroten van de meldingsbereidheid onder inwoners. Het doel is om een bewuste en weerbare samenleving te creëren. Dat betekent dat inwoners de gemeente of politie weten te vinden bij signalen van potentieel ondernijnde activiteiten of gedrag. Hiervoor moeten inwoners bewust zijn van wat ondernijning is en weten wat zij daar zelf preventief in kunnen doen.

Daarnaast dienen al onze medewerkers geschoold te zijn in het herkennen en signaleren van potentieel ondernijnde activiteiten of gedrag. Doel daarvan is inmenging van ondernijnde activiteiten voorkomen en beperken zodat ondernijnde criminaliteit kan worden aangepakt.

Om aan deze aanpak uitvoering te kunnen geven vragen we € 3.000 per jaar voor de jaren 2023, 2024 en 2025.

Ambitie 6: Wetgeving borgen

8. *Herzien toezichts- en handhavingsprocessen bouwactiviteiten*

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten de toezichts- en handhavingsprocessen bij bouwactiviteiten worden aangepast aan de Wet kwaliteitsborging. Het gaat dan om de inrichting van processen, de informatievoorziening, de afspraken met uitvoeringsdiensten, private partijen en de juridische en inhoudelijke aspecten met betrekking tot bouwprocessen. In 2024 volgt na invoering van de Wet Kwaliteitsborging een evaluatie om kosten en baten in beeld te brengen en processen aan te scherpen. Deze verbeterpunten worden in 2025 doorgevoerd.

9. *Aanpassen APV (Algemene Plaatselijk Verordening)*

Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de Algemene plaatselijke Verordening van de gemeente Hilvarenbeek omdat die ook regels bevat over de fysieke leefomgeving. We passen de APV hierop aan in 2023.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Openbare orde en veiligheid (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.528	97	-1.431	-1.431	-1.430	-1.430
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Verbeteren bluswatervoorziening (knop 4)	15	0	-15	-15	-15	-15
Evenementencoördinator (knop 7)	40		-40	-40	0	0
Aanschaf dienstvoertuig BOA Buitengebied (knop 8)	11		-11	-11	-11	-11
Mutaties collegeprogramma						
Natuurbranden beheersbaar maken	3		-3	-3	-3	
Uitvoering plan van aanpak cybercrime	5		-5	-5	-3	
Ondermijning (bewustzijn en weerbaarheid ondermijnende criminaliteit vergroten)	3		-3	-3	-3	
Saldi begroting 2023-2026	1.605	97	-1.508	-1.508	-1.465	-1.456

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Autonome ontwikkelingen

Verbeteren bluswatervoorziening (knop 4 voorjaarsnota, zie ook activiteit 6 van deze begroting)

Conform de Wet op de Veiligheidsregio's zijn gemeenten eindverantwoordelijk voor de (openbare) bluswatervoorziening. De drie Brabantse Veiligheidsregio's hebben hiervoor beleidsregels opgesteld, die in juli 2016 zijn vastgesteld door de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant. De Brandweer Midden- en West-Brabant heeft vorig jaar onderzoek gedaan naar de bluswatervoorziening in de gemeente Hilvarenbeek. Daaruit blijkt dat de voorziening in bepaalde gebieden hiaten kent ten opzichte van de standaarden uit de beleidsregel. De brandweer realiseert zich dat het onmogelijk is om al deze hiaten gelijktijdig aan te pakken en dat er een gradatie is aan te brengen in de ernst van de hiaten. We schatten de totaalinvestering in op € 250.000. Dit leidt indicatief tot structurele lasten van € 15.000 per jaar. De lasten bestaan uit afschrijvingslasten over een periode van 25 jaar, rentelasten en onderhouds- en beheerkosten.

Evenementencoördinator (knop 7)

Bij de Voorjaarsnota van 2019 is besloten het team Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor drie jaar uit te breiden met 0,6 fte voor evenementen. Omdat de evenementensector vanwege corona de afgelopen twee jaar heeft stil gelegen, hebben wij hier geen invulling aan gegeven. We zijn nu bezig om voor 2022 een nieuwe medewerker te werven. Voor dit jaar hebben we nog dekking maar voor de volgende twee jaren niet meer.

Om het eerder genomen besluit uit te kunnen voeren, vragen we de middelen voor deze twee jaren nu aan. Op dit moment is de situatie anders dan in 2019. Er is meer dan ooit druk op de capaciteit als het gaat om evenementen. Er is sinds dit een vierde C-evenement bijgekomen én daarnaast heeft de burgemeester regionaal een trekkersrol gekregen als het gaat om evenementen(veiligheid). Hierin wordt hij ook ambtelijk ondersteund. Op een later moment stellen we mogelijk voor de functie van evenementencoördinator structureel in onze begroting te verwerken.

Aanschaf dienstvoertuig BOA buitengebied (knop 8)

Voor de aanpak van ondermijning hebben wij een BOA buitengebied in dienst. Op dit moment heeft deze BOA geen dienstvoertuig. Vanwege de aard van deze functie is het noodzakelijk om een dienstvoertuig te gebruiken in plaats van een privé voertuig. Omdat dit voertuig op de meest onbegaanbare plekken in ons buitengebied moet kunnen komen, gaat het om een zwaar voertuig met veel trekkracht. Het investeringsbedrag is € 65.000. De jaarlijkse kapitaallasten, onderhoudslasten en gebruikslasten bedragen € 11.000.

Mutaties collegeprogramma

Natuurbranden beheersbaar maken

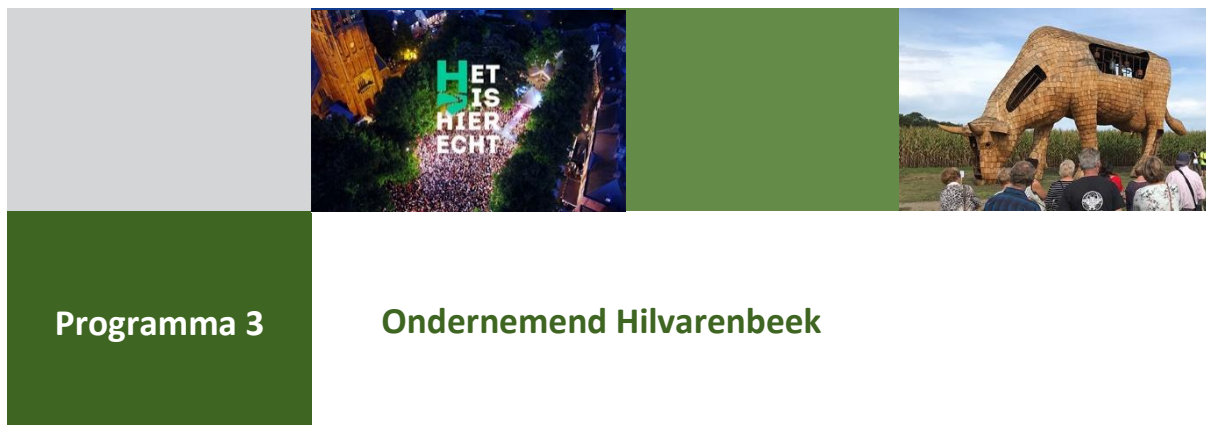
Voor een nadere toelichting zie activiteit 4 van dit thema.

Uitvoering plan van aanpak cybercrime

Voor een nadere toelichting zie activiteit 5 van dit thema.

Ondermijning (bewustzijn en weerbaarheid ondermijnende criminaliteit vergroten)

Voor een nadere toelichting zie activiteit 7 van dit thema.

Programma 3

Ondernemend Hilvarenbeek

Dit programma gaat over onze lokale economie. We bieden ruimte voor ondernemerschap en stimuleren en ondersteunen nieuwe initiatieven die passen bij de grootte van onze gemeente. We profileren ons als toeristisch-recreatieve gemeente met als kernwaarden natuur, groene ruimten, cultuur en erfgoed. Dit doen we samen met lokale en regionale partners.

Dit programma bestaat uit één thema, dat we in dit hoofdstuk verder toelichten:

1. Lokale economie

Thema 1 Lokale economie

Onze ambities

Binnen dit thema staat het versterken van de lokale economie centraal. Het Economisch Actieplan biedt houvast om – samen met het bedrijfsleven en belangenorganisaties – te werken aan onze ambities en doelstellingen. Toerisme en recreatie zijn belangrijke dragers van onze lokale economie. We blijven daarom inzetten op het versterken van het toeristisch-recreatieve profiel van onze gemeente. We bieden ruimte voor ondernemerschap en ondersteunen en stimuleren nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven die passen bij het karakter en de grootte van onze gemeente. Wij zien bijvoorbeeld vaak agrarische bedrijven die willen omschakelen naar een toeristisch recreatieve onderneming.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren

Ambitie 1: we versterken de lokale economie

1. Uitwerken nieuw Economisch Actieplan

In 2023 werken we aan een nieuw Economisch Actieplan (EAP) omdat het huidige EAP volgend jaar afloopt. Dat doen we in samenwerking met Ondernemend Hilvarenbeek. We maken in het nieuwe EAP een koppeling met bestaande visies en beleid. Denk bijvoorbeeld aan de centrumvisie, de marketingstrategie en de toeristische beleidslijn. Zo voorkomen we dat we dingen dubbel doen. Waar we nog niets over op papier hebben staan nemen we wel mee in het nieuwe EAP. Bijvoorbeeld wanneer het gaat over mogelijkheden voor optimalisatie van ruimtegebruik op bedrijventerreinen en het benutten van de mogelijkheden van plattelandsondernemingen. Het Economisch Actieplan (EAP) biedt houvast om te werken aan onze ambities en doelstellingen, met als doel de lokale economie te versterken. Het EAP bestaat uit een economische visie, doelstellingen en een uitvoeringsprogramma. De kosten van het maken van een nieuw EAP bedragen € 15.000.

Ambitie 2: verder versterken toeristisch-recreatief profiel

2. We ronden de marketingstrategie 2030 af

In 2022 en 2023 werken we aan de marketingstrategie 2030. We ronden de strategie af in 2023. Daarna gaan we werken aan de uitvoering.

Met de marketingstrategie 2030 zetten we een nieuwe koers uit om Hilvarenbeek als toeristisch-recreatieve gemeente op de kaart te zetten. we blijven daarbij het merk 'Het is hier Echt' hanteren.

3. We ronden de toeristische beleidslijn af

In 2022 en 2023 werken we aan de toeristische beleidslijn. Eén van de doelen van de beleidslijn (en de marketingstrategie, zie onder 2) is om het totaalproduct van toeristisch Hilvarenbeek beter op elkaar af te stemmen en te duiden wat voor initiatieven op welke plek al dan niet wenselijk en kansrijk zijn. We ronden die af in 2023 en verkennen daarnaast de mogelijkheden om de beleidslijn uit te breiden met een marktruimte analyse. Daarmee willen we meer duidelijkheid verschaffen over het gewenste aantal en de maximale omvang van nieuwe initiatieven. Nadat de beleidslijn en de eventuele marktruimte analyse zijn afgerond gaan we aan de slag met sturingsinstrumenten om beter en eenvoudiger op het beleid te kunnen sturen. De toeristische beleidslijn is een lopend project en de kosten betalen we vanuit bestaande budgetten. Voor een marktruimte analyse hebben we € 20.000 budget nodig. Afhankelijk van de gekozen sturingsinstrumenten hebben we daar in de toekomst mogelijk ook extra budget voor nodig.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Lokale economie (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	365	133	-231	-231	-231	-231
Mutaties collegeprogramma						
Uitwerken nieuw Economisch Actieplan	15		-15			
Maken marktruimte analyse	20		-20			
Saldi begroting 2023-2026	400	133	-266	-231	-231	-231

Mutaties collegeprogramma

Uitwerken nieuw Economisch Actieplan

Voor een nadere toelichting zie activiteit 1 van dit thema.

Maken marktruimte analyse

Voor een nadere toelichting zie activiteit 3 van dit thema.

Programma 4

Dienstverlenend Hilvarenbeek

Dit programma gaat over onze dienstverlening, over ons bestuur en over - bestuurlijke - samenwerking. We werken voortdurend aan het verbeteren van onze dienstverlening, waarbij wensen en behoeften van onze inwoners, ondernemers en instellingen leidend zijn. Om onze maatschappelijke opgaven als zelfstandige gemeente te realiseren, is samenwerking, met Goirle en Oisterwijk en binnen de Hart van Brabant regio noodzakelijk en wenselijk.

Dit programma bestaat uit de volgende twee thema's:

1. Dienstverlening
2. Bestuur en bestuurlijke samenwerking

Thema 1

Dienstverlening

Onze ambities

Door technologische veranderingen krijgen inwoners en partners steeds meer verwachtingen van dienstverlenende organisaties, zoals onze gemeente. Ze willen een naadloze en persoonlijke dienstverlening die betrouwbaar is en altijd beschikbaar. We willen graag het verschil maken voor onze inwoners.

Ook uw raad wil investeren in het verbeteren van de dienstverlening en heeft daarom het amendement *Samenlevingsakkoord Verbeteren gemeentelijke dienstverlening* aangenomen.

In ons organisatieontwikkelingsprogramma "Samen Krachtig Vooruit" is verplaatsen in de klant één van de speerpunten om onze dienstverlening voortdurend te verbeteren. Daarin verwachten we van onze medewerkers een klantvriendelijke en positieve instelling naar inwoners. We handelen snel en zijn slagvaardig. We communiceren helder en duidelijk en voor iedereen begrijpelijk. Het gaat hier niet alleen om houding en gedrag en doorvragen naar de vraag achter de vraag. We verbeteren onze dienstverlening ook door het aanbod aan digitale producten en diensten uit te breiden. Door deze verdergaande digitalisering komen inwoners straks alleen nog met complexe vragen aan de balie. Dit stelt andere eisen aan de professionalisering van onze medewerkers en vraagt om een andere inrichting van bedrijfsprocessen.

Uiteraard hebben we aandacht voor inwoners die een vorm van extra ondersteuning nodig hebben. Daarom bieden we ruimte voor maatwerk. Natuurlijk houden we ook rekening met inwoners die minder digitaal vaardig of slechtziend zijn. Er blijft een alternatief voor digitale producten en diensten beschikbaar.

Ook het Rijk werkt aan het verbeteren van de dienstverlening middels een aantal nieuwe wetten zoals de Wet Open Overheid (WOO) en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV). Doel van de wetten is dat onze dienstverlening en het beheer van informatie goed, veilig en be-

trouwbaar is. Hierbij worden waarden gehanteerd als transparantie, privacy, duurzame toegankelijkheid en inclusie. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties mogen van ons verwachten dat wij uiterst zorgvuldig met informatie omgaan en dat gegevens goed beschermd worden.

Activiteiten in 2023

Komend jaar richten we ons binnen dit thema op de onderstaande activiteiten.

Ambitie 1: De dienstverlening aan onze inwoners is betrouwbaar, persoonlijk en altijd beschikbaar

1. Uitvoeren nulmeting dienstverlening aan inwoners en ondernemers

We starten met een nulmeting naar het huidige niveau van dienstverlening. Dit doen we op alle kanalen (website, social media, telefoon, balie, receptie, mail, whats app en post) en alle bedrijfsprocessen. Aan de hand van de resultaten van de nulmeting en afhankelijk van het ambitieniveau voor onze dienstverlening stellen we een verbeterplan/plan van aanpak op met smart omschreven doelstellingen. Voor het uitvoeren van de nulmeting is € 50.000 in 2023 nodig.

2. Uitbreiden digitale dienstverlening in ons burgerzakenpakket

We hebben eind 2021 een nieuw burgerzakenpakket in gebruik genomen. Inwoners zijn in staat om gemakkelijk burgerzaken producten digitaal aan te vragen, op elk moment (24/7) en vanaf elke plek en apparaat. De komende jaren voeren we verbeteringen door in de processen zoals het beschikbaar stellen van diensten in meerdere talen en het digitaal aanvragen van uittreksels door notarissen en advocaten.

3. Democratische vernieuwing

We werken aan democratische vernieuwing. We stimuleren initiatieven vanuit de samenleving en actieve betrokkenheid van inwoners. We doen een onderzoek om in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor de besluitvorming en rolverdeling tussen gemeente en samenleving. In 2023 organiseren we in dat kader een conferentie met onze samenleving over deze democratische vernieuwing. We stellen een democratiseringsagenda op waarin we aangeven welke instrumenten we gaan inzetten om de democratische vernieuwing vorm te geven en met een aantal gaan we al experimenteren in 2023 en 2024. De kosten hiervoor bedragen € 65.000 per jaar voor de jaren 2023 en 2024.

Ambitie 2: Onze communicatie uitingen zijn voor iedereen helder, duidelijk en begrijpbaar

4. Trainen medewerkers in heldere taal

In 2022 hebben alle medewerkers een (herhaal)kursus Heldere Taal gevolgd. Daarmee communiceren we ongeacht het kanaal, helder en duidelijk en voor iedereen begrijpelijk. In 2023 blijven we hier aandacht aan besteden door te werken met taalmaatjes, herhalingstrainingen en coaching.

Ambitie 3: Verkiezingen op een toegankelijke manier organiseren

5. Faciliteren van de provinciale verkiezingen en waterschapsverkiezingen

Op 15 maart 2023 vinden de provinciale verkiezingen en waterschapsverkiezingen plaats. De voorbereidingen daarvoor zijn al gestart. We organiseren de verkiezingen om zoveel mogelijk inwoners in de gelegenheid te stellen om op een makkelijke en toegankelijke manier hun stem uit te brengen.

Ambitie 4: Implementeren van wetgeving

6. Uitvoeren Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV) en Wet Open Overheid (WOO)

In 2023 gaan we aan de slag met uitvoering van de WOO en WMEBV. We doen dat – net zoals de voorbereidingen – in GH0-verband.

Doel van deze - en andere - informatiewetten is dat onze dienstverlening en informatiebeheer goed, veilig en betrouwbaar zijn. De WOO (vervanger van de WOB) en de WMEBV richten zich ook op waarden zoals transparantie, privacy, duurzame toegankelijkheid en inclusie. De WMEBV verplicht ons te zorgen dat inwoners via digitale kanalen zaken met ons kunnen doen, op alle vlakken. Daarbij moeten we de kanalen in onderlinge samenhang verder ontwikkelen zodat het voor de inwoner niet uitmaakt via welk kanaal een product of dienst wordt afgenomen. Tegelijkertijd moeten we hulp aan inwoners bieden die dit zelf niet kunnen.

Ambitie 5: Inwoners laten participeren

7. Maptionnaire breder inzetten

Maptionnaire is een tool die we regelmatig toepassen bij participatie bij (grootschaligere) projecten, waarbij de inbreng van de inwoners ertoe doet. Wat de tool mogelijk maakt is dat inwoners gedurende een aantal weken hun reactie kunnen geven op digitale kaarten.

De tool vraagt naar 'goed, fout en verbetermogelijkheden'. Dat levert – anders dan bij reguliere inspraak – veel positieve feedback en bruikbare suggesties op. In de afgelopen twee jaren heeft dit systeem bewezen bij de afdeling Ruimte dat het goed functioneert. Wij schatten in dat we dit systeem onze grotere projecten drie keer per jaar moeten inzetten. De kosten die daarmee gepaard gaan bedragen € 30.000 per jaar. We vragen dit beschikbaar te stellen voor de jaren 2023, 2024 en 2025. Het participatietraject van de Omgevingsvisie is hierbij niet inbegrepen.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Dienstverlening (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	426	186	-240	-196	-196	-196
Mutaties collegeprogramma						
Democratische vernieuwing	65		-65	-65		
Nulmeting dienstverlening inwoners	50		-50			
Verbrede inzet maptionnaire	30		-30	-30	-30	
Saldi begroting 2023-2026	571	186	-385	-291	-226	-196

Mutaties collegeprogramma

Democratische vernieuwing

Voor een nadere toelichting zie activiteit 3 van dit thema.

Nulmeting dienstverlening inwoners

Voor een nadere toelichting zie activiteit 1 van dit thema.

Verbrede inzet maptionnaire

Voor een nadere toelichting zie activiteit 7 van dit thema

Onze ambities

We zijn een zelfbewuste en betrouwbare samenwerkingspartner die meedenkt en meedoet. We werken op verschillende niveaus samen met diverse lokale en regionale partners. Op strategisch niveau werken we **samen in de regio 'Hart van Brabant'**. Op tactisch en operationeel niveau werken we **samen met Goirle en Oisterwijk** (GHO samenwerking). We stellen ons hierin open en ondernemend op en werken in bestaande en nieuwe netwerken. Dit doen we vanuit een bestuurlijk gedragen visie, voor zowel GHO als regio Hart van Brabant die vertaald is naar een - strategische - uitvoeringsagenda voor duurzame samenwerking. We bouwen deze samenwerking verder uit. Uitgangspunten daarbij zijn: kleinschalig, overzichtelijk en efficiënt. Ander belangrijk uitgangspunt is dat we als gemeente zelfstandig blijven.

Activiteiten in 2023

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2023 uitvoeren.

Ambitie 1: versnellen, verbreden en verdiepen samenwerking met Goirle en Oisterwijk

1. Versterken van onze visie op de GHO samenwerking

De samenwerking tussen de gemeenten Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO) startte in 2015 met als uitgangspunt: slim samenwerken om zelfstandig te blijven. Op dit moment bereiken we de grenzen van de vrijblijvendheid. We zoeken de juiste vorm om verder te gaan, kwaliteit te boeken, kosten te besparen, onze kwetsbaarheid te verminderen en kansen voor medewerkers te creëren. In 2022 versterken we onze visie om vanaf 2023 te intensiveren op uitvoering. Kosten hiervoor zijn € 25.000 per jaar voor de jaren 2023 en 2024.

Ambitie 2: Uitbreiden en verdiepen samenwerkingsverbanden

2. We koppelen een uitvoeringsagenda aan de regionale kernagenda

Eind 2022 maken we samen met de andere regiogemeenten keuzes voor de kernagenda. Hierin bepalen we wat we de komende jaren gaan doen in de regio Hart van Brabant. Om hier ook uitvoering aan te geven is het van belang dat we er in 2023 een uitvoeringsagenda aan koppelen en inzichtelijk maken wat we samen doen en een monitor hiervoor inrichten. Op deze manier hebben we grip op onze activiteiten in de regio en de opbrengst daarvan.

3. Ontwikkelen van een dashboard verbonden partijen voor meer inzicht

Al vele jaren werken we in gemeenschappelijke regelingen samen met samenwerkingspartners als regio Hart van Brabant, RAV, OMWB, Diamant Groep en VRMWB. In juli 2022 wijzigde de Wet gemeenschappelijke regelingen waardoor volksvertegenwoordigers zoals gemeenteraadsleden meer invloed op de besluitvorming van dit soort samenwerkingen krijgen en deze beter kunnen controleren. Dit vraagt van ons meer afstemming. In 2023 zetten we in op inzicht in onze samenwerkingsverbanden. We ontwikkelen een dashboard van verbonden partijen om onze samenwerkingsverbanden te monitoren. Het dashboard ontwikkelen kost € 5.000 in 2023.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Bestuur en bestuurlijke samenwerking (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.314	30	-1.284	-1.284	-1.284	-1.284
Mutaties collegeprogramma						
Uitbreiden en verbeteren van onze samenwerking	0		0	-75	-50	
Versterken van onze visie op de GHO-samenwerking	25		-25	-25		
Ontwikkelen van een dashboard verbonden partijen	5		-5			
Opstellen gezamenlijke visie op de samenwerking met omliggende regio's	0		0	-10	-10	
Saldi begroting 2023-2026	1.344	30	-1.314	-1.394	-1.344	-1.284

Mutaties collegeprogramma

Uitbreiden en verbeteren van onze samenwerking

We willen de onze bestuurlijke samenwerking verder uitbreiden en verbeteren. Uitgangspunten daarbij zijn: kleinschalig, overzichtelijk en efficiënt. Ander belangrijk uitgangspunt is dat we als gemeente zelfstandig blijven. Om uit te breiden en verbeteren moeten we eerst verdiepen: Wat is samenwerking voor Hilvarenbeek? Hoe willen we samenwerking? Wat willen we bereiken met samenwerken. In 2024 starten we de verkenning op dit onderwerp met raad, college en organisatie. We reserveren budget voor deze verdiepingsslag en bepalen van onze ambitie, strategie visie en opvolgend uitvoeringstraject. Kosten hiervoor zijn € 75.000 in 2024 en € 50.000 in 2025.

Versterken van onze visie op de GHO-samenwerking

Voor een nadere toelichting zie activiteit 1 van dit thema

Ontwikkelen van een dashboard verbonden partijen

Voor een nadere toelichting zie activiteit 3 van dit thema

Opstellen gezamenlijke visie op de samenwerking met omliggende regio's

De afgelopen jaren richtten we ons vooral op de samenwerking met regio Hart van Brabant en GHO. De komende jaren verbeteren we de banden met de omliggende regio's als de Belgische Kempen, Nederlandse Kempen, Eindhoven en omgeving. Deze regio's dienen ook als economische motor voor ons gebied. Onze gemeente is bijvoorbeeld een Kempische grensgemeente zonder samenwerking met Kempengemeenten in België en Nederland. Terwijl juist daar de natuur- en landbouwopgaven liggen. In 2024 bepalen we het uitgangspunt voor samenwerking, daarna verkennen we de mogelijkheid om meer samen te werken met andere partners. In 2025 gaan we in gesprek en zoeken overeenkomsten om mogelijk nieuwe afspraken te maken. Kosten bedragen € 10.000 per jaar voor 2024 en 2025.

Hoofdstuk 5

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In dit hoofdstuk gaan we in op de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. Dit betreft met name onze vrij besteedbare baten, zoals lokale heffingen en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Overhead en vennootschapsbelasting behandelen we in het volgende hoofdstuk.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lokale heffingen

De volgende lokale belastingen zijn vrij besteedbaar en zijn daarom onderdeel van dit hoofdstuk:

- onroerendezaakbelastingen
- forensenbelasting
- toeristenbelasting
- precariobelasting (voor gebruik van gemeentelijke gronden of de ruimte erboven)
- vermakelijkhedenretributie

Meer over de lokale heffingen in 2023 leest u in de paragraaf 'Lokale heffingen'.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Meicirculaire 2022

We begroten in 2023 ruim € 24,5 miljoen aan inkomsten uit het gemeentefonds. Dit is gebaseerd op de uitkomsten van de meicirculaire 2022. De meicirculaire verwerkten we eerder al in de begroting en meerjarenperspectief met de voorjaarsnota 2022.

Tot en met 2025 wordt het accres 'bevroren'. De mutaties in de loon- en prijsontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de rijksuitgaven, verrekent het Rijk nog wel met de gemeenten. Aan de andere kant is het zo dat we dan zelf ook te maken krijgen met mutaties in onze eigen loon- en prijsgevoelige budgetten. Per saldo gaat dit naar waarschijnlijkheid niet tot grote mutaties leiden in onze begroting.

Voor het jaar 2026 is nu voorzien dat de gemeente alleen nog compensatie ontvangt voor de volumetoename (areaal) en loon- en prijsontwikkelingen. Vanaf 2027 alleen nog maar voor loon- en prijsontwikkelingen. Dit betekent voor alle gemeenten een enorme achteruitgang in de bestaande dekkingsmiddelen. Er is hiervoor momenteel nog geen concrete oplossing geboden door het Rijk. Mogelijk dat de septembercirculaire meer richting geeft over de situatie vanaf 2026 en de wijze waarop de gemeenten hier kunnen anticiperen.

Septembercirculaire 2022

Gezien het tijdstip van verschijnen van de circulaire is het niet mogelijk de circulaire nog integraal in het boekwerk en de cijfers van deze begroting te verwerken. We sturen u een raadsinformatiebrief met de uitkomsten van de septembercirculaire.

Treasury (financiering en beleggingen)

Financiering

Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen de daadwerkelijk te betalen en te ontvangen rente en de aan de exploitatie toegerekende rente. In paragraaf 4 gaan we verder in op onze financiering.

Aandelen (dividend)

We hebben aandelen 'NV Bank voor Nederlands Gemeenten (BNG)' waar we jaarlijks dividend over ontvangen. Voor 2023 houden we rekening met € 40.000. We hebben ook nog aandelen van Brabant Water NV. Over deze aandelen ontvangen gemeenten geen dividend.

	aantal aandelen	waarde*)
NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (dividend 2020)	23.510	€ 58.775
Brabant Water NV	13.166	€ 1.316

*) deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of duurzaam lagere waarde.

Claim precariobelasting

Met de auditcommissie hebben we scenario's besproken hoe we de resterende incidentele last van € 4,4 miljoen verwerken mochten we het hoger beroep van de precariobelasting verliezen. De conclusie is dat we de meerjarenbegroting zo min mogelijk structureel willen belasten om zoveel mogelijk structurele investeringsruimte te behouden. Daarom willen we de incidentele last onttrekken aan de algemene bedrijfsreserve en de reserve grondexploitaties. We doen dat op de volgende manier. We onttrekken:

- € 2,6 miljoen aan de algemene bedrijfsreserve. Daarmee resteert er zo'n € 1,2 miljoen in deze reserve begin 2023. Dit is voldoende om onze incidentele risico's op te kunnen vangen, zie de risicoparagraaf van deze begroting.
- de overige € 1,8 miljoen aan de algemene reserve grondexploitaties. Daarmee resteert er nog € 2,2 miljoen in deze reserve eind 2023. Dit is voldoende om de risico's van de grondexploitaties op te vangen, zie risicoparagraaf begroting.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten binnen dit hoofdstuk bestaan uit een stelpost voor prijs- en salariscompensaties. We lichten deze onderdelen hieronder nader toe.

Prijs-, volume- en looncompensatie

De meerjarenramingen in de begroting stellen we op basis van constante prijzen en lonen op. In onze begroting hanteren we de gedragslijn dat we wel rekening houden met cumulatieve prijs-, volume- en looncompensaties. Hiervoor nemen we een stelpost op in onze begroting en meerjarenraming. Als we - via de Algemene uitkering - meer of minder inkomsten krijgen van het Rijk voor prijs- en looncompensaties dan passen we deze stelpost in onze begroting hierop aan. Prijs- en looncompensaties die we doorvoeren in onze begroting dekken we uit deze stelpost. De volgende prijs- en looncompensaties hebben we gedekt uit de stelpost:

- Niet-cumulatieve prijscompensatie 2023 op 'prijsgevoelige budgetten' waar we niet direct invloed op hebben, zoals budgetten waar contracten of meerjarige afspraken aan ten grondslag liggen.
- Geschatte pensioen- en loonstijgingen in 2023.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	164	29.068	28.904	28.651	28.707	28.778
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Effecten Algemene uitkering decembercirculaire 2021 (knop 21)		7	7	9	12	12
Algemene uitkering Meicirculaire (knop 22)		1.754	1.754	2.471	3.095	685
<u>Taakstellingen</u>						
Vermakelijkhedenretributie (knop 30)		-30	-30	-30	-30	-30
Toeristenbelasting arbeidsmigranten (knop 31)		-50	-50	-75	-75	-75
Overige mutaties begroting 2023						
Voorlopige dekking 'ravijnjaar 2026' met overschotten voorgaande jaren					-150	150
Claim precariobelasting	4.400	4.400	0	0	0	0
Saldi begroting 2023-2026	4.564	35.149	30.585	31.026	31.559	29.520

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Dekkingsmaatregelen

Effecten Algemene uitkering decembercirculaire 2021 (knop 21)

We ontvangen jaarlijks ruim € 20 miljoen aan algemene uitkering van het Rijk die we vrij mogen besteden. De algemene uitkering vormt daarmee ruim de helft van onze jaarlijkse baten. We informeerden u over de netto-uitkomsten van de decembercirculaire 2021 met [RIB 2022-03](#). Deze uitkomsten hebben we verwerkt in de voorjaarsnota(+) 2022.

Algemene uitkering Meicirculaire (knop 22)

U leest meer onder het kopje 'Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds' van dit hoofdstuk. Voor een verdere onderbouwing verwijzen we u naar de bijlage 'meicirculaire' van de Voorjaarsnota(+) 2022.

Taakstellingen

Vermakelijkhedenretributie (knop 30)

Bij de behandeling van de begroting 2021 heeft u besloten om de vermakelijkhedenretributie voor grote evenementen in eerste instantie op te leggen aan degene die de vermakelijkheid organiseert. De verwachting was dat we daarmee € 15.000,- meer vermakelijkhedenretributie zouden kunnen innen. Tegelijkertijd besloot u een taakstelling op te nemen om de vermakelijkhedenretributie te verhogen. Hierdoor zouden we niet € 15.000 maar € 30.000 extra kunnen innen. Het is niet mogelijk om

deze taakstelling te realiseren. Onze privaatrechtelijke overeenkomst met de Beekse Bergen sluit uit dat we vermoedelijkhedenretributie heffen van organisatoren van evenementen op het terrein van de Beekse Bergen. We gaan in gesprek met festivalorganisatoren en Beekse Bergen of zij op een andere wijze een bijdrage kunnen leveren.

Toeristenbelasting arbeidsmigranten (knop 31)

In 2021 is een beleidsnotitie over Arbeidsmigratie vastgesteld. Daarin wordt benadrukt dat groot-schalige huisvesting van arbeidsmigranten niet wenselijk is in Hilvarenbeek. De afgelopen maanden heeft de heffingsambtenaar onderzoek gedaan naar de huisvestinglocaties van arbeidsmigranten. Doel was een volledig overzicht te verkrijgen van belastingplichtigen voor de toeristenbelasting. Uit dit onderzoek komt naar voren dat we geen significante inkomsten missen. We stellen daarom voor deze taakstelling in de begroting te laten vervallen.

Overige mutaties begroting 2023

Voorlopige dekking 'ravijnjaar 2026' met overschotten voorgaande jaren

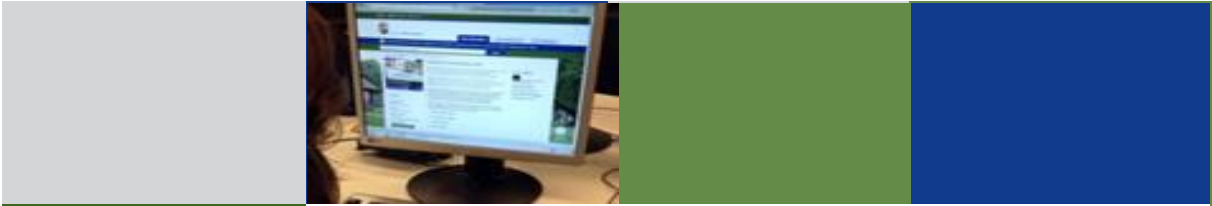
We hanteren het uitgangspunt dat onze financiële basis op orde moet zijn. Daarbij hoort een duurzaam financieel beleid. Met een meerjarenbegroting waarin inkomsten en uitgaven reëel en structureel met elkaar in evenwicht zijn. Dit betekent dat volgens de richtlijnen van de provincie dat minimaal het eerstvolgende begrotingsjaar of het laatste begrotingsjaar uit het meerjarenoverzicht structureel sluitend moet zijn. Wij streven ernaar in alle jaren een positief begrotingssaldo te presenteren. Ondanks dat we met deze begroting geen extra lasten op het begrotingjaar 2026 leggen blijft jaar 2026 structureel negatief. Er zijn enkele scenario's hoe om te gaan met het niet structureel sluitende laatste jaar van de meerjarenraming:

- Jaar 2026 blijft een negatief saldo houden;
- Het inzetten van ombuigingen;
- Het verhogen van inkomsten door bijvoorbeeld belastingen te verhogen;
- Het incidenteel dekken van dit jaar met overschotten uit voorgaande jaren (via de algemene bedrijfsreserve). Dit is ook het scenario wat minister Slot aanhaalt in de [Contourennota financieelringssystematiek medeoverheden](#) van 11 juli 2022. Ze geeft aan dat gemeenten de extra miljoenen die ze de komende jaren van het rijk krijgen in een spaarpotje kunnen stoppen. De opbouw van zo'n tijdelijke financiële buffer zou gemeenten door het magere jaar 2026 heen moeten kunnen helpen.

Het college kiest voor dit laatste scenario. Dit doen we in afwachting van de septembercirculaire. Mocht met de septembercirculaire blijken dat we in 2026 toch meer financiële middelen ontvangen van het Rijk dan ontstaat er mogelijk een structureel positief saldo in 2026 en komt er wellicht ook meer ruimte om ambities te realiseren. Deze ambities zullen we dan op een later moment, bijvoorbeeld met de voorjaarsnota(+) 2023, toevoegen aan het collegeprogramma en de begroting. Mochten blijken dat het Rijk niet over de brug komt voor het laatste jaar dan wegen we de geschetste scenario's opnieuw af met de voorjaarsnota(+) 2023.

Claim precariobelasting

U leest meer onder het kopje 'Claim precariobelasting' van dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 6

Overhead en VPB

Dit hoofdstuk gaat over de overhead van de gemeente. Ook gaat het over de vennootschapsbelasting die we betalen over winstgevendende ondernemingsactiviteiten.

Overhead en VPB

Overhead

De baten en lasten van onze overhead worden, zoals verplicht door het BBV, centraal geraamd onder een afzonderlijk hoofdstuk. Deze eenduidige systematiek maakt een betere vergelijking met andere gemeenten mogelijk. Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de systematiek wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven.

Overhead:

alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

In de beleidsprogramma's vinden de primaire processen plaats. Dit zijn de activiteiten die onze externe klanten direct dienen. Uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk worden toegerekend aan de activiteiten uit de beleidsprogramma's. De salarislasten van onze medewerkers - die direct bijdragen aan een primair proces - verantwoorden we bijvoorbeeld in de beleidsprogramma's. Uiteraard behoren ook de kosten van onder andere onderhoud van de openbare ruimte, zorg en het subsidiebeleid tot de primaire processen, en dus tot de beleidsprogramma's. Overhead zijn de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Daarbij kunt u denken aan kosten voor leidinggevers, personeel van stafafdelingen en algemene personeelskosten zoals het opleidingsbudget. Maar overhead omvat niet alleen personeel. Naast loonkosten bevat de overhead bijvoorbeeld ook de huisvesting van het gemeentehuis met kosten voor schoonmaak, verzekeringen en energie. Ook ICT, het archief en kosten voor organisatieontwikkeling zijn ondersteunend aan de primaire processen. Meer over de algemene bedrijfsvoering leest u ook terug in de paragraaf bedrijfsvoering van deze begroting.

Vennootschapsbelastingplicht

Sinds de invoering van de wet 'modernisering Vennootschapsbelastingplicht (Vpb) in 2016 voor overheidsondernemingen' geldt voor ons een VPB-plicht voor het cluster Grondexploitatie én voor het cluster Afval opbrengst recycleerbare reststromen. Naast genoemde clusters valt de aanschaf van zonnepanelen, in 2018, voor diverse locaties mogelijk onder de VPB-plicht. De kostentoerekening moet dit nog duidelijk maken. Vooralsnog nemen we het standpunt in dat er op dit gebied geen sprake is van een fiscale onderneming. Er zijn geen nieuwe feitelijke ontwikkelingen geweest om een ander standpunt in te nemen of het standpunt te wijzigen.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2022 en collegeprogramma in dit thema financieel landen. Ook de overige mutaties die wij in deze begroting hebben doorgevoerd maken we, als ze zich binnen dit thema hebben voorgedaan, inzichtelijk.

Overhead en Vpb (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2023	2024	2025	2026
Saldi uitvoering bestaand beleid	6.568	118	-6.450	-6.435	-6.497	-6.475
Mutaties voorjaarsnota(+) 2022						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Verzekeringen (knop 13)	65	0	-65	-65	-65	-65
Vervanging zaaksysteem (knop 14)	23		-23	-23	-23	-23
Kosten Equalit (knop 15)	25		-25	-31	-37	-37
Mutaties collegeprogramma						
Organisatieontwikkeling - bijstellen programma Samen Krachtig Vooruit	15		-15	-15		
Cultuurontwikkeling organisatie	25		-25	-10		
Verbeteren contractbewaking	35		-35			
Opstellen wervingsstrategie en uitvoering	12		-12	-12	-12	
Verbetering proces informatievoorziening/ beslisinformatie tussen organisatie, college en raad	15		-15			
Overige mutaties begroting 2023						
Tijdelijke capaciteit I-advies	78		-78			
Tijdelijke capaciteit functioneel beheer na implementatie nieuw zaaksysteem	75		-75	0	0	0
Saldi begroting 2023-2026	6.936	118	-6.818	-6.591	-6.634	-6.600

Mutaties voorjaarsnota(+) 2022

Autonome ontwikkelingen

Verzekeringen (knop 13)

Verzekeraars verhogen hun tarieven omdat zij het aantal schades zien toenemen en de risicobereidheid zien verminderen. Daarnaast is intussen ook het resultaat bekend van de taxatie van onze gebouwen. De taxatiewaarde van enkele gebouwen is fors hoger dan de verzekeringswaarde. Deze ontwikkelingen hebben structurele gevolgen voor onze budgetten. De kosten liggen € 65.000 hoger dan is opgenomen in onze begroting.

In onze begroting hebben we al een taakstelling staan van € 20.000 op de verzekeringen. Die willen we realiseren door een GHO-aanbesteding.

Vervanging zaaksysteem (knop 14)

In de Voorjaarsnota 2021 meldden we u al dat we dit jaar ons zaaksysteem vervangen omdat de ondersteuning van het huidige pakket stopt. Naast het algemene informatiebeheer en contractbeheer brengen we ook de inzet van de digitale handtekening in het zaaksysteem onder. Hiermee kunnen we onze processen veilig, vertrouwd en tijd- en plaatsonafhankelijk voorzien van een juridische geborgde handtekening en het opmaken van documenten digitaal afhandelen. We faciliteren hiermee ook het hybride werken. De totale extra lasten bedragen in 2022 € 30.000 en hierna jaarlijks € 23.000. De vervanging van het zaaksysteem brengt ook eenmalige implementatiekosten met zich mee. Op dit moment is nog niet volledig bekend hoe hoog deze kosten zijn en in hoeverre we deze kosten met bestaande middelen kunnen dekken. Bij een eventueel tekort komen we hier in de Na-jaarsnota 2022 op terug.

Equalit-kosten (knop 15)

De deelnemende gemeenten en Equalit - onze samenwerkingspartner op gebied van ICT - hebben een nieuw kostenverdeelmodel/prijsmodel ontwikkeld. De nieuwe kostenverdeling is meer gebaseerd op afname van producten en diensten en toerekening vindt voortaan plaats op basis van gebruik. Verder moet het model ons meer financiële keuzes bieden. De toepassing van het nieuwe model brengt, naast een algemene toename van ICT-kosten (12.000) , meer structurele lasten met zich mee. Door de inzet van een solidariteitsfonds met alle deelnemers stijgen deze kosten de komende vier jaar geleidelijk.

Mutaties collegeprogramma

Organisatieontwikkeling - bijstellen programma Samen Krachtig Vooruit, cultuurontwikkeling organisatie, verbeteren contractbewaking, opstellen wervingsstrategie en uitvoering, verbetering proces informatievoorziening/ beslisinformatie tussen organisatie, college en raad

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de paragraaf bedrijfsvoering van deze begroting.

Overige mutaties begroting 2023

Tijdelijke capaciteit I-advies en tijdelijke capaciteit functioneel beheer na implementatie nieuw zaaksysteem

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de paragraaf bedrijfsvoering van deze begroting.

Overige verplichte hoofdstukonderdelen per programma

Het BBV verplicht ons de beleidsdoelstelling van een verbonden partij op te nemen in de programma indeling van het begrotingsboekwerk. Ook is het verplicht om enkele voorgeschreven beleidsindicatoren in de programma indeling van het begrotingsboekwerk op te nemen. Wij kiezen er voor deze informatie niet per programma maar centraal weer te geven. Wij verwijzen u hiervoor dan ook respectievelijk naar de paragraaf 'verbonden partijen' en de bijlage 'beleidsindicatoren'.

Beleidsbegroting

2. Paragrafen

Paragraaf 1

Lokale heffingen

We gaan in deze paragraaf in op de ontwikkeling van de lokale algemene belastingen en de gevolgen voor de lokale belastingdruk. We sluiten de paragraaf af met het kwietscheldingsbeleid. Maar eerst gaan we in op het verschil tussen algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies.

Algemene belastingen

De opbrengsten van de algemene belastingen gaan naar de algemene middelen van de gemeente. Algemene belastingen zijn onroerende-zaakbelastingen (OZB), forensenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting.

Bestemmingsbelastingen

Onze bestemmingsbelastingen bestaan uit rioolheffing en afvalstoffenheffing. Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Een gemeente mag op basis van de Gemeentewet artikel 229b niet meer heffen dan de begrote kosten die gedekt worden met de specifieke belasting. De mate waarin we de kosten betalen met de opbrengsten wordt kostendekkendheid genoemd. De kostendekkendheid is opgenomen in bijlage 'onderbouwing kostendekkendheid heffingen'.

Retributies

Retributies worden geheven aan personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent. De belangrijkste retributies zijn leges. Voor een bij de gemeente aangevraagde dienst zijn leges verschuldigd. Denk hierbij aan het aanvragen van een omgevingsvergunning of een paspoort. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

Lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB heffen we over onroerende zaken in de gemeente. Het gaat om twee belastingen; een eigenarenbelasting en een gebruikersbelasting. Het gebruikersdeel van de OZB geldt alleen voor niet-woningen. Huurders van een woning betalen dus geen OZB.

Jaarlijks vastgestelde indexatie

We indexeren onze opbrengst - conform bestaand beleid - jaarlijks met 2,25%.

Waardeontwikkelingen

Jaarlijks worden - op grond van de Wet waardering onroerende zaken - alle onroerende zaken gewaardeerd. De waarde-ontwikkeling verdisconteren we in het tarief.

Bij een waardestijging verlagen we het tarief OZB om niet meer dan de gewenste geïndexeerde totaalopbrengst van 2,25% (exclusief areaal) te genereren. Dit uitgangspunt werkt uiteraard ook andersom. Wanneer de WOZ-waarde daalt, moeten we met een hoger tarief de begrote totaalopbrengst behalen.

Nacalculatie waardeontwikkeling naar peildatum 1 januari 2021

Bij de bepaling van de tarieven 2022 hielden we voor de woningen rekening met een stijging van 9,0 % en voor niet-woningen een daling van 0,5 %.

Naar nu blijkt steeg de gemiddelde waarde van de woningen met 13,3% en de niet woningen met 2,7 %.

We verrekenen de extra stijgingen van de waardes door een verlaging van de tarieven 2023. Doen we dit niet, dan stijgt de OZB in absolute zin met meer dan de reguliere index van 2,25%.

Verwachte waardeontwikkeling naar peildatum 1 januari 2022

We rekenen met een waardeontwikkeling naar peildatum 1 januari 2022. De ontwikkeling voor onze gemeente is nog niet bekend. Vandaar dat we vooralsnog rekenen met de landelijke inschatting bij de meicirculaire 2022 van de waardeontwikkeling. Dit leidt tot een waardestijging van 13,5 % voor de woningen en voor niet-woningen van 1,0 %. We maken dit onderscheid omdat de waardeontwikkeling van beide categorieën van elkaar verschilt.

	Woningen Eigenaren	Niet-Woningen Eigenaren	Niet-Woningen Gebruikers
Tarief 2022 in procenten	0,1049	0,1824	0,1524
Nacalculatie waarde-ontwikkelen prijspeil 2021	-4,30%	-3,20%	-3,20%
	0,1004	0,1766	0,1475
Correctie waarde-ontwikkeling prijspeil 2022	-13,50%	-1,00%	-1,00%
	0,0868	0,1748	0,1460
Reguliere indexering tarief	2,25%	2,25%	2,25%
Tarieven 2023 in procenten	0,0888	0,1787	0,1493

De berekening leidt tot een geraamde totaalopbrengst OZB 2023 van afgerond € 4.055.000.

Forensenbelasting

We heffen forensenbelasting van natuurlijke personen die geen hoofdverblijf in de gemeente hebben maar gedurende meer dan 90 dagen van het belastingjaar een gemeubileerde woning beschikbaar houden voor zichzelf of voor hun gezin. In de regel gaat het om eigenaren en gebruikers van recreatieverblijven, zoals vakantiewoningen of stacaravans.

De forensenbelasting kent een laag en een hoog tarief. Welk tarief van toepassing is, dat hangt af van de WOZ-waarde van het object. In de voorgaande belastingjaren gold voor objecten tot € 65.000 het lage tarief en voor objecten vanaf € 65.000 het hoge tarief. Voor 2023 handhaven we beide categorieën. Met het dekkingsplan 2021-2023 heeft u gekozen om de forensenbelasting stapsgewijs te verhogen met € 10.000,-, boven op de inflatiecorrectie, vanaf 2020 tot en met 2025. In de tabel hieronder hebben de standaard indexatie van 2,25% doorgevoerd en een extra verhoging van 5% toegepast om de extra opbrengst van € 10.000,- te realiseren.

	2023	2022	2021	2020
Laag tarief	€ 382,40	€ 356,20	€ 331,80	€ 310,55
Hoog tarief	€ 792,40	€ 738,20	€ 687,45	€ 643,40

Tabel - Tarievenoverzicht forensenbelasting ten opzichte van vorige jaren

Toeristenbelasting

Bij de voorjaarsnota 2020 heeft u gekozen om de toeristenbelasting stapsgewijs te verhogen met 17% per jaar tot en met 2025. We verhogen de tarieven met 17%. Op verzoek van de exploitanten ronden we de tarieven steeds omlaag af op € 0,05. De tarieven bedragen:

- € 1,90 per overnachting voor groepsaccommodatie
- € 2,15 per overnachting voor mobiel kampeeronderkomen en/of op vaste standplaatsen
- € 2,65 per overnachting voor overige accommodaties

We zijn op dit moment bezig met het uitvoeren van een brede evaluatie toeristenbelasting en forensenbelasting. De resultaten van dit onderzoek ontvangt u gelijktijdig met het raadsvoorstel belastingverordeningen. Het raadsvoorstel staat gepland voor de decemberraad. We hanteren daarom nu de uitgangspunten voor de toeristenbelasting zoals vastgesteld.

Vermakelijkhedenretributie

De maatstaf voor de heffing is het aantal bezoekers van een vermakelijkheid dat de 20.000 bezoekers overstijgt. We verhogen het tarief met de standaard indexatie van 2,25 % en ronden het tarief naar boven af. We verhogen het tarief van € 0,16 naar € 0,17.

Precariobelasting gebruik openbare ruimte

Gemeenten kunnen precariobelasting heffen voor het gebruik van de openbare ruimte door particulieren en bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan gebruik voor terrassen en reclameborden.

Wij heffen vanaf 2015 precariobelasting voor terrassen op gemeentegrond. We verhogen het tarief met de standaard indexatie van 2,25%. Het tarief voor 2023 bedraagt daarmee € 21,85 per m2 per seizoen voor voorwerpen (stoelen, tafels, banken en andere voorwerpen) onder, op of boven een terras. Het maximumaantal m2 is 50.

Marktgelden

We verhogen het tarief met de standaard indexatie van 2,25% van € 66,20 naar € 67,70 per kwartaal per standplaats van vier strekkende meter.

Rioolheffing

We belasten niet alleen de gebruikers van het rioolstelsel maar ook degenen die profiteren van onze hemelwaterafvoer en van de maatregelen die we nemen voor onze grondwaterstand. Dus ook eigenaren van panden, die geen gebruikers zijn. De rioolheffing kent voor agrarische percelen een speciale regeling. Al het water dat zij naar hun perceel toevoeren, lozen zij namelijk niet volledig via de gemeentelijke riolering. De gevolgen van de veranderde heffingssystematiek van de rioolheffing voor de agrariërs minimaliseren we door een speciale regeling voor agrarische percelen te handhaven. We bepalen de rioolheffing op basis van het gebruik, maar de agrarische percelen plaatsen we standaard in de derde staffel van de rioolheffing. Deze staffelcode is van toepassing bij een waterverbruik tussen 251 m3 en 500 m3 per jaar. De tariefstijging is beperkt tot een trendmatige correctie van 2,25%. Dit is in overeenstemming met het in februari 2022 door de gemeenteraad vastgestelde nieuwe riool- en waterplan.

	Tarief 2023	Tarief 2022
Eigenaren woningen	111,17	109,31
Eigenaren niet-woningen	190,05	185,87
Eigenaren garageboxen	55,90	54,67
Gebruikers afgevoerd water tot en met 130 m3	32,16	31,41
Gebruikers afgevoerd water van 131 tot en met 250 m3	134,16	131,17
Gebruikers afgevoerd water van 251 tot en met 500 m3	301,92	295,22
Gebruikers afgevoerd water van 501 tot en met 1.500 m3	693,00	677,79
Gebruikers afgevoerd water van 1.501 tot en met 5.000 m3	1.386,00	1.355,59
Gebruikers afgevoerd water van 5.001 m3 en meer	2.772,24	2.711,18

Tabel – Ontwikkeling Tarieven Rioolheffing

Afvalstoffenheffing

Met de opbrengsten van de afvalstoffenheffing betalen we voor 100% de kosten die we kwijt zijn aan inzamelen en verwerken van huishoudelijk restafval. Het huishoudelijk restafval en GFT-afval zamenen we in via afzonderlijke containers. Een aantal (appartementen)complexen heeft een eigen inzamelsysteem met ondergrondse containers. Het tarief voor 2023 is berekend aan de hand van het verwachte aantal ledigingen en de verwachte kosten.

De kosten van de milieustraat worden deels gedekt vanuit de afvalstoffenheffing. Daarnaast wordt aan bezoekers van onze milieustraat een poorttarief gevraagd als het een niet gratis afvalstroom betreft.

Met de inzet van € 18.000 van de inmiddels opgebouwde voorziening afvalstoffenheffing, beperken we de tariefstijging voor 2023 tot de trendmatige aanpassing van 2,25%.

	Tarief 2023	Tarief 2022
Vast tarief per maand	7,87	7,70
Variabel tarief per lediging Restafvalcontainer	12,85	12,57
Gemiddeld aantal ledigingen Restafval per object per jaar	6,65	6,65
Variabel tarief per lediging GFT-afval	2,39	2,34
Gemiddeld aantal ledigingen GFT-afval per object per jaar	3,13	3,13
Tarief per inworp 60lt zak in ondergrondse container	1,90	1,86
Gemiddeld aantal inworpen 60lt zak in ondergrondse container per jaar	30	30

Tabel - Tarievenoverzicht afvalstoffenheffing

Leges

De legesinkomsten bestaan onder andere uit inkomsten van burgerzaken voor bijvoorbeeld reisdocumenten, rijbewijzen en burgerlijke stand. Maar u kunt ook denken aan leges voor omgevingsvergunningen of voor APV-activiteiten zoals evenementen.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB)

Volgens de huidige berichten zal per 1 januari 2023 de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking treden. De uitwerking hiervan leest u in het raadsvoorstel belastingverordeningen 2023 en in de Legesverordening 2023 en tarieventabel 2023 die we aan u voorleggen ter besluitvorming in december 2022.

Ontwikkeling totale belastingdruk

In deze paragraaf vergelijken we de totale gemeentelijke lasten 2022 voor een gemiddeld gezin ten opzichte van 2021. Dit doen we voor zowel een eigenaar als voor een huurder van een woning.

Bedragen x € 1 Afgerond op hele euro's	2023	2022	Mutatie 2023 tov 2022
Afvalstoffenheffing	187	183	2,25 % stijging
Rioolheffing	245	240	2,25 % stijging
OZB – eigenaar	379	371	2,25 % stijging
Totaal	811	794	2,25 % stijging

Tabel – Ontwikkeling Belastingdruk eigenaar woning

Bedragen x € 1 Afgerond op hele euro's	2023	2022	Mutatie 2023 tov 2022
Afvalstoffenheffing	187	183	2,25 % stijging
Rioolheffing	134	131	2,25 % stijging
OZB – eigenaar	Nvt	nvt	
Totaal	321	314	2,25 % stijging

Tabel – Ontwikkeling Belastingdruk huurder woning

Uitgangspunten

Bij de bepaling van de belastingdruk zijn we uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Tarief 2023	Tarief 2022	Aantal ledi- gingen 2023	Aantal ledi- gingen 2022	Totaal 2023	Totaal 2022
Vast tarief per maand	7,87	7,70	12 maanden	12 maanden	94,44	92,40
Variabel tarief per lediging restafval	12,85	12,57	6,65	6,65	85,45	83,59
Variabel tarief per lediging GFT-afval	2,39	2,34	3,13	3,13	7,48	7,32
Totalen afgerond					187	183

Tabel - Afvalstoffenheffing

Rioolheffing

We hanteren de staffel van 131 m3 tot en met 250 m3 waterverbruik als grondslag voor de berekening van de rioolheffing en gaan uit van een twee ouderhuishouden met één kind.

OZB – eigenaar

Voor de OZB-vergelijking rekenen we met de volgende uitgangspunten:

- € 371 ozb zoals verwerkt in vergelijking bij begroting 2022
- € 371 + 2,25% indexering naar begroting 2023

Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid

We voeren een actief kwijtscheldingsbeleid voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. De begrote kosten voor 2022 en volgende jaren bedragen € 27.000 voor het kwijtscheldingsbeleid voor afvalstoffenheffing en rioolheffing (exclusief uitvoeringskosten).

Paragraaf 2

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf leest u meer over ons risicoprofiel en hoe we dit opvangen met onze weerstandscapaciteit. Deze weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen om substantiële onverwachte kosten af te dekken zonder dat dit ten koste gaat van het bestaand beleid. Het weerstandsvermogen is de mate waarin we de risico's op kunnen vangen met onze weerstandscapaciteit. In de nota 'risicomanagement & weerstandsvermogen' beschrijven we hoe we risicomanagement toepassen als vast proces in onze bedrijfsvoering. In deze paragraaf beoordelen we ook onze financiële positie aan de hand van vijf kengetallen.

Beoordelen risico's

Om te bepalen welke risico's de meeste aandacht verdienen, kwantificeren we ze. Per risico, schatten we in - eventueel op basis van ervaringen - hoe waarschijnlijk het is dat het zich voordoet en hoe groot de financiële gevolgen zijn. Ontwikkelingen waarvan de kans 90% of meer is dat deze zich voordoen, nemen we niet mee omdat we dit niet als risico's zien. We gebruiken de volgende scoringstabellen.

Kans	Score
Gering (minder dan 1 x per 4 jaar)	1
Gemiddeld (ongeveer 1 x per 4 jaar)	3
Hoog (minimaal 1 x per jaar)	5

Financieel gevolg	Score
Gering (< 0,1% omzet = < € 40.000)	1
Beperkt (> 0,1% omzet < 0,5 % omzet = tussen € 40.000 - € 200.000)	2
Groot (> 0,5 % omzet = > € 200.000)	3

Omdat risico's zich niet allemaal tegelijkertijd voordoen, nemen we alle risico's niet voor de volledige omvang mee. Aan de hand van de kans vermenigvuldigt met het gevolg van het risico berekenen we een score. Aan de hand van deze score voorzien we het risico van een ranking met impactcategorie. Afhankelijk van de impactcategorie nemen we een risico volledig, voor een deel of niet mee in de berekening van ons benodigd weerstandscapaciteit.

Ranking	Impactcategorie
Scores 10 en hoger	Hoog risico Voor het risico dient 100% weerstandscapaciteit aanwezig te zijn.
Scores hoger dan 5, maar lager dan 10	Beperkt risico Voor een structureel risico dient 25% weerstandscapaciteit aanwezig te zijn. Voor een incidenteel risico dient 50% weerstandscapaciteit aanwezig te zijn.
Scores van 5 en lager	Gering risico We achten het risico te dragen binnen de regulieren bedrijfsvoering

Opstellen risicoprofiel

Het risicoprofiel bevat alle risico's die we hebben geïnventariseerd in onze organisatie. We maken een onderscheid tussen de risico's voor de 'algemene dienst' en risico's voor de grondexploitaties. In deze paragraaf volstaan we met een samenvatting van de belangrijkste risico's van de algemene dienst en de belangrijkste risico's van de grondexploitaties zoals bekend op 28 februari 2020. Het gedetailleerd risicoprofiel vindt u in bijlage 'risicokaart'.

Nr.	Onderwerp	€
	Structurele risico's algemene dienst	
1.	Toerekening uren aan investeringen en grondexploitaties	€ 170.000
2.	BUIG-middelen ontoereikend	€ 130.000
3.	WMO-middelen ontoereikend	€ 88.000
4.	Oplopende prijzen grondstoffen	€ 75.000
5.	Huisvesting statushouders	€ 75.000
6.	Algemene uitkering 'trap op trap af'	€ 65.000
7.	Jeugdhulpverlening (specialistische zorg)	€ 65.000
8.	Capaciteitstekort binnen de gemeentelijke organisatie	€ 49.000
9.	Structurele gevolgen omgevingswet	€ 37.500
10.	Informatiemanagement projecten	€ 15.000
11.	Rentewijzigingen	€ 13.000
	Totaal structurele risico's algemene dienst	€ 782.500
	Incidentele risico's algemene dienst	
1.	Wachtgeldregeling wethouders	€ 48.000
2.	Software aangeboden in de Cloud	€ 30.000
3.	Kabels en leidingen	€ 25.000
	Totaal incidentele risico's algemene dienst	€ 103.000

Nr.	Onderwerp	€
	Risico's grondbedrijf	
1.	Gelderakkers 2	€ 1.400.000
2.	De Welder	€ 310.000
3.	Loosche Akkers	€ 205.000
3.	Afzet gronden	€ 160.000
4.	Prijrisico/inflatie	€ 100.000
5.	Geurcontour de Leeuwerik 3	€ 82.500
	Totaal risico's grondbedrijf	€ 2.257.500

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarmee de gemeente in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit betekent dat we het beleid moeten wijzigen. We onderscheiden een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit. We gaan hier nu verder op in.

Structurele capaciteit

Onze structurele weerstandscapaciteit bepalen we de onbenutte belastingcapaciteit voor de onroerendezaakbelastingen. We berekenen de onbenutte belastingcapaciteit op twee wijzen. Enerzijds houden we rekening met de meest recente OZB-tarieven van het gemiddeld niveau in Nederland. We hanteren deze onbenutte belastingcapaciteit voor onze weerstandscapaciteit. Anderzijds laten we ook de OZB-opbrengst zien als we het OZB-tarief hanteren dat opgelegd wordt indien een gemeente een artikel 12 status aanvraagt. Het rijk stelt zo'n gemeente dan onder financiële curatele.

		Ruimte ten opzichte van landelijk artikel 12	
OZB opbrengst Hilvarenbeek 2023	4.055	1.581	3.064
OZB opbrengst landelijk gemiddeld ¹	5.636		
OZB artikel 12 ²	7.119		

Bedragen x € 1000,-

Onze beschikbare capaciteit - de ruimte die beschikbaar is wanneer we het gemiddeld landelijk tarief hanteren - bedraagt € 1.581.000. De onbenutte belastingcapaciteit, wanneer de tarieven gelijk zouden zijn aan de artikel 12 norm, bedraagt € 3.064.000.

Incidentele capaciteit

Voor de incidentele capaciteit weerstandscapaciteit nemen wij bij de omvang van onze algemene reserve en de reserve grondexploitatie risico's - voor resultaatbestemming - mee. In deze stand is verwerkt hoe we met de dekking van € 4,4 miljoen omgaan die benodigd is mochten we het hoger beroep precariobelasting verliezen. € 1,8 miljoen is onttrokken aan de algemene reserve grondexploitaties en € 2,6 miljoen aan de algemene bedrijfsreserve.

Incidentele weerstandscapaciteit (x € 1.000,-)	
Algemene bedrijfsreserve	1.206
Reserve grondbedrijf	2.261

Tabel - De stand van 31-12-2022 (bedragen x € 1.000)

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. Om het structurele weerstandsvermogen te bepalen, confronteren we de structurele risico's met de structurele weerstandscapaciteit. Het incidentele weerstandsvermogen bepalen we door alle incidentele risico's

¹ Bron: Coelo.nl, tarievenoverzicht 2022

² Bron: meicirculaire 2022, tarieven 2022

af te zetten tegen de algemene bedrijfsreserve. De confrontatie van het risicoprofiel en weerstandscapaciteit is hieronder weergegeven.

Weerstandsvermogen (x € 1.000,-)	Beschikbaar		Benodigd	
Structureel Algemene Dienst	A	1.581	B	783
Algemene bedrijfsreserve	C	1.206	D	103
Reserve grondexploitatie-risico's	E	2.261	F	2.258

Ratio's	JR20	JR21	B2022	B2023
Structureel (A / B)	1,0	0,99	0,91	2,02
Algemene bedrijfsreserve (C / D)	0,8	0,76	0,84	11,7
Reserve grondexploitatie-risico's (E / F)	2,2	1,95	1,94	1,00

Conclusie: waardering en normen voor het weerstandsvermogen

We waarderen het weerstandsvermogen zoals opgenomen in onderstaande tabel.

Ratio	Waardering
> 2	uitstekend
1,5 – 2	ruim voldoende
1,0 - 1,5	voldoende
0,8 - 1,0	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

De provincie adviseert ons om een norm vast te stellen voor het noodzakelijke weerstandsvermogen. Wij hebben dit advies ter harte genomen. Wij hanteren een norm van minimaal 1 voor zowel het structurele als het incidentele weerstandsvermogen.

Structureel

Voor het structurele weerstandsvermogen voldoen wij ruim aan deze norm. In de berekening is zelfs alleen gekeken naar het verschil in OZB ten opzichte van het gemiddelde in Nederland en niet naar de uitbreidingsmogelijkheden in vergelijking met een artikel 12 status. Wanneer we deze werkwijze hanteren stijgt de ratio nog van 2,02 naar 3,91. In dat geval is de waardering uitstekend.

Incidenteel

Ook het incidentele weerstandsvermogen van de algemene dienst voldoet ruim aan de norm. Het risico van de precariobelasting is vervallen waardoor de ratio flink is gestegen. Het incidentele weerstandsvermogen voor de grondexploitatie is voldoende. Wanneer we naar het totaal van de incidentele risico's kijken en dit afzetten tegen de totale beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is de ratio 1,47. Dit wordt gewaardeerd als voldoende.

Financiële kengetallen

In deze paragraaf geven wij u een overzicht van enkele financiële kengetallen met als doel u op een eenvoudige manier inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Deze financiële kengetallen zijn verplicht op basis van artikel 11 BBV. Naast een structureel sluitende reële begroting is het voor een gezonde financiële positie ook van belang dat de schulden niet te hoog oplopen, de risico's

binnen de grondexploitatie op te vangen zijn en er nog voldoende financiële ruimte is binnen de exploitatie of om belastingen te verhogen. We gaan eerst in op de normering en daarna volgen de financiële kengetallen.

Normering

Om meer inzicht te krijgen in de kengetallen kiezen we ervoor om aan te sluiten bij de 'signaleringswaarden' die diverse gemeenten gebruiken zoals in onderstaande tabel weergegeven. De signaleringswaarden zijn oorspronkelijk afkomstig uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden zijn geen normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincie. Het is primair bedoeld als instrument voor de raad. Per kengetal zijn signaleringswaarden ingedeeld in drie categorieën. Categorie A is het minst risicovol, categorie B is een risicoprofiel waarbij voorzichtigheid is geboden, categorie C is een risicovol profiel.

Kengetallen	Cat. A	Cat. B	Cat. C
Netto schuldquote	<0,9	0,9 - 1,3	>1,3
Netto schuldquote - correctie verstrekte leningen	<0,9	0,9 - 1,3	>1,3
Solvabiliteitsratio	>0,5	0,2 - 0,5	<0,2
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Grondexploitatie	<0,2	0,2 - 0,35	>0,35
Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpers. huishouden	<0,95	0,95 - 1,05	>1,05

Financiële kengetallen

We hebben de financiële kengetallen berekend voor onze gemeente. U ziet ze in onderstaand overzicht. De kengetallen van 2020 - 2021 hebben we gebaseerd op de voorgaande begrotingsboekwerken. Per kengetal hebben we met kleur weergegeven in welk risicoprofiel het kengetal valt.

Kengetallen	JR2020	JR2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Netto schuldquote	0,55	0,51	0,78	0,76	0,76	1,00	0,99
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0,49	0,46	0,67	0,73	0,73	0,97	0,96
Solvabiliteitsratio	0,26	0,27	0,31	0,17	0,18	0,17	0,17
Structurele exploitatieruimte	-0,02	0,03	0,03	0,00	0,02	0,04	0,00
Grondexploitatie	0,10	0,10	0,10	0,09	0,03	-0,03	-0,01
Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden	1,00	0,97	1,08	0,90	0,90	0,90	0,90

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een laag percentage is gunstig. Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald bepalen we de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief verstrekte leningen. De VNG adviseert om 1,3 als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote voor 2023 is 0,76. De netto schuldquote waarderen we daarmee als goed. Vanaf 2025 komt het kengetal rond de 1,00 en is enige mate van voorzichtigheid geboden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit van de gemeente is afbetaald en de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het betreft het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. De schuldratio is de tegenhanger hiervan. De toename of afname van de schulden in een jaar is het financieringsresultaat van de gemeente. Het wordt ook wel schuldevolutie genoemd. De schuld mag niet zover oplopen dat de financiële positie

in de waagschaal wordt gelegd. De gemeentefinanciën horen - ook bij economisch slecht weer - zonder hulp van buitenaf beheersbaar te blijven. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 0,2 en 0,5 en onder de 0,2 komt het kengetal in het hoogste risicoprofiel.

Voor de begroting 2023 en de volgende jaren bedraagt de waarde 0,17. Dit vraagt om maatregelen om de ratio te laten stijgen. De ratio wordt positief beïnvloedt als het eigen vermogen (lees: reserves) toeneemt. Dit kunnen we realiseren door terughoudend om te gaan met de inzet van de geraamde incidentele resultaten voor de jaren tot en met 2025. Ter illustratie: wanneer we de geraamde positieve begrotingssaldi zouden toevoegen aan de reserves stijgt de ratio in 2026 naar de 0,2. Ook wordt de ratio beïnvloedt door de mate van grotere investeringen. Daardoor neemt namelijk het balanstotaal toe, met een negatief effect op de ratio tot gevolg. Voor de ratio is terughoudendheid met extra nieuwe investeringen van belang.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De provincie hanteert de richtlijn dat de begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Het structurele saldo berekenen we in hoofdstuk 3 'Overzicht van baten en lasten en de balans met toelichting van de jaarrekening. Als het structurele saldo positief is dan is het kengetal van de structurele exploitatieruimte ook positief. We berekenen dit kengetal namelijk door het structurele saldo van de baten en lasten te delen door de totale baten.

De provincie hanteert een structureel saldo van 0 als minimaal. Wij hanteren daarom als norm dat de structurele exploitatieruimte minimaal 0 moet zijn. Met een kengetal van 0,00 in 2023 voldoen wij aan deze norm. In 2026 komt de ratio afgerond op 0,00 (feitelijk net onder 0). We kunnen de structurele exploitatieruimte vergroten door het eigen beleid aan te passen waardoor we meer structurele opbrengsten ontvangen of minder structurele kosten maken.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De boekwaarden van verliesgevende plannen zijn gebaseerd op de actuele marktwaarde en voor verwachte verliezen zijn voorzieningen getroffen. De invloed van de grondexploitatie op de exploitatie is met een kengetal van 0,09 in 2023 beperkt. De invloed loopt de komende jaren ook terug. Daarnaast hebben we een aparte algemene reserve voor de grondexploitatie waarmee we risico's opvangen.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijke gemiddelde. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2022 bedragen € 904. De gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Hilvarenbeek bedragen € 811 in 2023. Het kengetal komt daardoor op 0,90. Daarmee is onze lokale lastendruk normaal. Het kengetal is sterk gewijzigd ten opzichte van de voorgaande jaren. Dit komt omdat het COELO een nieuwe berekeningsmethode heeft gebruikt voor de bepaling van de gemiddelde WOZ-waarde. Wanneer deze nieuwe berekeningssystematiek wordt toegepast op 2022 zou het kengetal 0,88 zijn in 2022.

Algemene conclusie financiële positie

Door het aanwenden van ruim 4 miljoen ter afdekking van precario komt met name de solvabiliteitsratio onder druk te staan. Dit ziet u terug bij het onderdeel solvabiliteitsratio. We noemen daar ook een aantal maatregelen ter verbetering van de ratio.

Paragraaf 3

Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf gaat in op hoe wij onze kapitaalgoederen beheren en onderhouden. Het gaat zowel om gemeentelijke wegen, riolering en gebouwen, als om groen, sportvelden en water. Het grootste deel van de werkzaamheden aan kapitaalgoederen vloeit voort uit onze verantwoordelijkheden als eigenaar en beheerder van de publieke ruimte en van een aantal eigendommen. We hebben een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoud hiervan zijn medebepalend voor het voorzieningenniveau binnen onze gemeente. Ze bepalen uiteraard ook de hoogte van de lasten die dit met zich meebrengt.

De paragraaf geeft inzicht in de beleidskaders voor instandhouding van kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan. We gaan eerst in op de kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte. Hierna lichten we de categorie gebouwen toe.

Onderhoud openbare ruimte

Beheer openbare ruimte

Het openbaar groen wordt door ons al jaren onderhouden op onderhoudsniveau B met uitzondering van de Vrijthof die we op niveau A onderhouden. De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een bestek. Dit is deels een beeldbestek met posten die op een bepaald beeld onderhouden moeten worden. Denk hierbij aan de aanwezigheid van onkruid. Voor de controle op deze posten gebruiken we de beeldlatten van het CROW. Daarin is omschreven aan welke voorwaarden voldaan moet worden. Door de toezichthouders van de buitendienst wordt hierop steekproefsgewijs gecontroleerd.

Daarnaast zijn er werkzaamheden op frequentie basis opgenomen. Denk hierbij aan het knippen van de hagen dat we twee keer per jaar uit laten voeren. En andere werkzaamheden die nauwelijks uitvoerbaar zijn op basis van beeld, zoals het onderhoud aan de parkeerkelder.

Sinds 2016 hebben we in ons bestek voor werkzaamheden aan het openbaar groen een speciale paragraaf opgenomen voor social return. We bieden bijvoorbeeld (leer)werkplekken en stageplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De begeleidingskosten en opleidingskosten voor deze personen zijn onderdeel van het bestek. Ook in het nieuwe driejarige bestek nemen we deze paragraaf op. Helaas hebben we de ervaring dat deze social return paragraaf maar een beperkt resultaat geeft als het gaat over mensen die op deze manier ingezet kunnen worden.

Beleidskader Spelen

De beleidsnota Spelen vormt het kader voor ons speelterreinenbeleid. Vanaf 2021 vervangen we alleen toestellen waarvan uit de keuring is gebleken dat ze gevaarlijk zijn. Daarnaast zijn in overleg met

bewoners enkele speelplekken vernieuwd. Al onze speeltoestellen worden per jaar vier keer gecontroleerd waaronder één keuring door een extern deskundige.

Financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidskader

We maken het volgende financiële onderscheid:

1. Exploitatiekosten, exclusief de kapitaallasten;
2. Kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) van investeringen;

Afgerond op € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Exploitatiekosten	973.000	956.000	956.000	956.000
2. Kapitaallasten	9.000	8.000	6.000	6.000

In de exploitatiekosten in 2023 een extra bedrag van € 17.000 opgenomen voor extra onderhoud, snoeien en rooien van bomen. Hiertoe besloot de raad met de vaststelling van de voorjaarsnota 2020 (nr. 33).

In de exploitatiekosten is vanaf 2023 een extra bedrag van € 25.000 opgenomen voor het oplossen van de problematiek omtrent de worteldruk van bomen. Hiertoe besloot de raad met de vaststelling van de voorjaarsnota 2021 (nr. 32).

Sportvelden

Beleidskader

Het onderhoud aan de sportvelden stemmen we jaarlijks af met de diverse gebruikers. Daarnaast voeren we groot onderhoud uit. Dit doen we op basis van een raambestek. Daarbij worden de werkzaamheden afgestemd op de noodzaak. Het bestek heeft nog een looptijd tot en met 2023.

In 2023 maken we nieuw accommodatiebeleid met daarin ook de toekomstige afspraken over beheer en onderhoud.

Financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidskader

We maken het volgende financiële onderscheid:

1. Exploitatiekosten, exclusief de kapitaallasten;
2. Kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) van investeringen;

Afgerond op € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Exploitatiekosten	186.000	183.000	183.000	183.000
2. Kapitaallasten	70.000	67.000	65.000	61.000

Riolering en Water

Beleidskader

De wet milieubeheer verplicht gemeenten om een actueel gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) te hebben. In februari 2022 is het Riool- en Waterprogramma voor de periode 2022-2026 vastgesteld. Daarbij is een kostendekkingsplan met kostendekkende tarieven opgesteld voor de periode 2022 tot en met 2026.

Financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidskader

Om uitvoering te geven aan het beleidskader kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Saldo exploitatielasten en -baten, inclusief overhead en fictieve BTW, maar exclusief kapitaallasten

2. Kapitaallasten, zijnde rente- en afschrijvingslasten investeringen. Inclusief de kapitaallasten van de investeringen in de komende jaren. De nieuwe investeringen vindt u terug in de bijlage 'Overzicht investeringen (meerjarig).
3. Rioolrechten
4. Mutatie voorziening riolering = Saldo product riolering. Geraamde stand van de voorziening per 01-01-2023 = € 4.871.000

Exploitatie Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Saldo Exploitatielasten en –baten	1.440	1.425	1.406	1.468
2. Kapitaallasten	526	537	540	532
3. Rioolrechten	-/- 1.522	-/- 1.522	-/- 1.522	-/- 1.522
4. Onttrekking aan voorziening = inkomst	-/- 444	-/- 440	-/- 424	-/- 478

Wegbeheer

Beleidskader

In februari 2022 heeft de raad het nieuw beleids- en wegenbeheerplan 2021-2025 scenario 2a vastgesteld. Daarbij wordt onderhoudsniveau C als ondergrens gehanteerd. Voor de voetpaden zijn extra middelen beschikbaar gesteld om knelpunten aan te pakken en het onderhoudsniveau te verbeteren. Er wordt meer preventief onderhoud uitgevoerd zodat de kosten voor groot structureel onderhoud uitgesmeerd worden over een langere periode. De provincie hanteert als toezichthouder van gemeenten zelf ook onderhoudsniveau C als ondergrens bij de integrale toetsing van de financiële positie van de gemeente. Het nieuwe beheerplan kunnen we uitvoeren binnen de huidige beschikbare middelen voor wegenonderhoud. Wij verwachten dat dit geen nadelige effecten oplevert voor de kwaliteit van onze wegen en dat de verkeersveiligheid niet in het geding komt.

Er spelen nog een aantal ontwikkelingen zoals het centrum van Esbeek, Hart van Haghorst, fietspad bij de Dunsedijk, snelfietsroutes Eindhoven - Tilburg en Tilburg - Goirle – Hilvarenbeek. Hiervoor zijn geen middelen in onze begroting opgenomen.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

Om het beleidskader uit te voeren, kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Klein jaarlijks onderhoud, aangevuld met overige kleinere exploitatiekosten;
2. Jaarlijks groot onderhoud aan asfalt- en elementenverharding, die we ten laste van de voorziening dekken;
3. Storting in voorziening ter dekking van de jaarlijkse kosten voor groot onderhoud (geraamde stand van de voorziening per 1 januari 2023 = € 876.000);
4. Kapitaallasten rehabilitaties, zijnde rente- en afschrijvingslasten voor vervangingen van het wegdek inclusief de fundering. Betreft bestaande en nieuwe kapitaallasten samen. De nieuwe investeringen vindt u terug in de bijlage 'Overzicht investeringen (meerjarig).

Kosten Afgerond op € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Klein jaarlijks onderhoud	171.000	171.000	171.000	171.000
2. Jaarlijks groot onderhoud	425.000	405.000	420.000	510.000
3. Storting in voorziening	376.000	376.000	376.000	376.000
4. Kapitaallasten rehabilitaties	110.000	126.000	140.000	160.000

Openbare verlichting

Beleidskader

Uitgangspunt voor onderhoud en vervanging van afgeschreven materieel is het vastgestelde beleidsplan 'Openbare Verlichting 2012 -2021'. Dit beleidsplan is opgesteld overeenkomstig de bepalingen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV).

Ondanks het feit dat de geldigheidsduur van het beleidsplan is verstreken, biedt het meer dan voldoende handvaten om de ingeslagen weg voort te zetten om conventionele verlichting te vervangen door onderhoudsvriendelijke en energiezuinige duurzame ledverlichting. We zijn wel voornemens om het beleidsplan te herzien in 2024. Kosten hiervoor bedragen €10.000.

Eveneens zijn we voornemens het fietspad nabij Annanina's Rust te voorzien van verlichting. Ten gevolge van de reconstructie van de provinciale weg N395 heeft de provincie Noord-Brabant daar haar lichtmasten verwijderd. Haar beleid is dat enkel en alleen verlichting wordt geplaatst bij en naar aanloop van conflictvlakken. Conflictvlakken zijn bijvoorbeeld rotondes of kruisingen. Gebruikers van het fietspad voelen zich sociaal onveilig en klagen over slecht zicht.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

Om uitvoering te geven aan het beleidskader kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Exploitatiekosten, zijnde jaarlijks regulier onderhoud, oplossen storingen en stroomverbruik;
2. Jaarlijkse kapitaallasten (in de vorm van rente en afschrijving) bij vervangingen lichtmasten en armaturen. De nieuwe investeringen vindt u terug in de bijlage 'Overzicht investeringen (meerjarig).

Openbare Verlichting Afgerond op € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Exploitatiekosten	150.000	150.000	150.000	150.000
2. Kapitaallasten	51.000	54.000	56.000	55.000

Gemeentelijke gebouwen

Beleidskader onderhoud gebouwen

Voorzieningen waaronder gebouwen voor sport, onderwijs, gemeenschap, cultuur en zorg in onze gemeente zijn belangrijk. In 2022-2023 wordt nieuw accommodatie- en vastgoedbeleid opgesteld, omdat het nodig is om vast te leggen hoe de gemeente met accommodaties omgaat. Het op te stellen beleid moet duidelijkheid geven over de kosten, de betaalbaarheid en verantwoordelijkheden. Dan wordt ook duidelijk gemaakt welke effecten dit voor het vastgoedbeheer teweegbrengt. We vragen de (sport)verenigingen mee te denken over het accommodatiebeleid.

Het gehele pakket van Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma's (DMJOP's) wordt in 2023 voor de periode van 2023 - 2025 geactualiseerd en hierin worden verdere stappen gezet naar verduurzaming van het eigen vastgoed. Dit zal gedeeltelijk gelijk parallel lopen met het accommodatie- en vastgoedbeleid en nog na-ijlen in 2024. De extra kosten en opbrengsten zijn nog niet in beeld gebracht.

Op basis van de DMJOP's en technische inspecties maken we een jaarplanning 2023 voor de uit te voeren werkzaamheden. We hebben een actueel beeld van de benodigde middelen voor het meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen voor de gemeentelijke gebouwen.

We maken onderscheid tussen kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. De kosten voor groot onderhoud - zoals schilderwerk - brengen we in één keer ten laste van de voorziening. Bij vervangingsinvesteringen – zoals vervangen van een dak - brengen we jaarlijks de kapitaallasten (afschrijvingen en rente) afhankelijk van de afschrijvingsperiode ten laste van de exploitatie.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

Om uitvoering te geven aan het beleidskader kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Jaarlijkse storting in de voorziening gemeentelijke gebouwen en gymnastieklokalen (geraamde stand voorziening per 01-01-2023 € 1.438.000);
2. Jaarlijkse kosten ten laste van de voorziening gemeentelijke gebouwen en gymnastieklokalen;

Voorziening Gebouwenbeheer Afgerond op € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Storting in voorziening	243.000	243.000	243.000	243.000
2. Kosten ten laste van voorziening	487.000	220.000	220.000	220.000

De gemeentelijke begroting moet worden opgesteld volgens de regels van het stelsel van baten en lasten. Dat wil zeggen dat we uitgaven en inkomsten toerekenen aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Dit betekent bijvoorbeeld dat investeringen in een gebouw dat x jaar meegaat niet ten laste komen van het jaar waarin de rekeningen zijn betaald, maar worden gespreid over de jaren waarin het gebouw wordt gebruikt.

Voor gezonde gemeentefinanciën is alleen sturen op baten en lasten niet genoeg. We moeten ook sturen op uitgaven en inkomsten (kasstelsel). Kopen we bijvoorbeeld een nieuw gebouw dan betekent dit dat we eenmalig een bedrag betalen aan de verkoper. We moeten er dan bij stilstaan hoe we dit financieren. Betalen we het bedrag met onze eigen middelen - hebben we het bijvoorbeeld op onze bankrekening staan - of moeten we een lening afsluiten waardoor we een schuld opbouwen? Het is belangrijk dat we de schuld in de gaten houden en deze niet te hoog laten oplopen.

We gaan in deze paragraaf allereerst in op de gemeentelijke financieringsbehoefte. Daarna beantwoorden we de vraag hoe we in onze financieringsbehoefte voorzien en in hoeverre dat past binnen de wettelijke kaders. Vervolgens evalueren we onze schuldpositie. Omdat we financieren met externe middelen hebben we te maken met rente. We gaan in op de rentes die we hanteren en het renteresultaat.

Financieringsbehoefte

Hoe we omgaan met onze financiering, hebben we vastgelegd in de financiële verordening. De behoefte aan financiering ontstaat hoofdzakelijk door twee zaken. Enerzijds door investeringen in materiële vaste activa, zoals wegen, gebouwen en riolering. Anderzijds door verstrekte leningen en onze grondexploitaties. Dit laatste komt doordat bij grondexploitaties de kosten voor de baten uitgaan. We voorzien in deze financieringsbehoefte door - naast de eigen reserves en voorzieningen - geld te lenen. We brengen dit cijfermatig in beeld in de meerjarenprognose van de balans in hoofdstuk 3. Omdat we niet genoeg middelen beschikbaar hebben om in de verwachte financieringsbehoefte te voorzien, ontstaat per saldo een behoefte aan nieuwe financiering.

Financiering (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Financieringsbehoefte	- 7.846	- 6.491	- 13.598	- 14.946

De financieringsbehoefte geldt van jaar tot jaar. Het is bijvoorbeeld niet zo dat de financieringsbehoefte van 2026 bovenop de financieringsbehoefte van 2025 komt. In de tabel is al rekening gehouden met de investeringslijst uit bijlage 3. Bij de interpretatie van deze cijfers moet u rekening houden met het volgende. Allereerst maken we financieel ruimte om investeringen te kunnen plegen. Echter, in de praktijk lopen geplande investeringen regelmatig vertraging op. Het geld dat we hiervoor nodig

hebben hoeven we dan ook pas later te lenen. Ten tweede lopen in het verleden afgesloten leningen ook weer af. Dit verklaart ook een deel van de nieuwe financieringsbehoefte. We voorzien in onze (nieuwe) financieringsbehoefte door continu binnen de kaders kort en lang te lenen.

Kaders kortlopende leningen (kasgeldlimiet)

Op grond van de kasgeldlimiet mogen we ruim € 3,65 miljoen aan 'kort geld' aantrekken. De kasgeldlimiet bepaalt namelijk dat onze gemiddelde netto-vlottende schuld in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan 8,5% van ons begrotingstotaal, dat in 2023 zo'n € 43 miljoen aan lasten - inclusief reservemutaties - bedraagt. De meerjarenbegroting laat zien dat we in alle jaren te maken krijgen met een financieringstekort. We blijven de financieringsbehoefte nauwlettend volgen op basis van onze liquiditeitsprognoses. Deze is uiteindelijk bepalend voor de strategische afweging voor het aantrekken van kort of lang geld.

Kaders langlopende leningen (renterisiconorm)

De renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks 20% van het begrotingstotaal onderhevig mag zijn aan renteherziening en herfinanciering. Hiermee is een maximumgrens gesteld aan het renterisico op de langlopende leningenportefeuille. Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Herfinanciering is het totaalbedrag aan aflossingen op de bestaande leningenportefeuille. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, lopen we € 1,58 miljoen renterisico [3] in 2023, terwijl de norm [4] ruimte geeft tot € 7,02 miljoen. Deze renterisiconorm is afgeleid van het begrotingstotaal.

Bedragen x € 1mln		2023	2024	2025	2026
1a	renteherziening op vaste schuld o/g	0,00	0,00	0,00	0,00
1b	renteherziening op vaste schuld u/g	0,00	0,00	0,00	0,00
1	renteherziening op vaste schuld (1a -/- 1b)	0,00	0,00	0,00	0,00
2	aflossingen	1,58	1,79	1,19	1,19
3	renterisico op vaste schuld (1 + 2)	1,58	1,79	1,19	1,19
4a	begrotingstotaal, afgerond op 1 mln	43	42	40	40
4b	percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	renterisiconorm (4a x 4b)	8,60	8,40	8,00	8,00
5a	ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	7,02	6,61	5,81	5,81
5b	overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	0,00	0,00	0,00	0,00

Langlopende leningen

Afhankelijk van het verloop van de financieringsbehoefte en rente-ontwikkelingen gaan we in 2023 of in een van de direct daaropvolgende jaren een conversie uitvoeren. Dit betekent dat we dan kortlopende geldleningen, nodig voor het financieringstekort, vervangen door een - vaste - langlopende geldlening.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren is verplicht en betekent dat we al onze overtollige liquide middelen - die we (tijdelijk) niet nodig hebben om onze publieke taken en verantwoordelijkheden uit te oefenen - boven een bepaald drempelbedrag verplicht moeten aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën.

De drempel voor schatkistbankieren, opnieuw vastgesteld vanaf 1 juli 2021, ligt voor onze gemeente tussen een minimum van € 1,0 miljoen en een maximum van € 10,0 miljoen. Op basis van 2% van het begrotingstotaal van € 43 miljoen komt de gemeente niet uit boven de ondergrens van € 1,0 miljoen.

Gezien het ontbreken van overtollige middelen is de ‘budgettaire impact’ van Schatkistbankieren voor onze gemeente in ieder geval tot en met 2025 nihil. We hebben dan namelijk een financieringstekort in plaats van een structureel financieringsoverschot.

Schuldpositie

Voor gezonde, houdbare gemeentefinanciën is alleen sturen op baten en lasten niet genoeg. We moeten ook kijken naar de hoogte van de schuld. Rente en aflossingen leggen tenslotte een beslag op de toekomstige begroting. Hoe meer we extern financieren, hoe hoger de schulden, hoe meer rente en aflossingen drukken op onze toekomstige begroting. In de paragraaf ‘weerstandsvormogen en risicobeheersing’ gaan we in op de risico’s die we hierbij lopen.

Renteontwikkeling

Refi rente is in 2022 verhoogd

De refirente - ook wel herfinancieringsrente genoemd - is de rente die banken moeten betalen aan de ECB (Europese Centrale Bank) wanneer zij geld bij de ECB opnemen. Bankēn gebruiken deze faciliteit als ze liquiditeiten te kort komen. De herfinancieringsrente staat al vanaf maart 2016 op 0,00%.

Door de renteontwikkelingen en oplopende inflatie, vanaf het begin van 2022, heeft de ECB besloten om op 21 juli 2022 de herfinancieringsrente - ook wel beleidsrente genoemd - vast te stellen op 0,50%

De driemaands Euribor rente - waarbij de leningen een looptijd hebben van drie maanden -, volgt in grote lijnen het verloop van de refirente. Begin 2022 was de driemaands Euribor rente nog licht negatief, halverwege 2022 is deze opgelopen tot 0,71%. Dit geldt ook voor de lange rente; lag de eerdere prognose op licht stijgende rentetarieven, inmiddels is de verwachting dat de lange rente oploopt naar boven de 2% eind 2022.

Als de inflatie rond de huidige niveaus blijft (ca. 10%) zijn verdere rentestijgingen waarschijnlijk. Voor een rentedaling zal een verlichting van de inflatie nodig zijn, maar ook bijvoorbeeld een daling van de olieprijs. De verwachting is aldus dat de rentetarieven op de korte tot middellange termijn zullen blijven stijgen. Deze verwachting is gebaseerd op de volatiliteit in de markt.

De inflatie in de Eurozone blijft doorstijgen. Dit zorgt voor koopkrachtdaling en dat zal zorgen voor vertraging van de economische groei. Volgens recente cijfers was de groei van de Nederlandse economie in 2021 3,9%. De onzekerheid voor 2022 blijft groot vanwege de oorlog in Oekraïne.

De Nederlandse Bank (DNB) verwacht dat onze economie in 2022 groeit met 2,8%. De groei in 2022 is vooral te danken aan het zeer krachtige herstel eind 2021 na de coronacrisis. Naar verwachting komt de inflatie op ca. 9% uit in 2022 en ca. 4% in 2023.

De BNG tekent aan: als de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne dieper zijn en langer aanhouden, dan leidt dit tot hogere energieprijzen en onrust op financiële markten. In dat geval zwakt de economie verder af en loopt de inflatie hoger op.

Rente uitgangspunten

Voor de berekening van de rentelasten en –opbrengsten hanteren we de volgende uitgangspunten:

	2023	2024	2025	2026
Financieringsoverschot	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Financieringstekort (tot kasgeldlimiet)	0,50%	0,50%	0,50%	0,50%
Financieringstekort (boven kasgeldlimiet)	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
Omslagrente (kapitaallasten investeringen)	0,80%	0,80%	0,80%	0,80%
Omslagrente (grondexploitatie)	0,83%	0,83%	0,83%	0,83%
Projectfinanciering binnensportaccommodatie	1,66%	1,66%	1,66%	1,66%

Renteresultaat

Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen de daadwerkelijk te betalen en te ontvangen rente en aan de exploitatie toegerekende rente. In hoofdstuk 'algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien' is het renteresultaat gepresenteerd vanuit de financieringsfunctie. Het resultaat is positief omdat de rente die we nu betalen lager is dan de rente die we standaard doorberekenen aan onder andere investeringen. Dit voordeel hebben we ingezet als algemeen dekkingsmiddel. In bijlage 'berekening renteresultaat' brengen we de totstandkoming van het renteresultaat in beeld.

Paragraaf 5

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf leest u meer over onze bedrijfsvoering. We gaan specifiek in op een aantal aandachtspunten in de bedrijfsvoering zoals de financiële besturing en beheersing, personeel en informatiemanagement.

Aandachtspunten bedrijfsvoering

Besturing en beheersing

Om u in staat te stellen uw kaderstellende en controlerende rol in te vullen, hebben we afspraken gemaakt over de jaarlijks door de organisatie op te leveren begrotings- en verantwoordingsdocumenten zoals de begroting, voorjaarsnota(+), najaarsnota en jaarstukken.

De risicovolle processen beheersen we met behulp van de interne controles die we uitvoeren op basis van onze Interne Controle plannen.

Organisatieontwikkeling

Een van de uitgangspunten in het Samenlevingsakkoord is 'modern bestuur, invloedrijke inwoners'. Wij willen een betrokken gemeente zijn die deskundig en tijdig inspeelt op vragen van inwoners en ondernemers. Een gemeente die in samenspraak en samenkracht de leefomgeving en leefbaarheid in de kernen voortdurend zo optimaal mogelijk maakt. Hiervoor is nodig dat de gemeentelijke organisatie aansluit bij de opgaven van de gemeente Hilvarenbeek, haar inwoners, ondernemers en partnerorganisaties. De wereld is tegelijkertijd in transitie en democratische vernieuwing staat hoog op de agenda in het samenlevingsakkoord. Daarbij hoort de vraag beantwoord te worden wat voor type gemeentelijke organisatie gewenst is. Wat vraagt dit in de komende jaren van de organisatieontwikkeling, van medewerkers, van de strategie en cultuur van de organisatie, systemen en werkwijzen.

Evalueren en mogelijk bijstellen van het programma organisatieontwikkeling "Samen Krachtig Vooruit"

Het programma voor organisatieontwikkeling "Samen krachtig vooruit", dat inmiddels enkele jaren loopt moet opnieuw tegen het licht gehouden worden en aangepast worden aan de ambities van het nieuwe collegeprogramma.

In 2022/2023 starten we met de beantwoording van de vraag welk type organisatie we nodig hebben als we de bestuurlijke ambities in samenwerking met inwoners, ondernemers en partners willen realiseren. Hiervoor hebben we externe ondersteuning nodig. De kosten hiervoor zijn € 15.000 in 2023 en € 15.000 in 2024. Dit betekent ook een evaluatie en mogelijk een bijstelling van het programma organisatieontwikkeling "Samen Krachtig Vooruit". Naar verwachting vergt dit een vernieuwd meerjarig ontwikkeltraject. In 2023 starten we met de uitvoering hiervan en dit loopt door in de komende jaren.

Cultuurontwikkeling

Een belangrijk element in dit meerjarig traject is cultuurontwikkeling. Ontwikkelen van een organisatiecultuur is vaak moeilijk en langdurig en vraagt om externe ondersteuning. Kosten hiervoor zijn €25.000 in 2023 en € 10.000 in 2024.

Vergroten van de strategische slagkracht

Om onze strategische slagkracht te versterken hebben we in 2022 de topstructuur van onze organisatie gewijzigd. Met een structuurwijziging alleen ben je er nog niet. Dit vergt een andere manier van sturen, ontwikkeling van leiderschap en een nadrukkelijker positionering van (strategische) beleidsmedewerkers. Een leertraject hiervoor wordt gestart in 2022 en loopt door 2023 in 2024.

Personeel en formatie

Een van de uitgangspunten in het Samenlevingsakkoord is 'modern bestuur, invloedrijke inwoners'. Wij willen een betrokken gemeente zijn die deskundig en tijdig inspeelt op vragen van inwoners en ondernemers. Om dit te bereiken, werken we voortdurend aan verbetering van onze dienstverlening. Hierbij is het van belang dat we over voldoende gekwalificeerd personeel beschikken. Het ambitieniveau en forse bezuinigingen in de afgelopen jaren hebben een sterke wissel getrokken op personeel en bemensing van de organisatie. Dit vraagt om keuzes maken in ambities voor de komende periode en een passende bemensing van de organisatie. Daarnaast komt door de vergrijzing van ons personeelsbestand en de krapte op de arbeidsmarkt de bedrijfscontinuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening onder druk te staan. Werkdruk loopt op en ongewenste uitstroom stijgt. Huidige medewerkers worden actief benaderd voor een baan elders. Deze schaarste op de arbeidsmarkt heeft een langdurig karakter aangezien de beroepsbevolking daalt.

Opstellen wervingsstrategie

Dit vraagt ons om na te denken over het binden en boeien van onze medewerkers. Ook moeten we inzetten op onze wervingsstrategie om vacatures in te kunnen blijven vullen. Dit betekent onder andere meer aandacht voor employer branding, maar ook meer inzet op wervingscampagnes en bredere/andere inzet van wervingskanalen en -tools. De samenwerking met Goirle en Oisterwijk kan hierbij ook beter benut worden, bijvoorbeeld door de inzet van een recruiter voor de drie gemeenten. Zo kan volledige aandacht aan de werving worden besteed en kunnen vacatures snel en doeltreffend worden ingevuld. Daarnaast geven aandacht aan arbeidsmarktcommunicatie, doelgroepanalyse en -beleid, inzet van de juiste wervingstools en de versnelling van wervingsprocedures. Ook maken we meer gebruik van stagiaires en traineeships en gaan we actief aan de slag met leer- en loopbaanlijnen binnen GH0. We schatten in voor deze activiteiten in 2023, 2024 en 2025 € 12.000 per jaar nodig te hebben.

Formatie

In onderstaande tabel zetten we de formatie exclusief bestuur af tegen de formatie 2022.

	raming begroting 2023	raming begroting 2022
Reguliere formatie	121,1	118,1
Griffiefunctie	1,8	1,8
Garantiebanen	1,4	1,7
Bovenformatief	2,1	2,4
Totaal exclusief bestuur	126,4	124,0

Het verschil 3,0 fte bij reguliere formatie betreft 0,7 fte voor digitale communicatie (de taakstelling waarmee de functie online communicatiemedewerker in begroting 2022 verviel wordt anders ingevuld (VJN22/29) en komt daarmee terug in de formatie) en het uitbreiden van de formatie met 0,5 fte voor bodemtaken (VJN22/05). In de voorjaarsnota 2018++ is besloten om met 2,5 fte in GH0-

verband het gegevensmanagement voor de drie gemeenten uit te voeren, waarvan 0,8 fte voor onze gemeente. Deze formatie-uitbreiding zal nu geëffectueerd worden en was tot nu toe nog niet verwerkt in het cijfer voor de reguliere formatie. Daarnaast is er nog 1 fte voor datagedreven-werken vanaf 2023 aan de formatie toegevoegd in VJN2021.

De 2,1 fte bovenformatief betreft de tijdelijke formatie van 0,6 fte evenementencoördinator VTH (t/m 2024), en verder 1,5 fte projectleiders met een vaste aanstelling waarvoor dekking is binnen projecten en GREX.

De formatie en bijbehorende bruto salarislsten, inclusief bestuur, zijn als volgt over de programma's verdeeld:

Programma	Formatie (fte)	Brutosalaris
1. Samenlevend	26,0	1.945.692
2. Belevend	39,2	2.877.369
3. Ondernemend	1,7	122.489
4. Dienstverlenend	9,3	822.160
6. Overhead	51,7	4.098.842
Investerings	2,5	218.038
Eindtotaal	130,4	10.084.590

Ander systeem van functiebeschrijving- en waardering

In 2023 stappen we over naar een ander systeem van functiebeschrijving- en waardering: HR21. De financiële middelen voor de implementatie zijn beschikbaar. Mogelijk heeft de overstap naar HR21 gevolgen voor de inschalingen van een beperkt aantal functies.

Hybride werken

We bouwen de regionale samenwerking met Goirle en Oisterwijk verder uit. Door samenwerking zijn we minder kwetsbaar. Ook biedt samenwerking kansen. Bijvoorbeeld voor loopbaantrajecten en uitwisseling van personeel. Zo blijven we een aantrekkelijke werkgever voor onze medewerkers en kunnen we medewerkers langer aan ons binden. Ook de mogelijkheid om hybride te kunnen werken maakt ons een aantrekkelijk werkgever, zowel voor onze huidige medewerkers als voor potentieel nieuwe medewerkers. Vanuit goed werkgeverschap faciliteren we de thuiswerkplek van medewerkers. In deze krappe arbeidsmarkt kan dat gezien worden als een aantrekkelijke arbeidsvoorwaarde. Goirle en Oisterwijk hebben een structurele regeling voor hybride werken, waar wij vanuit de samenwerking maar vooral vanuit zorg voor onze medewerkers, bij aan willen sluiten. We faciliteren het hybride werken van medewerkers vanuit het oogpunt van personele zorg, maar ook om hen vanuit goed werkgeverschap langere tijd aan ons te binden.

De visie op hybride werken is recent vastgesteld, maar moet nog verder uitgewerkt worden. We zorgen voor goede facilitering van de thuiswerkplek van onze (toekomstige) medewerkers, zodat zij hun werk op een gezonde wijze kunnen uitvoeren. Dit doen we door onze tijdelijke regeling hybride werken die we in coronatijd hebben opgesteld structureel te maken.

Ook zorgen we ervoor dat in de kantooromgeving voldoende faciliteiten zijn die digitaal vergaderen mogelijk maken. Die faciliteiten bestaan uit software (zoals de app MS Teams), apparatuur (zoals laptops en videoschermen) en geschikte ruimtes (zoals "belcellen"). Daarnaast wordt het gemeentehuis meer ingericht op de functies waarvoor men zeker naar kantoor komt, dus voor het ontmoeten en (creatief) samenwerken.

In 2022 wordt een plan gemaakt met bijbehorende tekeningen om de werkplekken aan te passen, afzonderingsplekken te maken (“telefooncellen”) en ontmoetingsplekken te maken. De eventuele kosten voor de aanpassingen volgen uit dit plan en zijn nog niet in onze begroting opgenomen.

Contractbewaking

Voor contractbewaking en andere administratieve werkzaamheden willen we een kostenbewaker gaan aannemen. Deze persoon ziet erop toe dat alle contractueel gemaakte afspraken worden nagekomen en met name welke in anterieure overeenkomsten gemaakt zijn. In de voorbereidende fase is er veel aandacht om alles goed vast te leggen in. Verder gaat deze nieuwe medewerker zich ook bezighouden met de energierekeningen en energieverbruik en de doorbelastingen daarvan, alsmede huurdoorbelastingen, parkeeronthefingen blauwe zone, bodemonderzoeken invoeren en verplichtingen aanmaken. Hiervoor is het noodzakelijk om een administratieve kracht in te zetten van voldoende niveau die ook de contracten goed kan lezen en begrijpen. We vragen om hiervoor € 35.000 beschikbaar te stellen om eind 2023 een eerste aanzet te maken.

Informatiemanagement

Visie en ontwikkeling digitale transformatie

Door het Rijk wordt op dit moment een Strategische Visie op de digitale transformatie opgesteld. Digitalisering zorgt voor snelle veranderingen in technische mogelijkheden. Inwoners, bedrijven, instellingen en overheid zijn bezig met de digitale transformatie en digitale middelen zijn inmiddels vitaal voor het functioneren van onze samenleving. De Coronapandemie maakte dat nog eens duidelijk. Voor de digitale transformatie is het belangrijk onze gezamenlijke digitale randvoorwaarden op orde te hebben. Bijvoorbeeld door ons ICT-landschap te vernieuwen waarbij we blijvend oog houden voor de inwoners. Dit vraagt daarnaast om investeringen in mensen, organisatie en cultuur en is een stevige veranderkundige opgave waar de overheid voor staat. In de strategie worden drie belangrijke punten genoemd:

- verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven;
- de informatievoorziening door de overheid;
- transparantie en openheid.

Onze gemeente zal de komende jaren ook voor deze strategie gesteld staan.

Platform ontwikkelingen

Door de digitale transformatie zetten we in op een geleidelijke en gestructureerde transitie naar een toekomstbestendige ICT. Daarvoor gaan we gebruik maken van meer Office365 (O365) toepassingen. Zo is O365 o.a. de basis/het platform voor het nieuwe zaakstelsel Onegov voor het beheer van onze informatie dat we geïmplementeerd hebben. Dit platform kan ook toegepast worden voor onze telefonie, samenwerken, online werken etc. En het is het platform voor onze digitale werkplek. Daarmee richten we ons ook op meer gebruik van Cloud oplossingen en aansluiting op Common Ground. Digitalisering is een structureel onderdeel van beleid en dienstverlening. Het moet daarin centraal staan want het biedt kansen op een goede uitvoering (bv met app's of robotisering) en handhaving van het beleid. De komende jaren zal deze digitale transformatie gestalte krijgen.

Ontwikkelen en inrichten datagestuurde werken

Om heldere beleidskeuzes te kunnen maken als het bijvoorbeeld gaat om jeugdzorg, inkoop van WMO-ondersteuning of onderhoud in de buitenruimte is goede (sturings)-informatie belangrijk. Het ontwikkelen van het beheer van data naar informatie die nodig is om operationele en strategische keuzes te maken (data gedreven werken) staat de komende jaren op de agenda. Om klaar te zijn voor de digitale toekomst bundelen we kennis, kunde en financiële middelen en werken we samen met de gemeenten Goirle en Oisterwijk (GHO) en onze IT-partner Equalit. Daarbij werken we aan een duurzame structuur en processen en stellen we meetbare indicatoren vast. In GHO-verband stellen we een team samen om dit vorm te geven. We ontwikkelen in 2023 een agenda met een routekaart met producten en diensten die we meten en dit passen we als GHO toe

Digitaal (samen)werken

Technische ontwikkeling - en zeker ook de coronacrisis - heeft er in sneltreinvaart voor gezorgd dat we meer en meer digitaal werken. Vergaderingen worden digitaal of hybride georganiseerd en we gebruiken handige online tools om daar nieuwe elementen aan toe te voegen. Deze nieuwe mogelijkheden kunnen het digitaal (samen)werken makkelijker maken, maar vragen ook wat van onze organisatie in termen van digitale vaardigheden. Het is belangrijk om te zorgen dat onze organisatie stappen zet in het 'nieuwe werken'. Dat heeft naast de vaardigheden van de medewerkers ook te maken met de voorzieningen die we daarvoor aanbieden als we hybride willen kunnen werken. Het ambitieniveau en de keuzes met betrekking tot dit onderwerp hebben een effect op hoe aantrekkelijk de gemeente als werkgever gezien wordt: we zullen daarin flexibel, faciliterend en modern moeten zijn.

Grip op onze informatiehuishouding

Onze gemeentelijke taken en diensten zijn afhankelijk van processen, systemen en gegevens uit heel veel in- en externe processen en ketenpartners. Het is zaak om stevig te sturen op meer samenhang in onze informatiehuishouding als geheel. De gemeente wordt steeds meer een centrale informatie-regisseur in het web van inwoners, bedrijven en ketenpartners. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen in het sociaal domein en de digitale processen voor de Omgevingswet. We moeten de juiste informatie opbouwen en het beheer onder meer object gerelateerd (op basis van geografie) faciliteren. Het is van belang dat we zorgen voor een goede uitwisseling en tegelijkertijd waarborgen we de veiligheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en privacy. En de wijze waarop we beheren en archiveren moet daarop aansluiten. In 2023 richten we ons op het verbeteren van deze processen.

Kwaliteitszorg applicatielandschap, processen en informatie.

We consolideren het huidige landschap van applicaties en informatievoorziening en voeren in 2023 geen grote vervanging van software door. We richten ons op het verbeteren van de kwaliteit, processen en borgen van informatie. Daarbij werken we aan een basis op orde, beter grip krijgen op onze gegevens en daarmee de kwaliteit van de dienstverlening vergroten. En daarbij hebben we ook aandacht voor adoptie en borging in de organisatie van de grote veranderingen die het afgelopen jaar zijn doorgevoerd. Deze kwaliteitszorg/verbetering voeren we uit binnen de bestaande bedrijfsvoering. Consolideren en borgen in 2023 brengt geen extra kosten met zich mee.

Capaciteit informatiemanagement en beheer zaakstelsel

In 2023 zetten we, op het terrein van onze bedrijfsvoering, vooral in op het borgen en consolideren van grote (ICT)projecten zoals de invoering van de Omgevingswet, Regiesysteem Sociaal domein, belastingen, zaakstelsel. En ook een aantal kleinere projecten zoals invoeren van de digitale handtekening. Verder moeten informatiewetten zoals WOO en WMEBV geïmplementeerd worden. Deze wettelijke taken zijn erg omvangrijk. De werkbelasting is daarmee hoog en om dit het hoofd te bieden vergt dit tijdelijk extra inzet van de informatie adviseurs. Met tijdelijke capaciteit voor i-advies, kosten € 78.000, zijn we in 2023 in staat om de projecten goed te borgen en de informatiewetten in te voeren.

De 1^e fase van de implementatie van een nieuw zaakstelsel is in 2022 afgerond. Daarna gaan we over naar de beheerfase en is functioneel beheer op de applicatie nodig. De functioneel beheerder zorgt dat het zaakstelsel optimaal functioneert en doorontwikkeld wordt op basis van de organisatie- en gebruikersbehoefte. Tot nu toe nam Equalit dat voor haar rekening. Maar door de grote afstand met de gebruikers (-organisatie) en onvoldoende kennis van de gemeentelijke diensten is gebleken dat dit niet voldoet. Dit kwam de kwaliteit en dienstverlening niet ten goede. Vanuit onze GH0-visie hebben we bepaald dat we deze taken in nabijheid uit moeten voeren. Om dit goed te organiseren en uit te voeren is tijdelijke capaciteit nodig en samen met Oisterwijk willen we daarin voorzien met elk 0,5 fte. Dit kan door tijdelijke inhuur (€ 75.000) (2023). Door de samenwerking met

Oisterwijk bundelen we onze krachten en is het makkelijker om op de schaarse markt succesvol te zijn.

Informatiebeveiliging en privacy

Doordat enerzijds trends als digitalisering zich voortzetten in onze informatiesamenleving en anderzijds de digitale dreigingen jaarlijks toenemen, ligt de focus voor informatieveiligheid de komende jaren vooral op onze digitale weerbaarheid. De digitale weerbaarheid komt tot stand door te zorgen dat de betrouwbaarheid van de informatie(systemen) waarmee wij werken op orde is en blijft. Dit betekent dat de informatie beschikbaar, juist, volledig en actueel is, en dat tevens informatie op het juiste niveau is beveiligd. Door het op orde hebben en houden van onze digitale weerbaarheid wordt gestreefd naar het veilig en verantwoord gebruik van (persoons)gegevens, het voorkomen van schade door verstoring, uitval of misbruik van informatie(systemen) en, indien er toch schade is ontstaan, het herstellen hiervan.

Verbetering proces informatievoorziening/beslisinformatie tussen organisatie, college en raad

Organisatie, college en raad staan voortdurend met elkaar in verbinding doordat informatie wordt gedeeld om elkaar op de hoogte te houden of om beslissingen te kunnen nemen. Doel is om via een externe doorlichting van deze informatieprocessen te komen tot verbetering in de werkwijze. Zodat (beslis)informatie tijdig, controleerbaar en compleet op het juiste niveau in de keten organisatie-college-raad aanwezig is. Daarmee zorgen we dat we effectiever zijn in onze onderlinge relaties en naar de samenleving toe. Kosten hiervoor zijn € 15.000.

Paragraaf 6

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee we een bestuurlijke en financiële band hebben. Dit zijn onder andere gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen (waarvan de aandelen geheel of gedeeltelijk in het bezit zijn van de gemeente), verenigingen of stichtingen die een publiek belang behartigen.

Met de bestuurlijke band wordt bedoeld dat we één of meer zetels hebben binnen de betreffende partij of dat we stemrecht hebben. Van een financiële band is sprake zodra we middelen ter beschikking stellen aan deze partij.

Verbonden partijen zijn te verdelen in de volgende categorieën: gemeenschappelijke regelingen, stichtingen/verenigingen en coöperaties/vennootschappen.

In deze paragraaf lichten we de verbonden partijen uit waarmee we een bestuurlijke en financiële band hebben. In onderstaande tabellen hebben we de begrote financiële gegevens van 2022 verwerkt voor zover ze bekend waren ten tijde van het opmaken van dit boekwerk.

Wij hebben voorgesteld om voor de komende jaren aan de verbonden partijen aan te geven geen verhoging van de bijdrage te kunnen veroorloven en ons het recht voorbehouden bezuinigingsvoorstellen te doen wanneer de lokale financiële situatie daartoe aanleiding geeft. In onze begroting hebben we een taakstelling opgenomen voor de samenwerkingsverbanden; € 10.000 structureel welke kan worden ingevuld door een bezuiniging op de verbonden partijen.

Financiële risico's bij de verbonden partijen

Voor een aantal gemeenschappelijke regelingen draagt de gemeente financiële risico's. Met de GGD, de Diamantgroep, de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst is afgesproken dat de deelnemende partijen de financiële risico's opvangen wanneer de organisatie zelf niet over voldoende weerstandscapaciteit beschikt. Specifieke risico's staan uitgewerkt in de risicokaart.

Voor de samenwerking met de Regionale ambulance voorziening, Regio Hart van Brabant en de verbonden vennootschappen draagt de gemeente geen financiële risico's.

Verbonden partij		Taak veld	Bijdrage (belang)	Resultaat * € 1.000 Resultaat 2023	Eigen vermogen * € 1.000 01-01-202331-12-2023		Vreemd vermogen * € 1.000 01-01-202231-12-2022	
Gemeenschappelijke regeling								
1	GGD: Verplichte regeling in de publieke gezondheidszorg	7.1	€ 587.625 per jaar	0	€ 6.846	€ 6.846	€ 12.000	€ 12.000
1	Diamantgroep: Geeft uitvoering aan participatiewetgeving	6.4	Max. € 18.000 in 2023	€ - 536	€ 13.947	€ 11.188	€ 18.634	€ 18.341
2	Veiligheidsregio Midden-West Brabant: Verplichte regeling geeft uitvoering aan de wet veiligheidsregio's	1.1	€ 976.667 per jaar	€ 47	€ 5.659	€ 5.276	€ 59.576	€ 55.277
2	Omgevingsdienst Midden-West Brabant: Verplichte samenwerking geeft uitvoering aan vergunningsverlening, toezicht- en handhavingstaken op milieugebied	7.4	€ 606.605	€ 0	€ 2.829	€ 3.163	€ 3.004	€ 2.560
2	Regionale ambulance voorziening: Kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg regelen binnen budgettair kader	1.1	n.v.t. per jaar	€ 0	€ 14.260	€14.260	€31.336	€ 36.566
4	Regio Hart van Brabant: Bestuurlijke, ruimtelijke en economische versterking van de regio	0.1	Hart van Brabant: Bijdrage €69.551 Midpoint: Bijdrage € 69.551		€ 149		€ 2.042	
Vennootschap								
5	Brabant Water N.V.: Borgt een optimale drinkwatervoorziening in haar voorzieningsgebied ³	0.5	n.v.t.		€ 674	€ 685	€ 523	€ 534
5	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten: Draagt bij aan het laag houden van kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de burger	0.5	We verwachten over 2023 een dividend van ongeveer € 40.000		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

³ Voor Brabant Water staan de werkelijke cijfers van 2021 gepresenteerd.

Paragraaf 7

Grondbeleid

In de jaarlijkse grondnota leest u hoe we het grondbeleid inzetten om onze doelen te bereiken. Het BBV (Besluit Begroting Verantwoording) schrijft voor dat we een aantal onderdelen van de grondnota opnemen in onze begroting en in ons jaarverslag. Het gaat om de volgende onderdelen:

- visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de begrotings-programma's
- aanduiding hoe de gemeente haar grondbeleid uitvoert (uitgangspunten)
- beleidsuitgangspunten voor reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken (financiële positie)
- actuele prognose van de resultaten van de totale grondexploitatie en onderbouwing van de geraamde winstneming

We gaan hier in deze paragraaf verder op in.

Visie op het grondbeleid

Het Programma Grondbeleid:

1. is faciliterend voor onze volkshuisvestingsopgave
2. versterkt de ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente
3. biedt mogelijkheden voor medefinanciering van overige gemeentelijke activiteiten.

Een solide financieel beleid is hiervan onderdeel. Dat waarborgen we door twee keer per jaar de grondexploitaties te actualiseren en door de winstverwachtingen van het grondbedrijf aan de algemene dienst te ontkoppelen. Deze 'ontkoppeling' is ook uitgangspunt in deze begroting.

Hieronder leest u meer over de andere uitgangspunten van ons grondbeleid.

Uitgangspunten grondbeleid

Grondnota

We stellen ieder jaar een grondnota vast. Het grondbeleid baseren we mede op het Samenlevingsakkoord 2022-2026 'SAMEN is van iedereen!'. Via de grondnota verfijnen we en stellen we het grondbeleid jaarlijks bij. In november 2021 is de laatste grondnota vastgesteld. Op 10 november 2022 leggen we de nieuwe grondnota 2022 ter besluitvorming aan u voor. Hierin staan de ontwikkelingen met betrekking tot de grondexploitatie. We actualiseren de grondnota voorafgaand aan het samenstellen van de jaarrekening. Daardoor kunnen we eventuele consequenties van de grondnota in de jaarrekening verwerken.

Financiële positie

We beschikken over een actuele inventarisatie en beoordeling van de grondexploitatie-risico's. De grondexploitatie heeft een eigen 'algemene reserve'. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om eventuele risico's op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' leest u hier meer over.

Prognose grondexploitaties

Winstverwachting

In de Grondnota leggen we verantwoording af over onze exploitatieopzetten. De exploitatieopzetten zijn in het eerste kwartaal van 2022 herzien als onderdeel van het proces van de jaarrekening. Op basis daarvan presenteren we in deze begroting gebruikelijk de winstnemingen en verliezen zoals opgenomen in onderstaand overzicht. Voor de nieuwe grondnota 2022 herzien we de exploitatieopzetten opnieuw. Dit kan leiden tot andere winstverwachtingen dan in onderstaande tabel gepresenteerd.

Plan	Winstrealisatie		Raming ongerealiseerde winsten					Totaal verwacht resultaat
	tm 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Mierbeek	2.860.699	-11.168	105.177					2.954.708
Loosche Akkers	4.782.903	68.994	9.690	296.192				5.157.779
Vroonacker	1.188.402	473.129	278.074	81.159				2.020.763
De Welder	9.802	94.223	13.133	46.804				163.962
De Leeuwerik 3	884	30.194	2.252	5.073				38.402
Gelderakkers 1	722.251	535.555	274.577	95.170				1.627.552
Gelderakkers 2			414	512.512	566.565	95.035	96.121	1.270.647
Totaal	9.564.941	1.190.926	683.316	1.036.909	566.565	95.035	96.121	13.233.813

We benadrukken dat het in dit overzicht gaat om geraamde winstnemingen. Bij de jaarrekening beoordelen we of we daadwerkelijk winstnemen op basis van de Poc-methode (Percentage of completion).

Nieuwe planontwikkelingen

Bij de geraamde winstnemingen houden we enkel rekening met de plannen die zijn opgenomen in de grondexploitatie. We werken op dit moment aan diverse nieuwe planontwikkelingen waarvoor naar verwachting een grondexploitatiecomplex wordt vastgesteld. Te denken valt hierbij aan Vroonacker IV, De Welder 2, De Wingerd, Leeuwerik 3, Slibbroek Noord en mogelijk Hart voor Haghorst. Zodra een exploitatiecomplex is vastgesteld, nemen we de geraamde resultaten in de eerstvolgende begroting/jaarrekening mee bij de winstverwachtingen. Voorafgaand aan de vaststelling van deze begroting is voor de plangebieden J.F. Kennedylaan 1 en Gulden Akker 32 door de raad een grondexploitatiecomplex vastgesteld. Gezien de voorbereidingen van deze begroting zullen die winstverwachtingen bij de jaarrekening 2022 zichtbaar zijn.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 is grondexploitatie - als ondernemersactiviteit - belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. In het hoofdstuk 'overhead en vpb' gaan we hier verder op in.

Financiële verdieping

3. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting

3.1 Overzicht van baten en lasten incl. meerjarenraming

In dit hoofdstuk staat het overzicht van baten en lasten voor de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024 tot en met 2026 centraal. We gaan in dit hoofdstuk in op de financiële consequenties die we hebben verwerkt ná vaststelling van de Voorjaarsnota(+) 2022. Daarna geven we het totaaloverzicht van baten en lasten weer inclusief de meerjarenraming. Grote verschillen tussen baten en lasten tussen begrotingsjaren ontstaan vaak door incidentele baten en lasten. De incidentele baten en lasten geven we weer in een overzicht. De provincie bepaalt onder andere aan de hand van dit overzicht of onze begroting 'gezond' - structureel en reëel in evenwicht - is. Met andere woorden: geeft onze begroting een rooskleurig beeld doordat we incidenteel meevallers hebben. Tot slot gaan we in op de uitgangspunten en grondslagen die we hebben gehanteerd in deze begroting.

Financiële consequenties verwerkt in deze begroting

Als uitgangspunt hanteren wij de saldi 2023 – 2026 van de voorjaarsnota(+) 2022 na besluitvorming. Na vaststelling van de voorjaarsnota(+) hebben we aantal mutaties verwerkt in onze meerjarenbegroting. Deze benoemen we hieronder.

Bijgestelde begroting en meerjarenperspectief waarbij - = nadelig	2023	2024	2025	2026
Saldi boekwerk Voorjaarsnota(+) 2022	+791	+1.598	+2.130	-280
A-01B Verleggen beheer en onderhoudskosten bij sportverenigingen			-100	-100
A-02 Verwerking precariolasten	+93	+93	+93	+93
Saldi na vaststelling Voorjaarsnota(+) 2022	+884	+1.691	+2.123	-287
1. Reguliere Financiële technische mutaties begroting 2023	297	277	148	161
2. Nieuw ontwikkelingen begroting 2023	-163	0	0	0
3. Dekking risico verlies hoger beroep precariobelasting	-4.400 +4.400			
4. Collegeprogramma	-909	-1.020	-529	0
5. Voorlopige dekking 'ravijnjaar 2026' met overschotten voorgaande jaren			-150	+150
Totale mutatie begroting 2023	-775	-743	-531	+311
Saldi begroting 2023 -2026	+109	+948	+1.592	+24
Structureel saldo	+65	+937	+1.696	-111
Incidenteel saldo	+44	+11	-104	+135

1. Reguliere financieel technische mutaties begrotingsboekwerk 2023

Jaarlijks stellen wij ons begrotingsboekwerk op waarbij we een aantal financieel technische exercities doen. Zo berekenen we onze rente opnieuw volgens de wettelijke richtlijnen, stellen we onze kapitaallasten bij, rekenen we de areaaluitbreidingen door. Deze financieel technische mutaties hebben we verwerkt in ons begrotingsboekwerk.

2. Nieuwe ontwikkelingen begrotingsboekwerk 2023

In deze begroting hebben we een aantal ontwikkelingen meegenomen die niet voorkomen in het collegeprogramma en waar we in de begroting van vorig jaar geen rekening hebben gehouden. Het gaat dan vooral om incidentele kosten als gevolg van projecten of een langere doorloop van projecten. Dit zijn de volgende ontwikkelingen:

a. *Tijdelijke capaciteit I-advies*

In 2023 zetten we, op het terrein van onze bedrijfsvoering, vooral in op het borgen en consolideren van grote (ICT)projecten zoals de invoering van de Omgevingswet, Regiesysteem Sociaal domein, belastingen, zaakstelsel. En ook een aantal kleinere projecten zoals invoeren van de digitale handtekening. Verder moeten informatiewetten zoals WOO en WMEBV geïmplementeerd worden. Deze wettelijke taken zijn erg omvangrijk. De werkbelasting is daarmee hoog en om dit het hoofd te bieden vergt dit tijdelijk extra inzet van de informatie adviseurs. Met tijdelijke capaciteit voor i-advies, kosten € 78.000, zijn we in 2023 in staat om de projecten goed te borgen en de informatiewetten in te voeren.

b. *Tijdelijke capaciteit functioneel beheer na implementatie nieuw zaakstelsel*

De 1^e fase van de implementatie van een nieuw zaakstelsel is in 2022 afgerond. Daarna gaan we over naar de beheerfase en is functioneel beheer op de applicatie nodig. De functioneel beheerder zorgt dat het zaakstelsel optimaal functioneert en doorontwikkeld wordt op basis van de organisatie- en gebruikersbehoefte. Tot nu toe nam Equalit dat voor haar rekening. Maar door de grote afstand met de gebruikers (-organisatie) en onvoldoende kennis van de gemeentelijke diensten is gebleken dat dit niet voldoet. Dit kwam de kwaliteit en dienstverlening niet ten goede. Vanuit onze GHO-visie hebben we bepaald dat we deze taken in nabijheid uit moeten voeren. Om dit goed te organiseren en uit te werken is tijdelijke capaciteit nodig en samen met Oisterwijk willen we daarin voorzien met elk 0,5 fte. Dit kan door tijdelijke inhuur (€ 75.000) (2023). Door de samenwerking met Oisterwijk bundelen we onze krachten en is het makkelijker om op de schaarse markt succesvol te zijn.

c. *Inventariseren risico-locaties betreft bodemverontreinigingen met lood*

We nemen deel aan het project Diffuus bodemlood van de provincie Noord-Brabant. Diffuus bodemlood is de term voor bodemverontreinigingen met lood die geen duidelijke kern of begrenzing hebben. Het project heeft als doel om te bepalen of en waar openbare (speel)locaties zijn met gezondheidsrisico's door blootstelling aan lood. Deelname biedt de mogelijkheid van bodemonderzoek en het treffen van maatregelen door de provincie.

Samen met een aantal andere gemeenten hebben we voor de uitvoering van dit project de hulp ingeroepen van de OMWB. De kosten hiervoor zijn € 10.000 in 2023.

3. Dekking risico verlies hoger beroep precariobelasting

Met de auditcommissie hebben we scenario's besproken hoe we de resterende incidentele last van € 4,4 miljoen verwerken mochten we het hoger beroep van de precariobelasting verliezen. De conclusie is dat we de meerjarenbegroting zo min mogelijk structureel willen belasten om zoveel mogelijk structurele investeringsruimte te behouden. Daarom willen we de incidentele last onttrekken aan de algemene bedrijfsreserve en de reserve grondexploitaties. We doen dat op de volgende manier. We onttrekken:

- € 2,6 miljoen aan de algemene bedrijfsreserve. Daarmee resteert er zo'n € 1,2 miljoen in deze reserve begin 2023. Dit is voldoende om onze incidentele risico's op te kunnen vangen, zie de risicoparagraaf van deze begroting.
- de overige € 1,8 miljoen aan de algemene reserve grondexploitaties. Daarmee resteert er nog € 2,2 miljoen in deze reserve eind 2023. Dit is voldoende om de risico's van de grondexploitaties op te vangen, zie risicoparagraaf begroting.

4. Collegeprogramma

In het collegeprogramma staan maatschappelijke doelen en ambities uit het samenlevingsakkoord opgenomen die we komende jaren willen bereiken. Om dit te realiseren hebben we in het collegeprogramma ook opgenomen welke extra middelen we met deze begroting beschikbaar willen laten stellen. Daarbij hebben we het volgende afwegingskader gehanteerd:

- We plukken het ‘laaghangend fruit’: dit zijn resultaten die we eenvoudig met weinig middelen kunnen realiseren;
- Werk met werk / going concern: resultaten die we kunnen bereiken door dit mee te pakken in de *going concern*-werkzaamheden of door werk met werk te maken;
- De belangrijkste - prioritaire - politieke ambities krijgen voorrang;
- Wij zijn bij de uitwerking van de begroting 2023 en het collegeprogramma uitgegaan van de cijfers zoals bekend bij de meicirculaire. Dit betekent dat we onze ambities hebben uitgewerkt met inachtneming van ‘ravijnjaar 2026’ waar in gemeenteland over gesproken wordt. In dat jaar krijgen gemeenten significant minder middelen van het Rijk. Door het financieel gat vanaf 2026 is er geen ruimte voor ambities die structurele financiële middelen of capaciteit kosten tenzij we daar een ombuiging tegenover zetten;
- Er zijn wel incidentele middelen beschikbaar voor de eerste jaren. Omdat we aan het begin van een nieuwe bestuursperiode zitten zetten we deze in voor activiteiten die leiden tot het bevorderen van de samenhang tussen verschillende thema’s, het versterken van het netwerk en richting geven voor de komende jaren.
- We gaan uit van de eerder genomen raadsbesluiten en kaders voor tariefsverhogingen van de lokale belastingen.

Het financieel effect van het collegeprogramma ziet u terug in de bovenstaande tabel. Voor de ambities die we oppakken verwijzen we naar het collegeprogramma.

5. Voorlopige dekking ‘ravijnjaar 2026’ met overschotten voorgaande jaren

We hanteren het uitgangspunt dat onze financiële basis op orde moet zijn. Daarbij hoort een duurzaam financieel beleid. Met een meerjarenbegroting waarin inkomsten en uitgaven reëel en structureel met elkaar in evenwicht zijn. Dit betekent dat volgens de richtlijnen van de provincie dat minimaal het eerstvolgende begrotingsjaar of het laatste begrotingsjaar uit het meerjarenoverzicht structureel sluitend moet zijn. Wij streven ernaar in alle jaren een positief begrotingssaldo te presenteren. Ondanks dat we met deze begroting geen extra lasten op het begrotingjaar 2026 leggen blijft jaar 2026 structureel negatief. Er zijn enkele scenario’s hoe om te gaan met het niet structureel sluitende laatste jaar van de meerjarenraming:

- Jaar 2026 blijft een negatief saldo houden;
- Het inzetten van ombuigingen;
- Het verhogen van inkomsten door bijvoorbeeld belastingen te verhogen;
- Het incidenteel dekken van dit jaar met overschotten uit voorgaande jaren (via de algemene bedrijfsreserve). Dit is ook het scenario wat minister Slot aanhaalt in de [Contourennota financieelringssystematiek medeoverheden](#) van 11 juli 2022. Ze geeft aan dat gemeenten de extra miljoenen die ze de komende jaren van het rijk krijgen in een spaarpotje kunnen stoppen. De opbouw van zo’n tijdelijke financiële buffer zou gemeenten door het magere jaar 2026 heen moeten kunnen helpen.

Het college kiest voor dit laatste scenario. Dit doen we in afwachting van de septembercirculaire. Mocht met de septembercirculaire blijken dat we in 2026 toch meer financiële middelen ontvangen van het Rijk dan ontstaat er mogelijk een structureel positief saldo in 2026 en komt er wellicht ook meer ruimte om ambities te realiseren. Deze ambities zullen we dan met de voorjaarsnota(+) 2023, toevoegen aan het collegeprogramma en de begroting. Mochten blijken dat het Rijk niet over de

brug komt voor het laatste jaar dan wegen we de geschetste scenario's opnieuw af met de voorjaarsnota(+) 2023.

Overzicht baten en lasten inclusief toelichting en meerjarenraming

Hieronder is het overzicht van baten en lasten 2023 met de meerjarenraming 2024 - 2026 weergegeven. Ook hebben we de saldi weergegeven zoals bekend in ons boekwerk van de jaarrekening 2021 en de actuele begroting 2022. Het overzicht is op programmaniveau. Een financieel overzicht per programma uitgesplitst naar taakveld hebben we in dit boekwerk niet opgenomen.

Resultaat voor bestemming

Baten en lasten (x € 1.000)		JR2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
1. Samenlevend	L	17.954	18.836	18.589	18.401	18.683	18.681
	B	2.896	2.901	2.925	2.917	2.912	2.912
Totaal 1. Samenlevend		-15.058	-15.935	-15.663	-15.484	-15.771	-15.769
2. Belevend	L	12.547	14.014	15.677	13.927	10.766	10.475
	B	9.134	8.109	10.540	8.286	4.977	5.031
Totaal 2. Belevend		-3.413	-5.906	-5.136	-5.641	-5.789	-5.444
3. Ondernemend	L	866	354	400	365	364	364
	B	492	133	133	133	133	133
Totaal 3. Ondernemend		-374	-220	-266	-231	-231	-231
4. Dienstverlenend	L	1.627	1.783	1.915	1.980	1.865	1.775
	B	341	235	216	295	295	295
Totaal 4. Dienstverlenend		-1.286	-1.547	-1.699	-1.684	-1.569	-1.479
5. Algemene dekkingsmiddelen	L	307	234	4.564	761	1.451	2.345
	B	27.527	29.468	34.709	31.748	33.121	31.676
5. Onvoorzien	L	0	0	0	0	0	0
Totaal 5. Algemene dekkingsmiddelen		27.220	+29.234	+30.146	+30.986	+31.670	+29.331
6. Overhead	L	6.181	6.686	6.936	6.686	6.729	6.695
	B	150	64	118	95	95	95
6. VPB	L	0	0	0	0	0	0
Totaal 6. Overhead		-6.031	-6.622	-6.818	-6.591	-6.634	-6.600
Resultaat vóór bestemming	L	39.482	41.907	48.079	42.120	39.858	40.335
	B	40.540	40.909	48.642	43.474	41.534	40.142
Resultaat vóór bestemming		1.058	-998	+563	+1.354	+1.676	-193

Reservemutaties

Baten en lasten (x € 1.000)		JR2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
1. Samenlevend	L	26	0	0	0	0	0
	B	186	329	140	140	140	140
Totaal 1. Samenlevend		+160	+329	+140	+140	+140	+140
2. Belevend	L	1.386	991	1.091	620	146	146
	B	1.648	1.115	58	33	33	33
Totaal 2. Belevend		262	+124	-1.033	-587	-113	-113
4. Dienstverlenend	L	0	33	0	0	0	0
	B	0	17	0	0	0	0
Totaal 4. Dienstverlenend		0	-16	0	0	0	0
5. Algemene dekkingsmiddelen	L	2.204	129	0	0	150	0
	B	1.048	689	439	39	39	189
Totaal 5. Algemene dekkingsmiddelen		-1.156	+560	+439	+39	-111	+189
Totaal reservemutaties	L	3.616	1.152	1.091	620	296	146
	B	2.882	2.150	638	213	213	363
Totaal reservemutaties		-734	+998	-453	-407	-83	+216

Resultaat na bestemming

Baten en lasten (x € 1.000)		JR2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Resultaat na bestemming	L	43.098	43.060	49.170	42.740	40.154	40.481
	B	43.422	43.060	49.280	43.687	41.746	40.505
Saldo na bestemming		+324	0*	+109	+948	+1.592	+24

*Het voorlopig positief saldo begroting 2022 is € 107.000. Positieve saldi storten we in de algemene bedrijfsreserve waar door het saldo na bestemming op € 0 uitkomt.

Structureel en reëel evenwicht van de begroting

Zijn we structureel en reëel in evenwicht?

De provincie hanteert de richtlijn dat onze begroting reëel en structureel in evenwicht moet zijn. Reëel betekent dat de raming realistisch moeten zijn. Structureel betekent dat het structurele saldo in ieder geval of in het eerste begrotingsjaar of in het laatste begrotingsjaar positief moet zijn. In onderstaand overzicht ziet u dat we aan die richtlijn voldoen.

Structurele en incidentele baten en lasten	B2023	B2024	B2025	B2026
Saldo totale baten en lasten	+109	+948	+1.592	+24
Saldo incidentele baten en lasten	+44	+11	-104	+135
Structureel saldo definitief	+65	+937	+1.696	-111

Welke incidentele baten en lasten zijn in onze begroting opgenomen?

U ziet dit in onderstaand overzicht terug. We lichten deze posten verder toe.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Programma Samenlevend				
Reserve vrijwilligersfonds	10	10	10	10
Programma Belevend				
Verkeerskundige ondersteuning	-25			
Omgevingswet	-340	-60		
Kosten buitengebied	-40	-40		
Dekking kosten Buitengebied	40	40		
Energieloket	-25			
Dekking energieloket via reserve Duurzaamheid	25			
Bijdragen ruimtelijke kwaliteit naar reserve Ruimtelijke kwaliteit	-50	-50	-50	-50
Resultaat actualisatie wegbeheer naar reserve Openbare ruimte	-4	-3	-1	
Rente Grondexploitatie in voorbereiding	-28	-28	-28	-28
Dekking rente GREX via reserve Grondexploitatie	28	28	28	28
Bijdrage reserve Grondexploitatie	400			
		-		
Lasten Grondexploitatie	-4.431	2.685	95	96
Baten Grondexploitatie	5.468	3.252	0	0
Winstnemingen Grondexploitatie	-1.037	-567	-95	-96
Claim precariobelasting	-4.400			
Dekking claim uit algemene reserves	+ 4.400			
Voorlopige dekking 'ravijnjaar 2026' met overschotten voorgaande jaren			-150	+150
Programma Algemene dekking en Overhead				
Onderuitputting kapitaallasten	53	114	87	25
Totaal incidenteel besluitvorming vjn 2021	44	11	-104	+135

Bijdrage vanuit reserve vrijwilligersfonds

Met de vaststelling van de begroting 2020 besloot de raad jaarlijks een bedrag aan de reserve vrijwilligersfonds te onttrekken ten gunste van de exploitatie. Dit vanwege het feit dat verwacht wordt dat jaarlijks bij de jaarrekening blijkt dat er minder subsidies verstrekt wordt dan geraamd. Omdat reservemutaties naar de aard als incidenteel worden gezien, is deze reeks als incidenteel gerubriceerd.

Verkeerskundige ondersteuning (Voorjaarsnota 2021, nr. 22)

Toelichting:

Project landbouwverkeer ontwikkelt door naar concrete uitvoeringsplannen die we voor moeten bereiden. Vanuit centrumvisie gaan we een verkeerscirculatieplan uitvoeren, Hoge Zij afsluiten en zijn in het uitvoeringsprogramma meerdere verkeerskundige vraagstukken opgenomen. Daarnaast loopt het reguliere werk gewoon door. De gevraagde dekking was om deze piek op te kunnen vangen in 2021, 2022 en 2023.

Omgevingswet (Voorjaarsnota 2020, nr. 38 en Voorjaarsnota 2021, nr. 37)

Met de vaststelling van onder andere de voorjaarsnota 2020 respectievelijk 2021 besloot de raad extra middelen beschikbaar te stellen hiervoor. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele kosten.

De incidentele kosten tot en met 2024 hebben betrekking op de implementatie en het opstellen van een omgevingsvisie.

Kosten buitengebied en Dekking kosten buitengebied (Voorjaarsnota 2021, nr. 38)

In het buitengebied spelen diverse ontwikkelingen, waaronder stikstof, PlanMER mestverwerking, energietransitie, andere economische dragers en multifunctionele landbouw zoals verblijfsrecreatie en de vraag wat we als gemeente en samenleving daarmee willen. Uiterlijk in 2023 moet bestemmingsplan buitengebied worden herzien en dit traject moet worden voorbereid. In de Omgevingsvisie zal dit onderwerp ook een plek moeten krijgen. Zowel los als integraal zullen deze ontwikkelingen qua beleidsontwikkeling en ROV procedures de komende jaren ambtelijke inzet vragen. Meer dan nu vraagt het ook een integrale kijk. Hiervoor is extra capaciteit binnen afdeling Ruimte op het onderwerp Buitengebied in de vorm van 'externe' ondersteuning voor een dag in de week. Dat komt neer op 50 weken (400 uur x € 100 per uur) = € 40.000 voor de jaren 2022 tot en met 2024. De kosten dekken we uit de SRV-middelen (sanering varkenshouderijen) die we ontvangen.

Energieloket en Dekking kosten energieloket (Voorjaarsnota 2020, nr. 31)

In 2021 is gestart het energieloket, waarvan de kosten zijn geraamd op € 25.000 per jaar. Vooralsnog zijn hiervoor voor 3 jaar (2021-2023) middelen beschikbaar gesteld. De dekking vindt plaats door onttrekking aan de reserve Duurzaamheid. Daarna evalueren we het effect en de behoefte van zo'n loket.

Bijdragen ruimtelijke kwaliteit naar reserve Ruimtelijke kwaliteit

Ingeval van een verzoek door een initiatiefnemer tot wijziging van het planologisch regime ten behoeve van het toestaan van nieuwe woningen binnen het stedelijke gebied is door de aanvrager een financiële bijdrage verplicht. De bijdragen zetten we in voor het doen van gemeentelijke investeringen ten behoeve van de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en daarmee het woon-, leef- en vestigingsklimaat in onze gemeente.

We begroten jaarlijks € 50.000 aan bijdragen die we ontvangen en wat gezien wordt als structurele inkomsten. Met de raad is afgesproken dat jaarlijkse bijdragen te storten in de daarvoor ingestelde Reserve Bijdrage Ruimtelijke Kwaliteit.

Omdat reservemutaties naar de aard als incidenteel worden gezien, is deze reeks als incidenteel gerubriceerd.

Resultaat actualisatie wegbeheer naar reserve Openbare ruimte

De raad besloot met de vaststelling van het geactualiseerde beheerplan in de raad van 3 februari 2022, de besparingen aan de reserve Openbare ruimte toe te voegen.

Omdat reservemutaties naar de aard als incidenteel worden gezien, is deze reeks als incidenteel gerubriceerd.

Grondexploitaties in voorbereiding (Grondnota's, Begrotingen en Voorjaarsnota 2021, nr. 24)

Er zijn op dit moment een aantal projecten in voorbereiding die kosten met zich meebrengen. Het gaat hier om ontwikkelingen die naar verwachting binnen afzienbare tijd moeten leiden tot de vaststelling van een bestemmingsplan voor woningbouw dan wel bedrijventerrein. Voor die plannen zal dan naar verwachting ook een gemeentelijke Grondexploitatie (GREX) worden voorgelegd ter vaststelling door de raad. Tot dat moment maken wij echter al wel (voorbereidings)kosten zoals advies- en onderzoekskosten, interne uren en kosten externe medewerkers. Deze kosten kunnen volgens het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) geactiveerd worden als immateriële vaste activa. De rentekosten die deze immateriële vaste activa met zich meebrengen, dekken we ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

Bijdrage reserve Grondexploitaties

Komt voort uit: Voorjaarsnota 2020, nr. 72

Toelichting:

Door het grondbedrijf van de gemeente is een reserve opgebouwd door de verkoop van gronden. Periodiek bepalen we de ondergrens van deze reserve. De ondergrens is om de eventuele risico's mee op te kunnen vangen. Een deel van de reserve wordt ingezet om het saldo van de begroting positief te beïnvloeden.

Lasten Grondexploitaties, Baten Grondexploitaties en Winstnemingen Grondexploitaties (Begroting)

Het saldo van de ramingen grondexploitatie wordt gemuteerd op de balanspost 'Vorraden'. Ook de grondexploitatie sluit met een saldo van € 0 en heeft dus geen invloed op het structureel begrotings-saldo.

In de handreiking staat dat Mutaties grondexploitaties naar de aard van de raming incidenteel zijn. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient daarom in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden.

Dit geldt ook voor de (tussentijdse) winstnemingen, die daarom ook in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden.

Claim precariobelasting en dekking 'ravijnjaar 2026'.

Zie voor toelichting de inleiding van deze begroting.

Onderuitputting kapitaallasten (Begroting 2023)

We ramen de kapitaallasten van nieuwe investeringen met ingang van 1 januari volgend op het jaar waarin de investeringskredieten beschikbaar werden gesteld (t+1).

Op grond van het toezichtkader van de provincie dienen we de kapitaallasten al met 1 januari van het jaar dat de investering plaatsvindt (t+0) mee te nemen in de bepaling van het structurele begrotingsresultaat.

Daartegenover mag de gemeente in het planjaar (t+0) rekenen met een eenmalige onderuitputting op basis van dezelfde 50% van de structurele (afschrijvings- en rente) parameters.

Welke uitgangspunten gelden er bij de incidentele baten en lasten?

In 2018 verscheen de notitie 'structurele en incidentele baten en lasten' van de commissie BBV, met als doel het onderscheid tussen structureel en incidenteel te verduidelijken. In de praktijk is gebleken dat de notitie tot verschillende interpretaties leed tussen gemeenten onderling en tussen de gemeenten en de toezichthouder. Door de gezamenlijke provincies als toezichthouder is in 2021 daarom een handreiking uitgebracht, met als doel scherper te definiëren wanneer baten en lasten als incidenteel beschouwd worden.

Algemene uitgangspunten zijn:

- Baten en lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard;
- Baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen zijn in beginsel incidenteel;

- Baten en lasten komen in aanmerking om als incidenteel aangemerkt te worden als deze voor bepaalde tijd geraamd worden, er is een onvoorwaardelijke einddatum bekend;
- De incidentele baten en/of lasten moeten van materiële omvang zijn;
- Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel;
- De aard van de raming (soort of de eigenschap van een begrotingspost) gaat echter altijd boven de eerdergenoemde uitgangspunten.

Voor het begrip ‘aard van de baten en lasten’ geeft de handreiking de volgende uitleg: ‘De aard van de baten en lasten betekent in het kader van deze notitie dat de soort of de eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld in eerste instantie bepalend is of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt’.

Materiële omvang van de incidentele baten en lasten

In het BBV is opgenomen, dat de belangrijkste incidentele baten en lasten afzonderlijk per programma in het overzicht van incidentele baten en lasten worden opgenomen en dat minder belangrijke posten als totaalbedrag opgenomen kunnen worden.

De Commissie BBV adviseert om in de financiële verordening aan te geven wat een gemeente bij het bepalen van een incidentele post aanmerkt als een materiële beïnvloeding. De bedoeling hiervan is om de begroting en het overzicht niet nodeloos ingewikkeld te maken door een grote hoeveelheid kleine bedragen als incidenteel aan te merken. In onze financiële verordening is geen grensbedrag opgenomen wat als materiële beïnvloeding wordt aangemerkt. Wij gaan in de voorliggende begroting uit van € 25.000 als materiële ondergrens per incidentele baat of last, waarvoor we in ieder geval een afzonderlijke toelichting opnemen.

Uitgangspunten en grondslagen

Het is gebruikelijk dat we onze begroting en meerjarenraming baseren op beleid dat eerder door uw raad is vastgesteld. De volgende belangrijkste uitgangspunten en grondslagen hebben we bij de uitwerking van deze begroting als uitgangspunt en grondslag gehanteerd:

- Begroting is reëel en structureel in evenwicht.
- Meerjarenramingen zijn sluitend
- Raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022.
- Raming van de lokale heffingen zie paragraaf ‘Lokale Heffingen’.
- Gehanteerde rente, zie paragraaf ‘Financiering’
- Raming voor grondexploitaties en bijbehorende reserve, zie paragraaf ‘Grondbeleid’
- Raming reserves en voorziening, zie bijlage ‘overzicht reserves en voorzieningen’.
- Raming investeringen, zie bijlage ‘overzicht investeringen’
- Toerekening van overhead: volgens de gebruikelijke berekening hanteren we op het uurtarief een opslag voor overhead van afgerond 109% in 2023.
- Het resultaat muteren we conform bestaand beleid met de algemene bedrijfsreserve.

3.2 Meerjarige vermogenspositie (balansprognose)

Op grond van het BBV-artikel 20 en 22 is voor het begrotingsjaar en voor de drie daaropvolgende jaren een geprognosticeerde balans opgenomen. De activa bevat onze bezittingen. De passiva is de wijze waarop we dit hebben gefinancierd.

ACTIVA (stand 1 januari x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Vaste activa				
Activa regulier	47.438	47.091	55.374	54.503
Activa Binnensportaccommodatie	6.277	6.086	5.892	5.695
Vlottende activa				
GREX	4.369	1.213	-1.034	-522
Financieringsoverschot	0	0	0	0
Totaal	58.084	54.390	60.232	59.676

PASSIVA (stand 1 januari x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Eigen vermogen				
Reserves	9.631	9.886	10.361	10.209
Vreemd vermogen				
Voorzieningen	10.902	10.093	9.540	8.979
Langlopende externe leningen	23.350	21.700	20.650	19.600
Langlopende lening binnensportacc.	6.355	6.220	6.083	5.942
Vlottende passiva				
Financieringstekort	7.846	6.491	13.598	14.946
Totaal	58.084	54.390	60.232	59.676

Reserves en voorzieningen

Op grond van het BBV-artikel 20 is een overzicht opgenomen van het verloop van reserves en voorzieningen. Het beleidskader voor reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota 'reserves en voorzieningen gemeente Hilvarenbeek 2018'. Onderstaande teksten en cijfers zijn daarop afgestemd.

Per 1 januari 2023 bedragen de reserves en voorzieningen in totaal ca. € 20,5 miljoen. We gaan hieronder nader in op de stand van de diverse categorieën reserves en voorzieningen. In de bijlage 'reserves en voorzieningen' is het overzicht van reserves en voorzieningen opgenomen op basis waarvan onderstaand overzicht is opgesteld.

De staat van reserves en voorzieningen is op enig moment, namelijk 1 juli, in het begrotingsproces 'bevoren' om bepaalde berekeningen af te wikkelen zoals renteomslag en interne doorrekeningen. Wat in onderstaand overzicht nog wel verwerkt is dat is hoe we met de dekking van € 4,4 miljoen omgaan die benodigd is mochten we het hoger beroep precariobelasting verliezen. € 1,8 miljoen is onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie en € 2,6 miljoen aan de algemene bedrijfsreserve. Nog niet verwerkt zijn de doteringen van de positieve begrotingssaldi van deze begroting 2023 aan de algemene bedrijfsreserve.

bedragen x 1.000		2023	2024	2025	2026
a.	Algemene reserve	1.206	955	972	835
a.	Algemene reserve grondexploitatie	2.261	2.879	3.426	3.502
b.	Geblokkeerde reserves	4.392	4.311	4.229	4.147
c.	Egalisatiereserves	0	0	0	0
d.	Bestemmingsreserves	1.772	1.741	1.734	1.725
	Totaal reserves	9.631	9.886	10.361	10.209
e.	Voorzieningen	10.902	10.093	9.540	8.979
	Totaal reserves en voorzieningen	20.533	19.979	19.901	19.188

Tabel - Reserves en voorzieningen naar de stand per 1-1 van enig jaar

Algemene reserves

Hieronder vallen de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie. Deze reserves worden ook gebruikt voor het bepalen van het weerstandsvermogen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Geblokkeerde reserves

Eén reserve is geblokkeerd. Deze reserve is gevormd om de afschrijving van specifieke investeringen (deels) te dekken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de bouw van cultureel centrum Elckerlyc. De afschrijvingslasten worden jaarlijks door deze reserve gedekt. Het is namelijk niet toegestaan de reserve in één keer in mindering te brengen op de investering.

Egalisatierekeningen

Onder de egalisatierekeningen vallen reserves die zijn bedoeld om schommelingen op te vangen in de exploitatie en/of tarieven. Wij hebben zulke reserves op dit moment niet.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. Zo lang de bestemming van een reserve door de raad nog kan worden veranderd, is sprake van een bestemmingsreserve. Reserves rangschikken we onder het eigen vermogen van de gemeente.

Stille reserves

Er is sprake van een stille reserve indien activa op de balans staan die te laag gewaardeerd zijn. Met name activa die in de loop der jaren meer waard zijn geworden dan de historische kostprijs. Bij de stille reserves gaat het om alle niet-bedrijfsgebonden activa (activa niet voor de openbare dienst bestemd) die een hogere waarde hebben dan de boekwaarde die is gebaseerd op de historische kostprijs.

De navolgende niet-bedrijfsgebonden activa kunnen worden genoemd:

Pachtgronden

In totaal is er een oppervlakte van ca. 19 ha grond in (erf)pacht uitgegeven (dit is exclusief de (weide)gronden in eigendom van de afdeling Biest).

Ervan uitgaande dat de verkeerswaarde van een ha. pachtgrond in verpachte staat ca. € 37.500,- (de helft van de vrije verkoopwaarde) bedraagt, kan het potentieel pachtareaal vastgesteld worden op ca. € 0,7 miljoen.

Bossen

Het bosbezit bedraagt ca. 304,4 ha. Ervan uitgaande dat een ha. bosgrond tussen de € 6.000,- en € 7.500,- op kan brengen kan het potentieel worden bepaald op een bandbreedte tussen de € 1,83 en € 2,28 miljoen.

Gronden gelegen in oude bestemmingsplannen

Onder 'Gronden gelegen in oude bestemmingsplannen zijn diverse verhuurde perceeltjes opgenomen met een totale boekwaarde van € 1,-. Deze gronden met een totale oppervlakte van ± 0,3 ha. kunnen bestempeld worden als overhoeken. Daarvan is de actuele verkoopprijs voor de hoofdkernen vastgesteld op € 202,50 per m² en voor de kleine kernen op € 162,50 per m². Bij verkoop zou op basis van een gemiddelde prijs van € 182,50 per m² een opbrengst behaald kunnen worden van ± € 0,54 miljoen. We maken hierbij de kanttekening dat de daadwerkelijke opbrengstrealisering echter afhankelijk is van de daartoe te maken kosten en van het tijdstip waarop de lopende contracten beëindigd kunnen worden in relatie tot de vraag in de markt.

Verzoeken tot verkoop van overhoeken worden steeds beoordeeld op basis van een aantal criteria, zodat niet zondermeer elk verzoek tot een verkoop(opbrengst) zal leiden.

Woningen/gebouwen

We hebben nog drie woningen in eigendom waar geen boekwaarde tegenover staat. Uitgaande van een gemiddelde verkoopprijs per woning van ca. € 240.000,- kunnen we de potentiële verkoopopbrengst stellen op ca. € 0,7 miljoen euro. Bij de vaststelling van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen werd besloten deze panden zodra dit mogelijk is (vrij van huur) af te stoten.

Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Wij hebben 23.510 aandelen bij de BNG. De aandelen BNG staan op onze balans voor een nominale waarde per aandeel van € 2,50 en een totaalbedrag van € 59.000. De werkelijke waarde is - mede vanwege de relatief hoge dividenduitkeringen van deze bank - vele malen hoger dan de aanschafwaarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd vanwege verplichtingen, verliezen of risico's waarvan de omvang onzeker is maar wel redelijkerwijs ingeschat kan worden. Voorzieningen zijn ook middelen die van derden zijn verkregen en die specifiek besteed moeten worden, maar die óf nog niet zijn besteed óf in termijnen ten gunste van de exploitatie komen. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de gemeente.

Loonkosten gerelateerde verplichten

Voor arbeid gerelateerde verplichtingen - van jaarlijks vergelijkbaar volume - treffen we geen voorzieningen; die verwerken we als jaarlijkse last in de exploitatiebegroting. Dit is bijvoorbeeld het geval bij aanspraken op vakantiegeld of bij invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB), waarbij werknemers al eerder aanspraak kunnen maken op het opgebouwde vakantiegeld.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het BBV verplicht met artikel 23 een overzicht per jaar van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om:

- reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten)
- onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-) reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Structurele toevoegingen reserves	2023	2024	2025	2026
Niet van toepassing	0	0	0	0

Structurele onttrekkingen reserves	2023	2024	2025	2026
Dekking kapitaallasten van specifieke activa	175	175	175	175

Vaste activa (investeringen)

In de bijlage 'overzicht investeringen (meerjarig)' treft u het overzicht van investeringen aan. Hierin staan onze vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. We onderscheiden investeringen met economisch en maatschappelijk nut. Kenmerk van een investering van economisch nut is dat een investering zich in economisch rendabele sferen beweegt doordat er tarieven/heffingen voor gelden dan wel dat er een zekere mate van verhandelbaarheid bestaat. Voldoet een investering niet aan dit kenmerk, dan is het een investering van maatschappelijk nut.

Berekening meerjarig EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van Nederland is een deel voor de rijksoverheid en een deel voor de decentrale overheden.

Het EMU-saldo is een saldo op kasbasis (inkomsten en uitgaven). Een gemeente hanteert echter een stelsel van baten en lasten. Zo tellen bijvoorbeeld investeringen niet mee in de uitkomst in het baten-lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000,-)		2022	2023	2024	2025	2026	
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan/onttrekking uit reserves	-998	563	1.354	1.676	-193	
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.676	1.743	1.749	1.923	1.939	+
3	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.350	647	619	619	619	+
4	Investeringen in materiële vaste activa	-7.322	1.542	9.960	1.339	1.976	-
5	Toegekende bijdragen van Rijk, provincies en overigen inzake de investeringen die niet via de exploitatie lopen						
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)						+
7	Aankoop grond, bouw-, woonrijpmaken e.d.	-1.955	1.223	-424	-403	-408	-
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	2.127	5.461	3.252	0	0	+
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.368	1.447	1.136	1.136	1.280	-
10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht						
11a	Opbrengsten uit deelnemingen en aandelen						-
11b	De boekwinst op verkoop deelnemingen en aandelen						-
	berekend EMU-saldo (negatief is tekort)	-6.490	4.202	4.546	1.340	1.299	

4. Bijlagen

In deze bijlage zijn per programma de voorgeschreven verplichte beleidsindicatoren weergegeven. We vergelijken Hilvarenbeek met het gemiddelde van de gemeenten kleiner dan 25.000 inwoners. Het merendeel van deze beleidsindicatoren komen van www.waarstaategemeente.nl.

Programma 1: Samenlevend

Indicator	Toelichting	H'bee k	< 25k	Eenheid	Jaar
Absoluut verzuim	Leerlingen niet ingeschreven op school	2,7	2,5	Per 1000 leerlingen	2020
Relatief verzuim	Leerlingen ingeschreven op school, maar ongeoorloofd afwezig	7	19	Per 1000 leerlingen	2019
Voortijdige schoolverlaters totaal	Leerlingen (12-23 jaar) dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat (VO + MBO)	0,5	1,3	%	2020
Niet-sporters	Inwoners (19 en ouder die niet welijks sporten	41,3	50,5	%	2020
Aantal banen	Banen per inwoners (leeftijd 15-64 j.)	689	674	Per 1000 inwoners (15-64jr.)	2020
Jongeren met delict voor rechter	Jongeren dat met een delict voor de rechter is verschenen	1	1	%	2018
Kinderen in uitkeringsgezin	Kinderen tot 18 jaar in een gezin dat van de bijstand moet rondkomen	3	4	%	2020
Netto arbeidsparticipatie	Werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	71,8	69,3	%	2020
Achterstandsleerlingen Primair onderwijs	Leerlingen (4-12) primair onderwijs dat kans heeft op leerachterstand	geen data	geen data	Geen cijfers bekend	
Werkloze jongeren	Werkloze jongeren (16-22 jaar)	1	1	%	2020
Bijstandsuitkeringen	Bijstandsuitkering 18 jaar en ouder	16,0	22,0	Per 1000 inwoners	2021
Lopende re-integratievoorzieningen	Re-integratievoorzieningen in de leeftijd van 15-64 jaar.	5,2	14,9	Per 10000 inwoners	2020
Jongeren met jeugdhulp	Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	10,8	11,9	% jongeren tot 18 j.	2021
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel	0,5	geen data	% jongeren tot 18 j.	2021
Jongeren met jeugdreclassering	Jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel	geen data	geen data	% jongeren (12-22 jaar)	2019
WMO-cliënten met maatwerkarrangement	Maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning WMO	63	64	Per 1000 inwoners	2021

Programma 2: Belevend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Verwijzingen Halt	Verwijzingen naar Halt (leeftijd 12-17)	8	7	per 1000 inwoners	2021
Winkeldiefstal	Winkeldiefstallen	0,3	0,6	per 1000 inwoners	2021
Geweldsmisdrijven	Bv.: seksuele misdrijven, levensdelicten, lichamelijk letsel door schuld	1,6	2,4	per 1000 inwoners	2021
Diefstal uit woning	Diefstallen uit woningen	1,3	1,2	per 1000 inwoners	2021
Vernieling/beschad.	Vernielingen en beschadigingen	2,9	4,3	per 1000 inwoners	2021
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met motorvoertuig	Aandeel van totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.			Geen cijfers bekend	
Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	Aandeel van totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.			Geen cijfers bekend	
Huishoudelijk restafval	Restafval per bewoner per jaar	108	131	kg per inwoner	2020
Hernieuwbare elektriciteit	Elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	18,6	geen data	%	2020
Nieuwbouw woningen	Nieuwbouwwoningen	10,2	8,8	per 1000 woningen	2021
Demografische druk	Personen 0-19 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen 20-65 jaar.	78,2	80,4	%	2022
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Bedrag per jaar dat een éénpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten.	663	geen data	euro	2021
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld jaarbedrag betaald aan woonlasten door meerpersoonshuishouden.	804	geen data	Euro	2021

Programma 3: Ondernemend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)	49,6	48,7	%	2021
Bruto gemeentelijk product	Product van de toegevoegde waarde per baan en aantal banen in de gemeente	-	-	Geen data	
Aantal vestigingen	Vestigingen bedrijven (leeftijd 15-64 j)	196,7	170,9	per 1000 inwoners	2021

Programma 4: Dienstverlenend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Formatie	Toegestane formatie van het ambtelijk apparaat voor begrotingsjaar op 1 jan.	7,7	-	Fte per 1000 inwoners	2023*
Bezetting	Werkelijk fte werkzaam op 31 dec.	7,6	-	Fte per 1000 inwoners	2023*
Apparaatskosten	De personele en materiële kosten verbonden aan het functioneren van de organisatie excl. griffie en bestuur. (bv.: personeel, huisvesting, automatisering.	809,1	-	Kosten per inwoner	2023*
Externe inhuur	Uitvoeren van werkzaamheden door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen.	7,0	-	% kosten inhuur externen van totale loonsom (incl.inhuur)	2023*

Hoofdstuk 5: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
WOZ-waarde woning	Gemiddelde WOZ-waarde woningen.	355	314	X € 1000	2021

Hoofdstuk 6: Overhead en VPB

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Overhead	Overhead gedeeld door totaal saldo van de lasten (excl. reservemutaties)	15,4	-	%overhead/totale last	2023*

* De basis voor deze indicatoren is de begroting 2023 exclusief de elementen uit het knoppendocument.

De staat van reserves en voorzieningen is op enig moment, namelijk 1 juli, in het begrotingsproces 'bevroren' om bepaalde berekeningen af te wikkelen zoals renteomslag en interne doorrekeningen. Daardoor kan het zijn dat de getallen in onderstaand overzicht niet altijd overeenkomen met andere tabellen in het boekwerk waar reserves en voorzieningen staan genoemd.

Wat in onderstaand overzicht nog wel verwerkt is dat is hoe we met de dekking van € 4,4 miljoen omgaan die benodigd is mochten we het hoger beroep precariobelasting verliezen. € 1,8 miljoen is onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie en € 2,6 miljoen aan de algemene bedrijfsreserve. Nog niet verwerkt zijn de doteringen van de positieve begrotingssaldi van deze begroting 2023 aan de algemene bedrijfsreserve.

Stand Reserves en Voorzieningen per 01-01 (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Algemene Reserves				
Algemene reserve	1206	955	972	835
Algemene reserve grondexploitatie	2261	2879	3426	3502
Totaal algemene reserves	3467	3834	4398	4337
Bestemmingsreserves ("geblokkeerd")				
Reserve dekking kapitaallasten	4392	4311	4229	4147
Reserve incidentele huur SWA Starrebos	0	0	0	0
Totaal Bestemmingsreserves ("geblokkeerd")	4392	4311	4229	4147
Bestemmingsreserves (overige)				
Reserve uitvoering monumentenbeleid	26	26	26	26
Reserve aanpassing openbare ruimte	43	47	50	51
Reserve kleine kernen / vrijwilligers	147	137	127	117
Reserve Sociaal Domein	40	40	40	40
Reserve Personeel	149	149	149	149
Reserve Duurzaamheid	854	829	829	829
Reserve Riolering	0	0	0	0
Reserve Corona maatregelen	495	495	495	495
Reserve Ruimtelijke kwaliteit	17	17	17	17
Reserve budgetoverhevelingen	0	0	0	0
Totaal Bestemmingsreserves (overige)	1772	1741	1734	1725
Voorzieningen				
Voorziening wachtgelden wethouders	0	0	0	0
Voorziening pensioenen wethouders	3000	2953	2905	2858
Voorziening onderhoud wegen	876	827	798	754
Voorziening riolering	4871	4395	3917	3446
Voorziening nog te maken kosten afgesloten bp	71	71	71	71
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	1438	1194	1217	1240
Voorziening Voormalig personeel	0	0	0	0
Voorziening Natuurcompensatie Beekse Bergen	144	144	144	144
Voorziening Egalisatie Afvalstoffenheffing	347	347	347	347
Voorziening rood met groen koppeling	155	163	141	119
Totaal voorzieningen	10902	10093	9540	8979
Totaal reserves en voorzieningen	20533	19978	19901	19188

Bijlage 3

Overzicht investeringen (meerjarig)

In onderstaand overzicht vindt u de investeringen voor de meerjarenbegroting met daarbij het startjaar, of het economisch (E) of maatschappelijk nut (M) is, de afschrijftermijn, het bedrag en het besluitvormingsdocument. Conform de financiële verordening geeft de raad bij de begrotingsbehandeling aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige investeringen worden bij de begrotingsbehandeling geautoriseerd.

Jaar	E/M	Termijn	Omschrijving	Begroting 2023	Mjr 2024	Mjr 2025	Mjr 2026	Toelichting
2023	E	10	Vervanging Tractor John Deere 6 105 R	124.000				Vervangingsinvestering
2024	E	10	Vervanging Volkswagen Caddy		31.000			Vervangingsinvestering
2024	E	10	Vervanging Zoutkisten		11.000			Vervangingsinvestering
2024	E	10	Vervanging zoutstrooier Sirius AST 4m3 Medium		40.000			Vervangingsinvestering
2024	E	10	Vervanging Epoke SK 15 zoutstrooier		25.000			Vervangingsinvestering
2024	E	10	Vervanging Epoke Igloo S2400		30.000			Vervangingsinvestering
2024	E	10	Vervanging Epoke Igloo S2400 gladheidstrooier		30.000			Vervangingsinvestering
2024	E	8	MAN vrachtwagen 60-BBN-9		195.000			Vervangingsinvestering
2024	E	8	Volkswagen Crafter 85-BHV-6 aansch 2016		75.000			Vervangingsinvestering
2024	E	8	Volkswagen Crafter 84-BHV-6 aansch 2016		75.000			Vervangingsinvestering
2025	E	8	Vervanging Iveco rioolbus			55.000		Vervangingsinvestering
2025	E	8	Vervanging Case Farnall			65.000		Vervangingsinvestering
2025	E	8	Vervanging Tractor Case Maxxum			125.000		Vervangingsinvestering
2025	E	8	Dienstauto VJN17 nr. 31 RL-794-Z			40.000		Vervangingsinvestering
2026	E	8	Volkswagen Caddy VJ-732-P				35.000	Vervangingsinvestering
2026	E	8	Volkswagen Caddy VJ-733-P				35.000	Vervangingsinvestering
2023	M	20	Participatie projecten openbare ruimte, 2023	45.000	45.000	45.000	45.000	Voorjaarsnota (++) 2018 nr 59
2026	M	40	Rehabilitatie Voortsepad				182.000	Restant najaarsnota 2021
2023	E	25	Vervanging armaturen	72.000	40.000,0	19.000		Vervangingsinvestering
2024	M	50	Vervanging lichtmasten			98.000		Vervangingsinvestering
2024	E	30	SWC De Doelakkers*		8.450.000			Voorjaarsnota 2021 nr 01 (motie 12 november 202 op de begroting 2021)
				241.000	9.047.000	447.000	297.000	

* Het krediet is richtinggevend door de raad vastgesteld. Met de begroting 2023 vragen we hiervan € 100.000 te autoriseren vanaf 2023. Voor de autorisatie van het restant van het krediet komt het college nog met een voorstel. Zie voor een nadere toelichting thema 1.3 Onderwijs van de programmabegroting.

Jaar	E/M	Termijn	Omschrijving	Begroting 2023	Mjr 2024	Mjr 2025	Mjr 2026	Toelichting
2023	E	60	Doelenstraat Hbeek verv riolering (gedeelte Kerkhof-Molen) 2023	178.000				Rioolplan 2022-2026
2023	E	60	Giselbert Backstraat Hilvarenbeek vervangen riolering 2023	131.000				Rioolplan 2022-2026
2023	E	60	Elsakkerstraat Hilvarenbeek vervanging riolering 2023	233.000				Rioolplan 2022-2026
2023	E	60	B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2023	56.000				Rioolplan 2022-2026
2024	E	60	Van der Lindenstraat Diessen vervangen riolering 2024		88.000			Rioolplan 2022-2026
2024	E	60	Petershemstraat fase 2 Hilvarenbeek vervangen riolering 2024		219.750			Rioolplan 2022-2026
2024	E	60	Deusonelaan Diessen vervangen riolering 2024		114.000			Rioolplan 2022-2026
2024	E	60	B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2024		56.000			Rioolplan 2022-2026
2025	E	60	Van Aldeneyckstraat fase1 Hilvarenbeek vervangen riolering 2025			121.500		Rioolplan 2022-2026
2025	E	60	B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2025			56.000		Rioolplan 2022-2026
2026	E	60	Willibrordusstraat Diessen vervangen riolering 2026				280.500	Rioolplan 2022-2026
2026	E	60	Van Aldeneyckstraat fase 2 Hilvarenbeek vervangen riolering 2026				121.500	Rioolplan 2022-2026
2026	E	60	Schoolstraat Hilvarenbeek vervanging riolering 2026				394.750	Rioolplan 2022-2026
2026	E	60	Hesterboldstraat Diessen vervangen riolering 2026				159.500	Rioolplan 2022-2026
2026	E	60	B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2026				56.000	Rioolplan 2022-2026
2026	E	15	Randvoorziening Diessenseweg - EM 2026				28.000	Rioolplan 2022-2026
				598.000	477.750	177.500	1.040.250	
Jaar	E/M	Termijn	Omschrijving	Begroting 2023	Mjr 2024	Mjr 2025	Mjr 2026	Toelichting
2023	M	40	Aandeel wegen Rijtseweg e.o. (wegbeheerplan 21-25)	90.000				wegbeheerplan 2021-2025
2023	M	40	Aandeel wegen Drie-Eilanden 2023-2026 (wegbeheerplan 21-25)	98.000				wegbeheerplan 2021-2025
2023	M	40	Aandeel wegen Elsakkers 2023-2029 (wegbeheerplan 21-25)	242.000				wegbeheerplan 2021-2025
2023	M	40	Jaarschijven aanleg grasbetontegels (wegbeheerplan 21-25)	60.000				wegbeheerplan 2021-2025
2024	M	40	Aandeel wegen Rijtseweg e.o. (wegbeheerplan 21-25)		215.000			wegbeheerplan 2021-2025
2024	M	40	Aandeel wegen Drie-Eilanden 2023-2026 (wegbeheerplan 21-25)		160.000			wegbeheerplan 2021-2025
2024	M	40	Jaarschijven aanleg grasbetontegels (wegbeheerplan 21-25)		60.000			wegbeheerplan 2021-2025
2025	M	40	Aandeel wegen Rijtseweg e.o. (wegbeheerplan 21-25)			100.000		wegbeheerplan 2021-2025
2025	M	40	Aandeel wegen Deusonelaan e.o. 2025-2027 (wegbeheerplan 21-25)			184.000		wegbeheerplan 2021-2025
2025	M	40	Aandeel wegen Elsakkers 2023-2029 (wegbeheerplan 21-25)			210.000		wegbeheerplan 2021-2025
2025	M	40	Jaarschijven aanleg grasbetontegels (wegbeheerplan 21-25)			60.000		wegbeheerplan 2021-2025
2026	M	40	Aandeel wegen Rijtseweg e.o. (wegbeheerplan 21-25)				240.000	wegbeheerplan 2021-2025
2026	M	40	Aandeel wegen Drie-Eilanden 2023-2026 (wegbeheerplan 21-25)				155.000	wegbeheerplan 2021-2025
2026	M	40	Jaarschijven aanleg grasbetontegels (wegbeheerplan 21-25)				60.000	wegbeheerplan 2021-2025
2026	M	40	Cyclisch geplande rehabilitaties vanaf 2026				366.000	wegbeheerplan 2021-2025
				490.000	435.000	554.000	821.000	

Riolering

Naast het taakveld Riolering wordt ook een bedrag vanuit Taakveld Inkomensregelingen betrokken in de berekening van de tarieven. Het betreft het bedrag aan kwijscheldingen.

	Taakveld Riolering	Taakveld Inkomensregelingen	Totaal
Directe baten/lasten:			
Lasten	1.611	12	1.623
Baten exclusief heffingen	-/- 17		-/- 17
Bijdrage Voorziening riolering (baat)	-/- 444		-/- 444
Toe te rekenen:			
BTW-lasten	155		155
Overhead	205		205
Totale lasten taakveld	1.510	12	1.522
Opbrengsten heffingen	-/- 1.522		-/- 1.522
Dekkingspercentage			100%

Afval

Naast het taakveld Afval wordt ook een bedrag vanuit Taakveld Inkomensregelingen betrokken in de berekening van de tarieven afvalstoffenheffing. Het betreft het bedrag aan kwijscheldingen.

	Taakveld Afval	Taakveld Inkomensregelingen	Totaal
Directe baten/lasten:			
Lasten incl. (omslag)rente	1.256	15	1.271
Baten excl. heffingen	-/- 321		-/- 321
Toe te rekenen:			
BTW-lasten	180		180
Overhead	107		107
Totale lasten taakveld	1.222	15	1.237
Opbrengsten heffingen	1.237		1.237
Dekkingspercentage			100%

Marktgelden

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	
Directe baten/lasten:	
Lasten	3.500
BTW-component lasten	735
Totale lasten taakveld	4.235
Opbrengsten marktgelden	3.500
Dekkingspercentage	82,65 %

Leges

We zijn op dit moment nog bezig met het bepalen van de legestarieven en de mate van kostendekkendheid. Dit heeft onder andere te maken met de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging die vanaf 1 januari 2023 zeer waarschijnlijk in werking treden.

U ontvangt dit inzicht met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2023 waarover u een besluit neemt in december.

Nr.	Onderwerp	Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	I / S	Ri- sico- score	%	€
1. BUIG-middelen ontoereikend										
	Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het eigen risico op het BUIG-budget is maximaal 7,5% op het totale Rijksbudget. Voor ons komt dit neer op circa € 130.000. Het overige risico wordt gedekt door een vangnetuitkering die we ontvangen van het Rijk.	Wij zetten onze budgetten in voor personen met een arbeidsbeperking, waarbij we onder andere het instrument loonkostensubsidie inzetten. Het overige re-integratiebudget zetten we grotendeels in voor personen uit ons uitkeringsbestand die nog te ver van de arbeidsmarkt af staan en op samenwerking in regionale projecten.	5	2	€ 130.000	10	100 %	€ 130.000		
2. Algemene uitkering 'trap op trap af'										
	Tot en met 2025 wordt het accres 'bevroren'. De mutaties in de loon- en prijsontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de rijksuitgaven, verreken het rijk nog wel met de gemeenten. Aan de andere kant is het zo dat we dan zelf ook te maken krijgen met mutaties in onze eigen loon- en prijsgevoelige budgetten. Per saldo gaat dit naar waarschijnlijkheid niet tot grote mutaties leiden voor onze begroting. Voor het jaar 2026 is nu voorzien dat de gemeente alleen nog compensatie ontvangt voor de volumetoename (areaal) en loon- en prijsontwikkelingen. Vanaf 2027 alleen nog maar voor loon- en prijsontwikkelingen. Dit betekent voor alle gemeenten een enorme achteruitgang in de bestaande dekkingsmiddelen. Voorzichtigheidshalve houden we –los van de beheersmaatregelen- nog rekening met een risico van 1% van € 25 mln aan algemene uitkering.	Er is voor de achteruitgang vanaf 2026 momenteel nog geen concrete oplossing geboden door het rijk. Mogelijk dat de septembercirculaire meer richting geeft over de situatie vanaf 2026 en de wijze waarop de gemeenten hier kunnen anticiperen.	3	3	€ 250.000	9	25%	€ 65.000		
3. Jeugdhulpverlening (specialistische zorg)										
	Jeugdhulp is een open einde regeling en de gemeente kan geen zorg weigeren als dit nodig blijkt. Pieken en dalen in jaarlijkse uitgaven kunnen zich altijd voordoen. Een complexe casus kan in kosten flink oplopen en dan kan er ook nog sprake zijn van een gezinssituatie met meerdere kinderen (als voorbeeld: de gemiddelde kosten voor een kind dat in een instelling geplaatst wordt zijn € 130.000 per jaar). We rekenen met een risico van 2 gevallen per jaar. Met dit risico is de verhoging van de uitgaven aan jeugdzorg van de afgelopen jaren (door de toenemende vraag) niet afgedekt. Deze tekorten zijn steeds verwerkt in de begroting (bijstelling in voor- en najaarsnota). Daarnaast blijft de structurele bekostiging voor de jeugdzorg vanuit het rijk onzeker. Het IPO en de VNG hebben de afspraak gemaakt dat gemeenten voor de jaarschijven 2014 tot en met 2026 de volledige bijdragen uit de hervormingsagenda jeugd mogen opnemen. Zekerheid of het rijk die toezegging daadwerkelijk nakomt is er niet. Daarnaast moeten gemeenten rekeningen houden met een door het rijk voorgenomen besparing.	De groei van de uitgaven aan jeugdhulp is een landelijk probleem. We proberen deze te beperken door het uitvoeren van een aantal beheersmaatregelen. Daarnaast investeren we in versterking van preventie, in innovatie, sturing, monitoring en verantwoording. Ook de nieuwe inkoop moet bijdragen aan het verder beheersbaar maken van de kosten. We hopen met de nieuwe inkoop ons kosten beter beheersbaar te maken, maar omdat we tegelijkertijd ook overstappen op een nieuwe financieringsmethode zijn de financiële effecten nog onduidelijk. Per 01-01-2022 is het woonplaatsbeginsel van kracht en de effecten hiervan zijn inmiddels in de prognoses, en dus onze begroting, opgenomen.	3	3	€ 260.000	9	25%	€ 65.000		

4. Toerekening uren aan investeringen en grondexploitaties		Carlein					
We rekenen loonkosten en overhead toe aan investeringen riolering, wegen en grond-exploitaties in de begroting. In de begroting 2023 ging het om een bedrag van € 679.000. Mochten in de toekomst de werkzaamheden teruglopen waardoor we minder uren hieraan kunnen toeschrijven dan ontstaat er een nadeel voor de exploitatie van de algemene dienst. De uren kunnen we dan namelijk niet meer activeren. We rekenen met een risico van 25%.	Mochten we in de toekomst minder uren en overhead aan investeringen en grondexploitaties kunnen toeschrijven, dan anticiperen we hierop bij de invulling van de ambtelijke capaciteit in relatie tot de werkzaamheden.	5	3	€ 170.000	15	100%	€ 170.000
5. Rentewijzigingen							
Het risico dat bij het aantrekken van een nieuwe lening of bij renteherziening van een lopende lening de rente hoger is dan waarmee wordt gerekend in de meerjarenbegroting.	We kunnen rentestanden op zich niet beïnvloeden. Wel vroegtijdig anticiperen op mogelijke gevolgen hiervan voor onze meerjarencijfers. Dit doen we door het accuraat volgen van renteontwikkelingen en periodieke actualisatie van onze liquiditeitsprognoses. Verder hanteren we in de voorliggende meerjarenbegroting bij geraamde langere financieringsbehoefte een percentage dat hoger ligt dan in de vorige meerjarenbegroting. Hiermee 'dempsen' we het renterisico aanzienlijk.	3	2	€ 50.000	6	25%	€ 13.000
6. WMO middelen ontoereikend							
In de Wmo spelen een aantal autonome ontwikkelingen die zich uiten in jaarlijks stijgende Wmo kosten. Eén van deze ontwikkelingen is de vergrijzing en de verwachting dat onze inwoners langer thuis zullen blijven wonen. De verwachting is dat deze ontwikkelingen de aankomende jaren een aanzuigende werking zullen hebben op het aantal aanvragen voor zowel maatwerk- als voorliggende voorzieningen. Het abonnementstarief, welke op 1 januari 2020 is ingegaan, blijft een aanzuigende werking hebben op de aanvraag van ondersteuning. Echter, in het reageerakkoord is een herziening van het abonnementstarief aangekondigd vanaf 2025. De nieuwe inkoop Wmo Begeleiding en Beschermd Wonen heeft een nieuwe bekostigingssystematiek waarvan de uitkomsten nu nog onduidelijk zijn. Daarbij heeft deze inkoop het risico dat cliënten bij de start op 1 januari 2023 zullen kiezen voor een PGB (in plaats van zorg in natura). Bij het overzetten van het oude contract naar het nieuwe contract Huishoudelijke Ondersteuning is er alleen een kostenreductie te verwachten bij nieuwe cliënten. Daarbij zijn de reële kosten van huishoudelijke ondersteuning hoog op basis van landelijke kostprijsontwikkelingen.	We investeren in een nieuwe inkoop Wmo Begeleiding en Beschermd Wonen per 1 januari 2023, om het beroep op maatwerkvoorzieningen te beperken en kosten te beheersen. Een kanteekening hierbij is dat we binnen de nieuwe inkoop overgaan op een nieuwe bekostigingssystematiek waarvan de uitkomsten nog onduidelijk zijn. Daarnaast bestaat de kans dat cliënten bij de start van de nieuwe inkoop op 1 januari 2023 zullen kiezen voor een persoonsgebonden budget (PGB) in plaats van zorg in natura (ZIN). Binnen de inkoop worden onze inwoners, in partnerschap met onze aanbieders, daarom verleid om voor ZIN in plaats van PGB te kiezen. Ook zetten we in op verdere professionalisering van onze toegang en van sturing, monitoring en verantwoording. En intensiveren we de samenwerking in GHo verband en/of op niveau van Hart van Brabant om onder andere kosten te kunnen besparen.	3	3	€ 350.000	9	25%	€ 88.000
7. Ontwikkelingen sociale werkvoorziening							
De sociale werkvoorziening is vanaf 2015 sterk in ontwikkeling. De sector als geheel heeft veel bezuinigingen te verwerken gekregen. De Diamant-groep is de afgelopen jaren goed doorgekomen. Ondanks de sterk oplopende bezuinigingen op de rijksbijdrage sociale werkvoorziening is er de meeste jaren nog een bescheiden winst gemaakt. Dat is mede te danken aan de ingezette koerswijziging een aantal jaren geleden, waarbij de bedrijfsvoering vanuit minder locaties geconcentreerd werd en overtollig vastgoed afgestoten is. Daardoor is er nu ook een reserve opgebouwd die voldoende is om de omvorming te realiseren en om de komende jaren de geprognosticeerde tekorten op te vangen. Omdat eventuele tekorten door de samenwerkende gemeenten moet worden opgevangen, moet dit bedrag wel in de begroting worden opgenomen. De kans dat dit risico zich voordoet is evenwel klein.		1	1	€ 18.000	1	0%	€ 0

8. Uitvoering leerplicht						
In de voorjaarsnota 2021 is het voorstel om de leerplicht te regionaliseren niet vastgesteld. De leerplicht is een wettelijke taak waarvoor op een andere manier invulling gezocht zal moeten worden, waardoor het risico bestaat dat we hiervoor toch kosten krijgen. In de voorjaarsnota is aangegeven dat de kosten voor de uitvoering van leerplicht € 34.000 bedragen.	Bij de voorjaarsnota 2022 is budget beschikbaar gesteld, waardoor het risico kmt te vervallen	-	-	-	-	-
9. Capaciteitstekort binnen de gemeentelijke organisatie						
Het verzetten van veel taken binnen een (relatief) kleine organisatie kan om diverse redenen leiden tot een noodzaak tot het inhuren van externe medewerkers. Voorbeelden zijn wijzigingen in het gemeentelijk takenpakket waardoor specifieke kennis of tijdelijk extra menskracht nodig is, ziekte en (natuurlijk) verloop. Verder is het door de krapte op de arbeidsmarkt vaak moeilijk geschikte kandidaten voor vacatures te vinden. Om die gevallen het hoofd te bieden hebben we budgetten opgenomen in de begroting	Wij nemen Interne maatregelen (o.a. invulling vacatures en verlagings ziekteverzuim) om beroep op (externe) ondersteuning binnen te beheersen. Ook zoeken wij samenwerking binnen de regio en met andere gemeenten om kennis te delen en vraagstukken zoveel mogelijk met anderen te delen en op te lossen. De noodzakelijk geachte ondersteuning monitoren we periodiek en verantwoorden we met tussentijdse rapportages naar de raad. Eventuele tekorten/overschotten op personele budgetten reserveren we in of onttrekken we uit de daartoe ingestelde reserve personeel. Deze reserve is te gering van omvang om het risico af te dekken.	3	3	€ 195.000	9	25% € 49.000
10. Structurele gevolgen omgevingswet						
1 januari 2023 gaat de nieuwe omgevingswet in. De invoering van de wet heeft grote gevolgen omdat lastig is in te schatten hoe het in de praktijk uitpakt. Voor de implementatie zijn middelen gereserveerd en zoals het er nu uitziet is het risico beperkt. Vanwege de grote impact die de wet heeft en de moeilijk inschatbare gevolgen, blijven we uit voorzichtigheid wel het risico in beeld houden. We schatten dit in op € 150.000.	In de eerste uitkomsten voor de legesverordening voor 2023 lijkt het risico zich aan de legeskant niet voor te doen. Verder zijn er voor o.a. de omgevingsvisie en het omgevingsplan middelen door de raad beschikbaar gesteld. Ook zijn voor de implementatie middelen beschikbaar.	3	2	€ 150.000	6	25% € 37.500
11. Belastingwerkzaamheden						
Vanaf 2022 stopt de samenwerking met de externe partij die voor ons de belastingwerkzaamheden uitvoert. Voor het zelf uitvoeren van de werkzaamheden is budget opgenomen in de begroting. Ook moeten we voor het zelf uitvoeren van de werkzaamheden over de juiste software beschikken, hiervoor hebben we nieuwe software nodig. Wat de kosten hiervan zijn is nog onzeker. Er bestaat het risico dat het zelf uitvoeren van de werkzaamheden meer kosten met zich meebrengt dan nu is opgenomen in de begroting. Het risico wordt ingeschat op 10% van de uitvoeringskosten in 2021, dus € 24.000.		1	1	€ 24.000	1	0% € 0
12. Niet behalen van taakstellingen						
De laatste jaren zijn verschillende taakstellingen opgelegd om een structureel sluitende begroting vast te kunnen stellen. Voor sommige taakstellingen moet nog een concrete invulling worden gezocht en hier wordt nog aan gewerkt. Er bestaat het risico dat een taakstelling niet volledig kan worden ingevuld en dat deze moet worden bijgesteld in de begroting. Het gevolg van dit risico schatten we in op 10% van de nog openstaande taakstellingen.	Bij de voorjaarsnota hebben we op inhoudelijke gronden een bijstellingen gedaan op de voor ons niet realiseerbare taakstellingen. Het aantal openstaande taakstellingen is sterk verminderd en deze verwachten we in de komende jaren nog in te kunnen vullen.	1	1	€ 9.000	1	0% € 0
13. Oplopende prijzen grondstoffen						
De vraag en aanbod van verschillende grondstoffen zijn niet meer in evenwicht. Dit komt mede door Corona en toenemende vraag, waardoor een aantal grondstoffen (tijdelijk) beperkter beschikbaar zijn. Zeker op het gebied van civiele en bouwkundige	Voor een deel vind compensatie plaats door een hogere algemene uitkering. Het rijk krijgt namelijk ook te maken met extra uitgaven door toenemende lonen en prijzen. Dit leidt voor de gemeenten tot	5	2	€ 75.000	10	100% € 75.000

werken hebben wij hier als gemeente ook last van. Het is wel lastig om aan te geven wanneer de vraag en aanbod weer meer in evenwicht komen. We zien dit daarom als risico, zowel bij verschillende exploitatielasten (denk bv bouwkundige en civiele onderhoudswerkzaamheden) als hogere kapitaallasten (lasten die voortvloeien uit investeringen in de vorm van afschrijving en rente), omdat de investeringen hoger uitvallen dan eerdere ramingen. Daarnaast hebben we nu te maken met sterk gestegen kosten voor gas en elektra.

een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit omdat de algemene uitkering een afgeleide is van het niveau van de rijks-uitgaven. De zogenaamde systematiek van 'samen trap op, samen trap af' voor het deel van de loon- en prijsontwikkelingen. Bij de voorjaarsnota 2022 hebben we waar van toepassing exploitatiebudgetten en kapitaallasten van investeringen naar boven bijgesteld. Ter dekking hebben we daarvoor onze stelpost voor loon- en prijsmutaties deels ingezet. We verwachten vooralsnog dat we nieuwe loon- en prijsstijgingen voor het grootste deel af kunnen blijven dekken door die stelpost en een hogere algemene uitkering.

14. Informatiemanagement projecten

Er zijn diverse Informatiewetten, welke de gemeenten moeten uitvoeren, door het parlement vastgesteld. Met uitzondering van de WOO is nog niet duidelijk of en hoeveel middelen door het Rijk hiervoor beschikbaar gesteld wordt, er valt te denken aan de Wet Digitale Overheid en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Structureel kan dit extra kosten meebrengen. We schatten het risico in op € 60.000

3 2 € 60.000 10 25% € 15.000

15. Uitvoering van klimaatakkoord

In de begroting 2022 namen we nog een risico mee vanwege het ontbreken van budget voor uitvoering klimaatakkoord.

Met de voorliggende begroting vragen we (programma 2, thema 4) budget voor uitvoering Klimaatakkoord. Met het toekennen van budget vervalt het risico tot en met 2025. Verder verwachten we rijksmiddelen voor de uitvoering waarmee we ook structureel middelen beschikbaar krijgen voor de uitvoering.

- - - - -

16. verzekeringen

In de najaarsnota 2021 hebben we melding gemaakt van de premieverhogingen als gevolg van een toenemend schadebeeld en verminderde risicobereidheid bij verzekeraars. Ook de taxatie van 2020 heeft geleid tot hogere verzekerde waarden. Het budget van de verzekeringen is in 2021 incidenteel € 33.000 opgehoogd. Met de aanbesteding die we in 2022 gaan uitvoeren hopen we, ondanks de premiestijgingen, toch invulling te geven aan de opgelegde taakstelling van € 20.000. Er bestaat het risico dat we de taakstelling niet in kunnen invullen en dat we de hogere premies structureel moeten opnemen in onze begroting. We nemen dit risico mee voor € 53.000 en we schatten de kans in op gemiddeld.

In de voorjaarsnota 2022 hebben we structureel budget aangevraagd voor de premieverhogingen bij verzekeraars. Het risico omtrent de premieverhogingen komt hiermee te vervallen. De kans op het niet behalen van de taakstelling is onderdeel van risico nr. 12 'niet behalen taakstellingen'.

- - - - -

17. Huisvesting statushouders

De gemeente heeft een achterstand in haar taakstelling voor het huisvesten aan statushouders. De komende tijd zal hier aandacht zijn voor het invullen van de taakstelling. Op welke wijze invulling wordt gegeven aan de huisvesting is nog onduidelijk waardoor de het financiële gevolg ook nog onzeker is. We gaan voor het risico uit van een jaarlijkse last van € 75.000 per jaar. Omdat de gemeente verplicht is om aan de taakstelling te voldoen schatten we de kans van het risico in op hoog.

Op dit moment wordt aan een plan van aanpak gewerkt met mogelijke opties om de taakstelling in te vullen. In de loop van 2022 zal hier meer duidelijkheid over ontstaan.

5 2 € 75.000 10 100% € 75.000

Totaal structurele risico's algemene dienst

€ 782.500

Incidentele risico's algemene dienst

1. Terugbetaling precario kabels en leidingen door civiele procedure

Eén van de belastingplichtigen heeft de belastingplicht en de aanslag voor belastingjaar 2017 bestreden en beroep aangetekend bij de rechtbank. Het betreft een jaarlijks bedrag van € 1,1 miljoen. Voor de jaren 2017 tot en met 2021 gaat het om een totaalbedrag van € 5,5 miljoen. De rechtbank heeft op 21 januari 2022 het beroep van de belastingplichtige gegrond verklaard en gemeente Hilvarenbeek in het ongelijk gesteld. We hebben u hierover geïnformeerd met [raadsinformatiebrief 2022-07](#). De mogelijkheid bestaat dat we alsnog in hoger beroep in het gelijk worden gesteld. We hebben de teruggave van belastingjaar 2017 wel al als last verwerkt in deze jaarrekening. De baten uit de jaren 2018 tot en met 2021 hebben we als risico opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen van deze jaarstukken.

In deze begroting doen we u een voorstel hoe om te gaan met het risico en hoe we de financiële gevolgen kunnen dekken. Door dit voorstel komt het risico te vervallen.

- - - - -

2. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio

De veiligheidsregio heeft in 2012 bepaald om de algemene reserve op te heffen, daarnaast is in de begroting geen post onvoorzien opgenomen. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten garant moeten staan wanneer financiële risico's werkelijkheid worden. In eerdere jaren is naast de jaarlijkse bijdrage, een bedrag van ongeveer €8.000 overgemaakt aan de veiligheidsregio. De verwachting is dat dit in de toekomst ook nodig kan zijn.

Binnen de Veiligheidsregio is in 2021 concerncontrol ingericht als vervolgstap in het leren er verbeteren van de organisaties en het vaststellen van risico's.

3 1 € 8.000 3 0% € 0

3. Kabels en leidingen

Tijdens de uitvoering van grondwerkzaamheden loopt de gemeente het risico dat andere kabels of leidingen worden geraakt. De gevolgen van een dergelijk risico kunnen erg uiteenlopen.

Voordat we beginnen aan de uitvoering laten we een onderzoek uitvoeren via KLIC-melding, op deze wijze zijn wij op de hoogte van de aanwezige kabels en leidingen in het betreffende gebied. Daarnaast wordt voor de start van een project proefsleuven gegraven om vast te stellen of er kabels en leidingen aanwezig zijn

3 2 € 50.000 6 50% € 25.000

4. Rioleringsproject Koestraat

Voor dit project is een investeringskrediet van € 600.000 beschikbaar. Eind november hebben we via de media vernomen dat er in de rioolkit, die is gebruikt tussen 1945 en 1975, asbest kan zitten. De rioolkit is onderzocht en bevat asbest. Het project is nu ingeschaald in risicoklasse 2, de extra kosten voor dit project worden binnen deze klassen geschat op € 100.000. Het werk zal waarschijnlijk pas mogen worden uitgevoerd na afschaling naar risicoklasse 1.

De uitvoering van het project wordt inmiddels gestart en zal dus als risico vervallen.

- - - - -

5. Inkomstenderving Corona/crisis

De maatregelen tegen Corona zijn verder versoepeld. We verwachten dat de kans op inkomstenderving daarom afneemt ten opzichte van vorige jaren van gemiddeld naar gering. U kunt denken aan inkomstenderving op toeristenbelasting, leges evenementen en kermissen.

De gevolgen van Corona zijn de laatste maanden sterk vermindert. De kans bestaat dat Corona in het najaar weer meer voor zal komen. Het is de vraag welke maatregelen dan weer worden genomen en wat voor gevolgen dit heeft.

1 3 € 250.000 3 0% € 0

6. Hiaten in de bluswatervoorziening

Conform de Wet op de Veiligheidsregio's zijn gemeenten eindverantwoordelijk voor de (openbare) bluswatervoorziening. De drie Brabantse Veiligheidsregio's hebben hiervoor beleidsregels opgesteld, die in juli 2016 zijn vastgesteld door de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant. De Brandweer Midden- en West-Brabant heeft vorig jaar onderzoek gedaan naar de bluswatervoorziening in de gemeente Hilvarenbeek. Daaruit blijkt dat de voorziening in bepaalde gebieden hiaten kent ten opzichte van de standaarden uit de beleidsregel. De brandweer realiseert zich dat het onmogelijk is om al deze hiaten gelijktijdig aan te pakken en dat er een gradatie is aan te brengen in de ernst van de hiaten. Een eerste grove inschatting van de kosten laat een bedrag van €240.000 zien. In deze schatting bestaan echter nog veel onzekerheden en het zal afhankelijk zijn van bepaalde keuzes die gemaakt gaan worden.	Bij de voorjaarsnota 2022 is geld beschikbaar gesteld. Het risico komt hiermee te vervallen.	-	-	-	-	-	-
7. Gebiedsontwikkeling N629							
In de Gebiedsontwikkeling N269 zone spelen diverse en integrale opgaven voor verkeersveiligheid, leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. Voor dit project is in de voorjaarsnota € 25.000 aangevraagd. De inschatting is dat de gemeenten € 125.000 aan kosten kan verwachten. De provincie verwacht een gelijkwaardige financiële bijdrage, dus zal dan mogelijk ook niet investeren.	Om dit risico te beheersen, kiezen we voor een fasegewijze aanpak te beginnen met onderzoek omtrent de betonbaan.	1	2	€ 100.000	2	0%	€ 0
8. Wachtgeldregeling wethouders							
Na de verkiezingen kan een nieuwe coalitie gevormd worden. Dit brengt het risico met zich mee dat er wisselingen komen ten aanzien van de invulling van de wethoudersposten. Ook gedurende een coalitietermijn kunnen dergelijke wisselingen optreden. Bij het ontstaan van een verplichting tot wachtgeld storten we dit in een voorziening. Daarom zien we dit als een incidenteel risico	Er is voor de huidige aanspraken op wachtgeld een voorziening gevormd.	3	2	96.000	6	50%	€ 48.000
9. Software aangeboden in de Cloud							
Steeds meer software wordt door leveranciers alleen in de Cloud aangeboden. Daardoor moeten we 'verplicht' migreren van OnPremisse naar SAAS en dat kan onverwachte (vooral incidentele) kosten met zich meebrengen. We schatten de kosten van dit risico in op € 60.000.		3	2	60.000	6	50%	€ 30.000
Totaal incidentele risico's algemene dienst				€ 103.000			

Nr.	Onderwerp	Risico / Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	I / S	Risico- score	%	€
Risico's Grondbedrijf										
1.	Afzet gronden	Aannames ten aanzien van reële grondprijzen en afzet van gronden (in de tijd gezien) zijn binnen de huidige woningmarkt moeilijk te onderbouwen. Wij hebben binnen het kader van risicomanagement het negatieve effect van de rente berekend in geval binnen de huidige meerjaren periode geen gronden worden verkocht.	Binnen grondbedrijf continue aandacht en focus op beheersmaatregelen die van positieve invloed kunnen zijn op de grondverkoop.	3	3	€320.000	I	9	50%	€ 160.000
2.	Prijrsrisico/inflatie	Wij hebben onderzocht wat het effect op de grondexploitaties is als wel de inflatie op de kosten doorloopt terwijl de grondopbrengsten constant blijven.	Vasthouden aan jaarlijkse herziening van de exploitatieopzetten.	3	3	€ 400.000	S	9	25%	€ 100.000
3.	Loosche Akkers	Binnen het uitgiftegebied van Loosche Akkers is een 2 tal percelen gelegen waarvan in het verleden afboeking heeft plaats gevonden als gevolg van een geurbelemmering. Die lijkt inmiddels niet meer aan de orde. Voor deze twee percelen dient dus nog een BP wijziging plaats te vinden. Wanneer om redenen deze BP wijziging niet kan worden afgerond dan zal opnieuw afboeking aan de orde zijn.	Concept bestemmingsplan is opgesteld en zal in procedure gebracht worden.	3	2	€ 410.000	i	6	50%	€ 205.000
4.	Geurcontour De Leeuwerik 3	Binnen het uitgiftegebied van De Leeuwerik 3 belemmert een stankcirkel de uitgifte van enkele percelen.	In overleg gaan met vergunninghouder icm planvorming Leeuwerik 4	3	2	€ 165.000	i	6	50%	€ 82.500
5.	Gelderakkers 2	Het plangebied Gelderakkers is in twee fasen geknipt waarbij fase 2 nog agrarisch gebied betreft met wijzigingsbevoegdheid. Een nieuw BP is in voorbereiding echter tot vaststelling is risico aanwezig dat gronden van fase 2 niet de status "uitgeefbaar" kunnen krijgen. Indien risico, meer realiteit gaat worden, dan ligt afboeken tot niveau van landbouwwaarde voor de hand.	Scherp blijven op planontwikkeling en op mogelijkheden om eventuele bezwaarmakers binnen het proces mee te krijgen.	3	3	€ 2.800.000	i	9	50%	€ 1.400.000
6.	De Welder	Het plangebied De Welder is in twee fasen gedeeld, waarbij fase 2 gebied betreft met op dit moment een agrarische bestemming zonder wijzigingsbevoegdheid. Risico is derhalve aanwezig dat gronden van fase 2 niet de status "uitgeefbaar" kunnen krijgen. Indien risico, meer realiteit gaat worden, dan ligt afboeken voor de hand.	Op dit moment wordt actief gewerkt met het opstellen van een bestemmingsplan voor de uitbreiding van De Welder	3	3	€ 620.000	I	9	50%	€ 310.000
Totaal risico's grondbedrijf										€ 2.257.500

We lichten hier toe middels welke berekening het renteresultaat tot stand is gekomen.

Schema rentetoerekening	2023	2024	2025	2026
a. De externe rentelasten over de lange PROJECT-financiering	104	102	100	97
De externe rentelasten over de lange financiering Overig	279	256	235	207
De externe rentelasten over de korte financiering < Kasgeldlimiet	19	18	17	17
De externe rentelasten over de korte financiering > Kasgeldlimiet	0	0	121	155
De externe rentelasten over de belegging Afdeling Biest	1	1	1	1
Totaal Externe Rentelasten	<u>403</u>	<u>376</u>	<u>472</u>	<u>476</u>
b. De externe renteBATEN over de lange financiering Leijstromen (eigen geld)	-88	-79	-69	-59
De externe renteBATEN over Financieringsoverschot	0	0	0	0
De externe renteBATEN van SVN Startersleningen	-10	-10	-10	-10
De externe renteBATEN van SVN Duurzaamheidsleningen	-5	-5	-5	-5
De externe renteBATEN van SVN Verzilverleningen	0	0	0	0
De externe renteBATEN van SVN Blijversleningen	0	0	0	0
De externe renteBATEN over de financiering Inventaris Elckerlyc	-2	-1	-1	0
Totaal Externe Rentebaten	<u>-105</u>	<u>-95</u>	<u>-85</u>	<u>-75</u>
a. -/ b Totaal door te rekenen externe rente	297	281	388	402
c. Rente die aan grondexploitaties wordt doorberekend	-36	-10	9	4
Rente projectfinanciering Binnensportaccommodatie	-104	-102	-100	-97
	<u>-141</u>	<u>-112</u>	<u>-91</u>	<u>-93</u>
Saldo nog te door te berekenen externe rente	157	169	296	309
d1. Nvt	0	0	0	0
d2. Rente CW over voorziening Pensioenen Wethouders nr 61	2	2	2	2
	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
De aan taakvelden toe te rekenen rente	159	172	299	311
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (Omslagrente)	380	377	443	436
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	220	205	144	125
Boekwaarde per 01-01 van activa met omslagrente	47438	47091	55374	54503
Percentage voor omslagrente = Via formule Toe te rekenen rente / BW 1-1	0,800%	0,800%	0,800%	0,800%
De aan taakvelden toe te rekenen rente	380	377	443	436